

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Νέα Παιδαγωγική-Σχολική Πράξη

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χάρη Πάτη: Πατριδογνωστικά 'Αναγνωστικά	Σελ. 926
+ Εὐριπίδου Σούρα. Τὰ ἱερὰ δένδρα τῆς γενέθλιας γῆς μου . . .	» 928
Βασιλικῆς Πλέσσα: Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ καὶ τὰ παιδάκια . . .	» 929
Θ. Χαραλαμπίδη: Παιδαγωγικὸ ταξίδι στὴν Εὐρώπῃ . . .	» 931
Γ. Παπαστάμου: Φροῦδισμός καὶ Σχολεῖο	» 934
Ι. Χαραλαμποπούλου: Παιδιά μὲ καλλιτεχνικὸ ἔλεος . . .	» 936
'Αντωνίου 'Ιωάννου: Συνεργασία Σχολείου - Οἰκογενείας . .	» 938
Χρυσάνθης 'Αδαλόγλου: Ὁργάνωσις Σχολικῆς Ζωῆς . . .	» 941
'Ιακώβου Γιαννιτσάνη: Ἰδρυση - λειτουργία Μαθητικῆς Βιβλιοθήκης . . .	» 942
Γεωργίου Χασιακοῦ: Σχολικοὶ Συνεταιρισμοὶ	» 945
'Αντύπα Παπαγεωργίου: Ἡ ἐργασία μου στὸ Πρότυπο Τρικκάλων . . .	» 946
Χάρη Πάτη: Τὰ γλωσσικὰ Μαθήματα	» 949
'Εμμης Χ. Πάτη: Διεθνεῖς Ἑκπαιδευτικαὶ Εἰδήσεις . . .	» 958

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

- 1) Τὸ τεῦχος Ἰανουαρίου τοῦ «Νέου Σχολείου» στοιχειοθετήθηκε καὶ θὰ κυκλοφορήσῃ ἐντὸς τοῦ μηνός.
- 2) Ὁ 11ος τόμος τῆς Μ.Ε.Ν. καὶ οἱ τέσσαρες (1-4) πρῶτοι τόμοι τῶν «Ἀπάντων Παπαρηγοπούλου» ἐκυκλοφόρησαν.
- 3) Ὁ Α' τόμος τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης» τοῦ Σπ. Τρικούπη ἐκυκλοφόρησε. Οἱ ὑπόλοιποι τόμοι κυκλοφοροῦν σὲ ἐβδομαδιαία τεύχη διὰ τοῦ Πρακτορίου Ἐφημερίδων. Ζητήστε τα.

ΕΤΟΣ Ι' ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1959 - ΤΕΥΧΟΣ ΙΙΖ

"ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ,"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΑΘΗΝΑΙ, ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 35

ΧΡΟΝΟΣ Ι' — ΑΡΙΘ. 112
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1959

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Μόνον έτησια :
Για σχολεία και εκπαιδευτικούς . . . δρχ. 100

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ Α.Ν. 4092)1948

Έκδότης-Διευθυντής : Χάρης Πάτσης

Κατοικία : Δωδεκανήσου 2 (Κυψέλη)

Τυπογραφείου : Ίωση Προδρόμου

Μέτῳνος 2

"ECOLE NOUVELLE,"

REVUE MENSUELLE DE PÉDAGOGIE
ATHÈNES RUE SOCRATE 35

ANNÉE X'—NUMÉRO 112
DECEMBRE 1959

ABONNEMENTS

Pour les écoles et les instituteurs
d'un an dr, 100

Άλληλογραφία και έμβάσματα

κ. Χάρη Πάτση

Σωκράτους 35 Άθήναι-Τηλ. 36-188

(Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται)

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ

Στο σημερινό τεύχος και στο άρθρο μας : «Τὰ γλωσσικά μαθήματα» σελ. 949 έγιναν τρία σοβαρά τυπογραφικά λάθη. Ολόκληρα στοιχειοθετημένα τεμάχια μετατοπίστηκαν και τοποθετήθηκαν έσφαλμένα.

ΠΡΩΤΟ ΛΑΘΟΣ : στη σελ. 949, στο τέλος της άριστερης στήλης εκεί που τελειώνει η πρόταση «... γραμματική-όρθογραφία» να μεταφερθί και να διαβαστή άμέσως η παράγραφος υπ' αριθ. 3 της σελ. 950, από τη δεύτερη σειρά της άριστερης στήλης που λέει : «3) Γιατί τὰ γλωσσικά και ιδιαίτερα η άνάγνωση... Γιατί δέν μπορεί να έννοηθί Νέο Σχολείο και Ε.Σ.Δ. χωρίς...». Μετά τη λέξη «χωρίς» της σελ. 950 έρχεται κανονικά η πρόταση «(χωρίς) πολλές εκθέσεις, προφορικές» κλπ της σελ. 949 στήλ. Β' δεξιά.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΛΑΘΟΣ : στο ίδιο άρθρο μας σελ. 953, άριστερή στήλη, η 13η σειρά να διαγραφί διότι επαναλαμβάνεται παρακάτω και να αντικατασταθί με την πρόταση : «—και να διαβάσθί ένα κείμενο από τό...».

ΤΡΙΤΟ ΛΑΘΟΣ : Στη σελ. 947, η 10η σειρά της άριστερης στήλης, από τὰ πάνω πρὸς τὰ κάτω, να διαγραφί και να αντικατασταθί με τὸν τίτλο «Η Δ)ΛΙΑ ΤΗΣ ΟΛΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ» που κατὰ λάθος βρίσκεται στο τέλος της σελ. 945, άριστερή στήλη.

Για τὰ τρία αυτά λάθη ζητούμε συνώμην από τούς αναγνώστες μας. Τούτες τις γιορτές μέρες οί τυπογράφοι είναι ασύδοτοι. Είχαν άπεργία διαρκείας κι είναι θαύμα πὸς μπορέσαμε να κυκλοφορήσουμε τό τεύχος αυτό. Έλπίζουμε να μὴ επαναληφθούν τέτοια λάθη.

"ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ,"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ
ΑΘΗΝΑΙ — ΣΤΑΔΙΟΥ 48 — ΤΗΛΕΦ. 36 188

(ECOLE NOUVELLE)

(Revue Mensuelle de Pédagogie)

Directeur: CHARIS PATSIS
(ATHÈNES, RUE STADIΟΥ 48)



ΕΤΟΣ 10ον

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1959

ΤΕΥΧΟΣ 112

Η νέα έξόρμησις του «Νέου Σχολείου»

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ

Υπό ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

Καιρός πιά να αντιμετωπισθί στη ρίζα του τὸ μεγάλο πρόβλημα της συγγραφής και κυκλοφορίας «Πατριδογνωστικῶν». Ἀπὸ χρόνια τώρα αγωνίζεται γιὰ τὴν ἐφαρμογή της πατριδογνωστικῆς ιδέας (με τὴ μορφή του αξιώματος της «Στενότερης Πατρίδας») ὁ Δ)τής μας ἄλλοτε στὸ Δ)λεῖο Γιαννίνων κ. Εὐρίπ. Σούρλας και τώρα ἕνας ἀπὸ τούς στενωτέρους συνεργάτες μας στὸ «Νέο Σχολείο».

Μὰ ἄς ἀντικρύσουμε στὰ σοβαρά τὸ ζήτημα αυτό. Ἄς μπούμε στὴν οὐσία του. Τί εἶναι ἡ Πατριδογνωσία; Τί εἶναι ἡ ἀρχή της «Στενότερης Πατρίδας»; Τί εἶναι τὰ «Πατριδογνωστικά Ἀναγνωστικά», που ἀποτελοῦν τὸ σημερινὸ μας θέμα;

Ἡ Πατριδογνωσία και ἡ ἑνιαία Διδασκαλία εἶναι, γιὰ τίς κατώτερες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, τὸ πᾶν, εἶναι και πρόγραμμα και μέθοδος και ἀξίωμα και ἀρχή παιδαγωγική. Αὐτὴ κέντρο, αὐτὸ σκοπὸς, αὐτὴ μέσον της ἀγωγῆς της πρώτης σχολικῆς ηλικίας (Α-Β-Γ-Δ' τάξεις του Δημοτικού). Γιὰ τὴν προβολή του Πατριδογνωστικοῦ αξιώματος στὴν ἀνώτερη σχολικὴ βαθμίδα του Δημοτικού Σχολείου και στὶς Γυμναστικὲς τάξεις, διατηρούμε ἐπιφυλάξεις. Ὅπωςδήποτε ὅμως στὶς περιπτώσεις αὐτές ἡ προβολή των πατριδογνωστικῶν ἐνοτήτων θὰ ἔχῃ πολιτισμογνωστικὴ μορφή, εἰδικῶς χαρακτῆρα. Ὁ λόγος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ προγράμματος καὶ μέθοδος διδασκαλίας. Ὁ σκοπὸς τοῦ προγράμματος εἶναι τὸ ἀνάπτυξη τῆς ἐξέλιξης τῆς πατρίδας καὶ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ὁ μέθοδος εἶναι ἡ ἐξέλιξη τῆς πατρίδας καὶ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως.

Ἑνιαία Δ)λία ἢ Ἑνιαία Συγκεντρωτικὴ Δ)λία χωρίς πατριδογνωστικὴ βάση.

Αὐτὸ ὅλοι τὸ νοιώθουμε, τὸ χωνέψαμε, τὸ καταλαβαίνουμε. Πατριδογνωσία σημαίνει γνώση της Πατρίδος:

1) Γεωγραφική, (Πατριδογραφία) : χωριό, ἐπαρχία, νομός, διαμερίσματα, ἀσכולίες κατοίκων, συγκοινωνία, παραγωγή, ἀνταλλαγή, τοπικὸς πολιτισμὸς, τουρισμὸς).

2) Πραγματογνωστικὴ (δονοματολογία φαινομένων και ἀντικειμένων του περιβάλλοντος δηλ. της στενότερης πατρίδος του μαθητοῦ, λεκτικὲς ἀσκήσεις).

3) Φυσιογνωστικὴ (φυσικὰ φαινόμενα, ζωα, φυτὰ, ὄρυκτα στενωτέρης πατρίδος, αὐτόματα και αὐθόρμητα αὐτοανατροφή και γνωριμία του παιδιοῦ με αὐτά).

4) Λαογραφικὴ (ἔθνη και ἔθιμα, θρύλοι και παραδόσεις).

5) Ἱστορικὴ (τοπικὴ μυθολογία και ἱστορία, τοπικοὶ λαῖκοι ἢ ἐθνικοὶ ἥρωες, εὐεργέτες, κ.λπ.).

6) Θρησκευτικὴ (γιορτές, θρησκευτικοὶ θρύλοι και παραδόσεις, τοπικοὶ ἅγιοι, προσευχές, ὑμνογραφία).

Αὐτοὺς και πολλοὺς ἄλλους κλάδους περιλαμβάνει ἡ Πατριδογνωσία ἢ ἡ Σπουδὴ της Στενότερης Πατρίδος. Ἀλλὰ ἄς προχωρήσουμε παραπέρα.

Με ποιὰ παιδαγωγικά, προγραμματικά και μεθοδικά μέσα θὰ ἀξιοποιήσουμε τὸ ἀπέραντο καὶ ποικίλο μορφωτικὸ ὕλικο που μπορεί να εἶναι ἡ πατρίδα; Ἀπαντοῦμε ἀδίστακτα: ὅτι τὸ ἀπέραντο καὶ ποικίλο μορφωτικὸ ὕλικο τῆς πατρίδας θὰ εἶναι τὸ ἀπέραντο καὶ ποικίλο μορφωτικὸ ὕλικο τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ὁ σκοπὸς τοῦ προγράμματος εἶναι τὸ ἀνάπτυξη τῆς ἐξέλιξης τῆς πατρίδας καὶ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ὁ μέθοδος εἶναι ἡ ἐξέλιξη τῆς πατρίδας καὶ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως.

ΔΩΡΕΑ K. Κουλιδῶ
ΗΜΕΡΟΜ. 20-7-90
ΑΡΙΘ. 44436



κτων πατριδογνωστικών συγκεντρωτικών προγραμμάτων ενιαίας διδασκαλίας κυρίως ευκαιριακής μορφής.

6) Με την εισαγωγή μιας άνετης τακτικής Σχολικής Ζωής στηριγμένης στα διώματα και τις επιζητήσεις των παιδιών μας.

γ) Με την εισαγωγή της παιγνιώδους και έορταστικής μορφής εργασίας σε κάθε απασχόληση και (μεταξύ πολλών άλλων):

δ) Με τη εισαγωγή των Π α τ ρ ι δ ο γ ν ω σ τ ι κ ώ ν Ά ν α γ ν ω σ τ ι κ ώ ν.

Και μπαίνουμε άμέσως στο μεγάλο αυτό ζήτημα. Αυτό που, άλλωστε μας ανάγκασε να γράψουμε και το παρόν σημείωμα. Ο κ. Σούρλας μας έφερε στα Γραφεία μας ένα θαυμάσιο πατριδογνωστικό κείμενο: Φέρει τόν τίτλο «Τρία Ίερα δέντρα της Γενέθλιας Γής μου» (περίφημο πατριδογνωστικό διήγημα, σαν όλα τα παρόμοια δικά του δημοσιευμένα σκρόπια στα διάφορα περιοδικά και έφημερίδες). Διαβάζοντας το διήγημά του αυτό θυμούμαστε άμέσως ένα άλλο παρόμοιο του γύρω από τα «Χριστούγεννα» δημοσιευμένο σε πολύ παλαιό τεύχος των «Εκπαιδευτικών Χρονικών» του Μπρούστα. Και πολλά άλλα στο «Ηπειρωτικό Μέλλον». Τα άρθρα και τα διηγήματα του Εύρ. Σούρλα μας συνταράζουν, μας συγκινούν, μας ρθύν να αντικρύζουμε σαν πάντοτε έπιτακτικό και πάντοτε επίκαιρο το θέμα της π α τ ρ ι δ ο γ ν ω σ ί α ς, της π ο λ ι τ ι σ μ ο γ ν ω σ ί α ς, της λ α ο γ ν ω σ ί α ς και—στα στενά πλαίσια του θεματός μας—στο θέμα των π α τ ρ ι δ ο γ ν ω σ τ ι κ ώ ν Ά ν α γ ν ω σ τ ι κ ώ ν.

Αλλά τί είναι, επί τέλους—αυτά τα περιώ- νυμα «πατριδογνωστικά άναγνωστικά», ποιά ή παιδαγωγική τους αξία και ποιά ή μορφή και το περιεχόμενό τους; Ας δώσουμε εδώ μια σύντομη απάντηση στα έρωτήματα αυτά.

ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ (Π. Α.) ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ (Κ.Α.)

Τα άναγνωστικά βιβλία στήρίζονται στην ικανότητα του παιδιού για άνάγνωση. Η άνάγνωση έχει σκοπό: να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να έμπεδώσουν με μέσο τη γ ρ α φ ή και την δ ρ α σ η την προφορική όμιλία (γλώσσα) που χρησιμοποιεί ο δάσκαλος και ο μαθητής στη μεταξύ τους καθημερινή μορφωτική έπαφή. Ο δάσκαλος, το σχολείο, το πρόγραμμα, οι μέθοδοι, το περιβάλλον, οι ένότητες, οι παρατηρήσεις, ή σχολική εργασία: με τ α δ ί δ ο υ ν γ ν ώ σ ε ι ς. Αυτή ή μετάδοση γίνεται με την έ π ι δ ε ι ξ η (έποπτεία), με τ ό ν π ο ρ ο φ ο ρ ι κ ό λ ό γ ο και με την ά ν ά γ ν ω σ τ ι κ ή τ ο υ γ ρ α π τ ο ύ λ ό γ ο υ άρα των διαφόρων άναγνωστικών κειμένων. Τα άναγνωστικά κείμενα που μπορεί να χρησιμοποιήσει το παιδί είναι δύο λογίων α) έτοιμα από πρίν από τους μεγάλους και β) «βιβλία ζωής» ή «χρυ-

σά βιβλία» δηλαδή βιβλία που τα συντάσσουν τα ίδια τα παιδιά κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς με τη συγκεντρωση των καθημερινών άναγνωστικών κειμένων και εκθέσεων που βγαίνουν από την καθημερινή άναγνωστική εργασία, ιδίως όταν εργάζονται με βάση τις ένότητες της Ε. Σ. Δ. Αυτά τα «βιβλία ζωής» ποτέ δεν μπορούν να μοιάζουν ούτε με τα παρόμοια της προηγούμενης χρονιάς, ούτε με τα των άλλων αντίστοιχων σχολικών τάξεων των σχολείων της αυτής έκταξ. περιφέρειας ή των άλλων εκπαιδευτικών περιφερειών του Κράτους. Άρα δεν μπορούν αυτά να άποτελέσουν τ ά έ π ι σ η μ α άναγνωστικά. Συνεπώς τα «πατριδογνωστικά άναγνωστικά», ενώ άντλούν το ύλικό τους από το στενό περιβάλλον της στενότερης πατρίδος του μαθητού, μπορούν να άπευθύνονται σε όλα τα παιδιά μιας ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής λ.χ. μιας εκπαιδευτικής περιφέρειας, μιας έπαρχίας, ενός νομού, ίσως και ενός γεωγραφικού διαμερίσματος. Κατά τί θα διαφέρουν όμως από τα έπίσημα άναγνωστικά του Κράτους (ή έμμερα του ΟΕΣΒ, αύριο ίσως έλεύθερα στη διάθεση συγγραφέων και έκδοτών):

Τα Π. Α. διαφέρουν από τα Κρατικά Άναγνωστικά (Κ.Α.) στο ότι τ ά μ έ ν Κ. Α. είναι γενικά για όλόκληρη τη χώρα και γράφονται μέσα στα γραφεία των συγγραφέων χωρίς έπαφή με τις ειδικές συνθήκες που επικρατούν στις «μικρές πατρίδες» των παιδιών, ενώ τ ά Π. Α. θ ά συντάσσονται από τους δασκάλους και έπιθεωρητές της κάθε εκπαιδευτικής περιφέρειας και θ ά άντικατοπτρίζουν κατά μέγα ποσοστόν τ ή σ τ ε ν ώ τ ε ρ η π α τ ρ ί δ α του μαθητού από κάθε άποψη. Με λίγα λόγια, ενώ τ ά κείμενα των Κ.Α. είναι νεκρά και άδιάφορα για τ ά παιδί της περιφέρειας, τ ά κείμενα των Π. Α. της ίδιας περιφέρειας θ ά δονούν και θ ά συγκινούν την παιδική ψυχή, γιατί θ ά μιλούν ολόψια στα κατάβαστά της, άφου θ ά άναφέρονται σε πρόσωπα, γεγονότα και πράγματα του δικού τους περιβάλλοντος.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ. Για τ ι ς « α τ ώ τ ε ρ ε ς τ ά ξ ε ι ς (Α-Β-Γ-Δ) πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά τ ό 1)4 της άναγνωστικής άσχολίας τ ά Κ. Α. (για γλωσσική μόνον έξάσκηση πάνω στα π α ν ε λ λ ή ν ι α γλωσσικά στοιχεία που έμπεριέχουν, αυτά είναι τ ό μεγάλο τους πλεονέκτημα) και τ ά Π. Α. πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά 3)4 του πρ ό ς άνάγνωση διατιθέμενου χρόνου (γιατί αυτά θ ά δώσουν πλούσια τροφή στην άληθινή γλωσσική και άναγνωστική έκφραση του παιδιού, έκφραση που στην πραγματικότητα θ ά δώσει την ευκαιρία στο παιδί να άποχτήση και να τελειοποιήση άφ' ενός την άναγνωστική δεξιότητα άφ' έτέρου και την ικανότητα στο να έκθέτη γραπτά τις σκέψεις του). Όμως τ ά Κ.Α. έχουν τ ό πλεονέ-

κτημα να είναι π ι ό χ ρ ή σ ι μ α για την καθάρη γλωσσική (γραμματολογική - σημασιολογική) έξάσκηση των παιδιών και έτσι καταλήγουμε στο συμπέρασμα να χρησιμοποιούνται ούτ ά γ ι ά ποικιλία άφ' ενός και γ ι ά τ ό ν ε ι δ ι κ ό σκοπό που άναπτύξαμε άφ' έτέρου αυτά έχουν κι άλλο προσόν: την καλύτερη έικονογράφηση, τ ό καλύτερο ίσως χαρτί, την π ι ό καλαίσθητη ίσως εμφάνιση. Μή τ ό ξεχνούμε αυτό.

Γ ι ά τ ι ς ά ν ώ τ ε ρ ε ς τ ά ξ ε ι ς: Τά Κ. Α. πρέπει να καταλαμβάνουν τ ά 3)4 της άναγνωστικής άπασχόλησής ενώ τ ά Π. Α. τ ό 1)4 του αντίστοιχου χρόνου. Τό λόγο τ άς καταλαμβάνετε. Τά παιδιά της Ε' - ΣΤ' τάξης Δημοτικού έχουν κατακτήσει την άναγνωστική δεξιότητα από κάθε άποψη. Τό περιεχόμενο των Π. Α. θ ά είναι φτωχότερο όπωσδήποτε από τ ό των Κ. Α. (έφ' όσον δέβαια πάψη ή μονοκατορία του ενός και μόνου έγκεκριμένου άναγνωστικού του ΟΕΣΒ και εισαχθούν πολλά έλευθέρως κυκλοφορούντα τέτοια). Βέβαια στην περίπτωση που θ ά μπορούσαμε να είχαμε πολλά και πλούσια Π. Α. και γ ι ά τ ι ς ά ν ώ τ ε ρ ε ς τ ά ξ ε ι ς (αυτό έπιθυμεί, όπως διαισθανόμαστε ό σεβαστός μας Δ) της κ. Σούρλας), πλούσιες δηλαδή συλλογές με άναγνωσματα τοπικά, του Χριστοβασίλη (για τήν «Ηπειρο»), του Βλαχογιάννη Γρανίτσα και Παπαντωνίου (για τή Ρούμελη), του Κονδυλάκη, Καζαντζάκη (για τή Κρήτη), του Παπαδιαμάντη, Σοκοπούλου, Βαλαωρίτη (για τ ά ν η σ ι ά), του Δραγούμη και τόσων άλλων (για τή Μακεδονία), του Πασαγιάννη, Καρκαβίτσα, Ποροίκη κ.ά. (για τή Πελοπόννησο) και όλα αυτά πλαισιωμένα με πολλά άλλα νεότερα άναγνωσματα γραμμένα από τούς λογίους δασκάλους που διαθέτει σήμερα άρκετά τ ό κέντρο και ή έπαρχία, στην περίπτωση αυτή έπαναλαμβάνουν, τ ά τέτοια Π. Α. παύουν να είναι έλειπη αλλά είναι άνώτερα και ούτ ά των πλέον δοκίμων Κ. Α. που περιέχουν συλλογές με φροντισμένα διαλεχτά κείμενα άπ' όλους αυτούς τούς έκπροσώπους της πνευματικής και λογοτεχνικής μας ζωής. Στη περίπτωση αυτή όχι μόνον τ ό 1)4 μ ά και τ ά 2)4 και τ ά 3)4, τ ό χρόνο μπορούν να άπασχολούν τ ά παιδιά.

ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ

Τά σαβαρότερα έμπόδια στην καθιέρωση των Π. Α. είναι δύο α) τ ά πεινχρά έκδοτικά μέσα που διαθέτει ή έπαρχία σήμερα (τό πράγμα θεραπύεται με την έκτύπωση τους από τ ό Κράτος (ΟΕΣΒ σήμερα, άλλον όργανισμό αύριο) και β) ή έξέυρεση της κατάλληλης ύλης. Τό δεύτερο σημείο θ ά μ άς άπασχολήση τώρα. Ο κ. Σούρλας στις καθημερινές συζητήσεις μας τονίζει τ ά έξης άξιοπρόσεκτα: κάθε δάσκαλος, εάν έχη κάποιο—μικρό έστω—λογοτεχνικό τάλαντο, μπο-

ρεί να μ άς δώσει περίφημα κομμάτια από τή ζωή της «στενότερης πατρίδας, από τ ό χωριό όπου ύπηρετεί. Μπορεί να ζωντανέψη με τόν κάλαμό του τούς θρούλους και τ i ς παραδόσεις γύρω από χίλια-δυό θέματα. Μπορεί έπίσης, λέμε κι έμεις, να ξετρυπώσει και να διασώσει πολύτιμα λογοτεχνικά κείμενα που βρίσκονται σε παλιά χειρόγραφα, προικοσύμφωνα, παρλάτες, πεζοτράγουδα, ποιήματα, παροιμίες κ.τ.λ. Μά και μερικοί καλλιέργημένοι χωρικοί ή άλλοι έκπρόσωποι των γραμμάτων τ i ς έπαρχιακές πόλεως, εάν τούς παρορμήσουμε, θ ά θέσουν τόν κάλαμό τους στην ύπηρεσία των Π. Α.

Σ υ μ π έ ρ α σ μ α : Σε κάθε έκπαιδ. περιφέρεια πρέπει να όργανωθεί μια έπιτροπή (έπιτελείο) για τή σύνταξη των Π.Α. Θ ά άποτελείται, κατά τή γνώμη μας, από τόν έπιθεωρητή, ως πρόεδρο, 2-3 έκπροσώπους των λογίων (Δ)τών ή συντακτών τοπικών έφημερίδων ή τοπικών περιοδικών ή λοιτών λογίων), 1-2 καθηγητές, 2-3 δασκάλους, από τούς π i ό ικανούς θεράποντες των μουσών. Αυτή ή έπιτροπή, άφου συγκροτηθή σε σώμα, με τ ό ιδιαίτερο γραφείο της θ ά πρέπει να άπευθύνει οδηγητικές έγκυκλίους στους δασκάλους της περιφέρειας και άφου συγκεντρώσουν τ ό κατάλληλο ύλικό, και τ ό έπεξεργαστούν, θ ά τ ό στείλουν στην άρμοδια «Κεντρική Διεύθυνση Έκδόσεων Σχολικών Βιβλίων» του Υπουργείου Παιδείας ή όποια θ ά φροντίξη για τήν έκτύπωση των Πατριδογνωστικών Άναγνωστικών, εάν τούτο καθίσταται άδύνατο να γίνη στις τυπογραφικές εγκαταστάσεις των έπαρχιακών κέντρων.

ΤΟ «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» ΚΑΙ ΤΑ Π. Α.

Με τή δημοσίευση του σημειώματός μας αυτού γύρω από τ ά Π. Α. τ ό «Ν. Σχολείο» άνοίγει στις στήλες του σε μια πλατύτατη έρευνα του θεματος και παρακαλεί όλους τούς συναδέλφους (Δασκάλους και Έπιθεωρητές) να έκφέρουν τή γνώμη τους και να διατυπώσουν τ i ς άπόψεις των. Για να κάνουμε δέ αρχή, προτείνουμε σε όσους μπορούν και έπιθυμούν, να μ άς στείλουν σχετικά δείγματα (πατριδογνωστικών διηγημάτων—άναγνωσμάτων), ώστε, δημοσιευόμενα στο «Νέο Σχολείο», να γίνουν έρεθίσματα για τούς άλλους. Τά «Τρία Ίερα δέντρα» του Εύρ. Σούρλα κάνουν τήν αρχή. Ευχόμαστε σε όλους καλή έπιτυχία και συμμετοχή στη νέα αυτή μεγάλη έξόδμησή μας.

ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

Υ.Γ. Για τήν καλύτερη κατανόηση του θεματος των «Άναγνωστικών» και «Άναγνωσμάτων» γενικά θεωρούμε χρήσιμο να σάς ύπομνήσουμε, να διαβάσετε και τ ό μακροσκελές άρθρο μας που δημοσιεύτηκε στο τεύχος... σελ... του «Νέου Σχολείου».

Πατριδογνωστικά κείμενα

ΤΡΙΑ ΙΕΡΑ ΔΕΝΔΡΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΘΛΙΑΣ ΓΗΣ ΜΟΥ

Υπό ΕΥΡΙΠ. ΣΟΥΡΛΑ, Παιδαγωγού

Ἐάν τὸ ἄρωμα εἶναι τὸ πιὸ κατάλληλο ἄρωμα ποὺ θὰ μπορούσε ἡ ψυχὴ νὰ προμηθεύσει στὸν κόσμο, ἐδῶ στὴ Γενέθλια Γῆ μου θὰ τὸ προσδέσω καὶ θὰ τὸ συνδέσω μὲ τὸ βασίλειον τῆς μνήμης μου.

Contesse de Noailles

I.

Τρία ἱερὰ δένδρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μας: Ἡ βαλανιδιὰ τοῦ Ἀΐ-Γιωργη.

Ὁ πλάτανος στὸ κελλὶ Λάζαινας, καὶ Ἡ κουφάλα τοῦ Ἀΐ-Θανάση.

Προβάλλουνε στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας καὶ στὸ ἀφελές δῶμα ποὺ ἡ θύμησις ἔχει ἐναποθέσει ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν παιδικῶν ἐπιζησιῶν, προβάλλουνε...ναί...καὶ τὰ τρία αὐτὰ δένδρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μας σὰν τρεῖς ἱερεῖς Γίγαντες, ποὺ προστάτευαν καὶ προστατεύουν τρεῖς ἱερὸς χώρους.

Τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ ἱερὰ δένδρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μας, ἡ Βαλανιδιὰ τοῦ Ἀΐ-Γιωργη, — ἀγέραςτη ἀκόμα μέσα στὸ διάβα τοῦ χρόνου, στέκει μπροστὰ καὶ στῆς καινούργιας ἐκκλησιᾶς τὸν χώρο, σὰν ἕνας φύλακας ἄγγελος τῶν μυστικῶν τῶν περασμένων, στέκει σὰν ἕνας Γίγαντας ἀκατάβλητος ποὺ ἀνεμίζει χρόνια γιὰ χρόνια τὰ γέρικα κλωνάρια του.

Εἶναι τὸ ἱερὸ ἐκεῖνο δένδρο ποὺ ριζωμένο μέσα στὸ διάβα τοῦ χρόνου, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς παλῆς μορφῆς τῆς ἐκκλησιᾶς, ἀνιστορεῖ μὲ τὸ ἀσώπαστο ἀέρινο μурμούρισμά του καὶ μὲ τὴν γλῶσσα τὴν δική του, τὴν μακρινὴ ἱστορία τῆς παλῆς ἐκκλησιᾶς, μιὰ ἱστορία χαμένη στὴν Προϊστορικὴ περίοδο τοῦ χωριοῦ καὶ φέρει στὴν θύμησιν τὴν προσπάθειαν τῶν παλῶν Παπουδῶν τοῦ χωριοῦ — ποὺ συνεδριάζοντας σὰν Ρωμαῖοι Συγκλητικοὶ στὸ χαγιάτι τῆς παλῆς Ἐκκλησιᾶς — ὁραματιζότανε τὴν Μορφὴ ποὺ θάπερνε μὲ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἡ καινούργια ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀΐ-Γιωργη.

II.

Τὸ δεύτερο ἀπὸ τὰ ἱερὰ δένδρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μας, ὁ Πλάτανος στὸ κελλὶ τῆς Λάζαινας — ξέμακρα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀΐ-Γιωργη, πελώριος ὅμως κι' αὐτὸς Γίγαντας μὲ κορμὸ ποὺ

τρὲς ἀνθρώπινες χερούκλες δὲν θὰ μπορούσαν νὰ τὸν ἀγκαλιάσουν, στέλνει χαϊρετισμὸ μὲ τὰ πανύψηλα κλωνάρια του πρὸς τοῦ Ἀΐ-Γιωργη τὰ πανύψηλα κλωνάρια, ρουφάει τὴν δροσιὰ ἀπὸ τὰ σύννεφα καὶ ἀπλώνει τὰ πλοκάμια του σὰν κάποιος στοιχειωμένος δράκοντας, ποὺ φυλάγει στὸ παράπλευρο κελλὶ — σὰν κάποιον ἱερὸ ἄντρο — ἐκεῖνα ποὺ ἀποτελοῦσαν καὶ ἀποτελοῦν τὴν περιουσίαν ἀπὸ τὰ ἱερὰ σκηνώματα τοῦ χωριοῦ — ἀπὸ τὰ Βακουφικά — ὅπως τῶλεγον οἱ Παπουδῆς μας.

Εἶναι ὁ Πανύψηλος ἐκεῖνος πλάτανος, ποὺ χαϊδεύει μὲ τὰ πλοκάμια του τὸ σπῆτι καὶ τὸ μαγαζὶ τῆς Λάζαινας καὶ μαζεύει ὅλα τὰ παιδιὰ στὴν σκιά του γιὰ νὰ χαρεῖ τὰ παιγνίδια τους, σὰν ἕνας καλὸς καὶ στοργικὸς Παπούς.

Κάτω ἀπὸ τὸν βαθὺ ἴσκιο τοῦ ξεφόρτωναν παληότερα τὸ καλοκαίρι οἱ Βλάχοι ἀπὸ τὸ Ντέντισκο καὶ Ἀρβανιτόβλαχοι τὰ καράβια τους καὶ οἱ διψασμένοι στρατοκόποι μὲ τοὺς κυρατζήδες τῶν γύρω χωριῶν, ἔπιναν νερὸ ἀπὸ τὴν κοντυνὴ βρύση τοῦ Γκουμπέ, ὅταν ξεκουραζότανε κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο του.

Ἐκεῖ...κάτω ἀπὸ τὸ παχὺ ἴσκιο τοῦ ἀκόμη καὶ ὁ Σιέχης ἀπὸ τὴν φετόκω ροκάριζε τὸ γλυκὸ του καὶ ἔτσουζε καὶ τὸ ρακὶ του, πρὶν τραβήξει γιὰ τὴν Κάτω Κόνιτσα.

III.

Καὶ τὸ τρίτο ἱερὸ δένδρο τῆς Γενέθλιας Γῆς μας — ἡ μεγάλη κουφάλα στὸν Ἀΐ-Θανάση — μιὰ κουφάλα ποὺ χωροῦσε ὀλόκληρο ἄνθρωπο στὰ σπλάχνα τῆς, κρέμαγε κι' αὐτὴ τὰ ζαρωμένα κλωνάρια τῆς καὶ τ' ἄφινε νὰ ἀνεμίζουνη ἀπὸ τὴν στέγη τῆς ἐκκλησιᾶς τοῦ Ἀΐ-Θανάση, στὸ Γυφοκάλυδο καὶ στὸν μαχαλά τῶν Περονάδων.

Ὁ κούφιος πλάτανος — ἔτσι τὸν λέγανε οἱ Μπάμπες τοῦ χωριοῦ — ὅταν βρισκόντανε στοὺς πρόποδας τοῦ γειτονικοῦ γηλόφου τῆς Κράπας καὶ κοντὰ στὴν περιοχή τοῦ Ἀΐ-Θανάση, γιὰ νὰ ἀραδιάσουν τὸ διασίδι τους, ἀπὸ τὸ ὅποιον οἱ ραφτάδες τοῦ χωριοῦ — τῆς παλῆς ἐκείνης ἐποχῆς — θὰ φκιάνανε τὶς νυφιάτι-

Ο ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ

Υπὸ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΛΕΣΣΑ, Δ[σ]ης

«Μόλις πλησιάζω γιὰ νὰ καθίσω ὅλα τὰ παιδάκια ἔρχονται καὶ μὲ περικυκλώνουν».

B. Οὐγκώ

I.

Ὁ Συγγραφεὺς τῶν Ἀθλίων ὑπέφερε καὶ ἐκλάφει στὴν ζωὴ του ὅσον ὀλίγοι. Τὰ δὲ οἰκογενειακά του δυστυχήματα τὸν ἐνέπνευσαν ἐπίσης κατὰ τρόπον, ὥστε κάθε τι ποὺ ἀγάπησε καὶ γιὰ κάθε τι, ποὺ ὑπέφερε νὰ βρῆσκῃ ἀμέσως ὅλα ἐκεῖνα ποὺ μποροῦν νὰ μᾶς συγκινήσουν, ὅταν τὰ διαβάσουμε.

Στὰ 1840 ὕστερα ἀπὸ ἕνα ταξίδι του κοντὰ στὸν Ρῆνο, ἔχασε ἐν τῷ μεταξύ τὴν κόρη του Leopoldin ἡ ὁποία μόλις εἶχε παντρεθῇ καὶ τῆς ὁποίας ὁ τραγικὸς πνιγμὸς στὸν Σηκουάνα τὸν ἐβύθισε σὲ ἄφατη λύπη.

Ὡς μοναδικὴ συνεπὴς ἀνακούφισή του καὶ παρηγοριά εἶχε ἀπομείνει ἡ ἀναστροφή του μὲ τὴν ὑπαιθρο.

Κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1840 ἐγκατέστησε

κες τσιποῦνες καὶ φλοκάτες.

Τὰ παιδάκια ποὺ κατοικοῦσαν κοντὰ στὸν Ἀΐ-Θανάση πετοῦσαν πολλές φορές μέσα στὴν κουφάλα του πέτρες, γιὰ νὰ χαροῦν τὸν ἀντίλαλο ἀπὸ τὰ ὀνόματά τῆς ρίζας του.

Μπορεῖ ἡ μεγάλη αὐτὴ κουφάλα τοῦ Ἀΐ-Θανάση νὰ μὴ ξεκούρασε κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιο τῆς διαβάτες καὶ στρατοκόπους — ὅπως ὁ Πλάτανος στὸ κελλὶ τῆς Λάζαινας — τὰ κλωνάρια του ὅμως ἀκουμπισμένα στὴ στέγη τῆς ἐκκλησιᾶς, μοιάζουνε σὰν κάποιον μυστικὸ παθὸ ἱερὸ δένδρο, ποὺ ἀκούει κι' αὐτὸ τὶς προσευχὰς τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ, ὅταν ἐκκλησιάζονται καὶ δέεται κι' αὐτὸ στὴ χάρη τοῦ Ἀΐ-Θανάση.

Περαστικά καὶ τὰ πουλιὰ ποὺ πετοῦνε ἀπὸ τὸν Περονάδικο μαχαλά, κουρνιάζουν γιὰ λίγο ἐπάνω του, γιὰ νὰ ξεναπάρουν πάλι τὸν δρόμο τους γιὰ τὸν γήλοφο τῆς Κράπας, ἐνῶ στὸ φευγαλέο αὐτὸ διάβα τους μοιάζουνε σὰν σύμβολα κάποιων χαμένων ἡ ερημίας.

... ..

Ξεκομμένη ἡ κουφάλα αὐτὴ τοῦ Πλάτανου τοῦ Ἀΐ-Θανάση ἀπὸ τὰ ἄλλα δένδρα τῆς ἐκκλησιᾶς, μοιάζει σὰν κάποιον κουρασμένον καὶ γηρασμένον στρατοκόπον ποὺ ἄραξε καὶ καλογέρεψε κον-

τὴν οἰκογένειά του στὸ χωριὸ Saint Prix στὸν Πύργο de la Terrasse κοντὰ σ' ἕνα μαγευτικὸ δάσος τοῦ Montmorency στὰ περὶχωρα τοῦ Παρισιοῦ.

Ὁ ἴδιος δὲ καθ' ὅλον τὸ θέρος τοῦ 1840 βρισκόνταν κάθε ἑβδομάδα γιὰ μερικὲς ἡμέρες κοντὰ στὴν οἰκογένειά του στὸ ἀνωτέρω χωριὸ.

Ἀπὸ τὰ ποιήματά του ἡ ζωὴ στὴν ὑπαιθρο, διαλέξαμε μερικοὺς στίχους ἀπὸ τοὺς 95 ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀποτελεῖται τὸ ποίημα. Ἐτσι θὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκτιμῶμε καὶ μιὰ ἄλλη πλευρὰ τῆς προσωπικότητός του, ἡ ὁποία ὅμως θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ συμπληρώσωμε καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Οὐγκώ, ὡς δασκάλου παιδιῶν τῆς ὑπαιθρο, στὸ περιβάλλον τοῦ χωριοῦ

II.

Ἡ ζωὴ στὴν ὑπαιθρο.

Κάθε βράδυ, ὅταν βρίσκεται κανεὶς στὴν

τὰ στὸν Ἀΐ-Θανάση.

IV.

Αὐτὰ τὰ τρία ἱερὰ δένδρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μας ἀνασταίνονται στὴν θύμησίν μου σὰν σύμβολα παλῶν καὶ ὀνείρων ἀναμνήσεων μου, στὴν τωρινὴ ἰδίως ἐποχὴ ποὺ καινούργιοι ἀνέμοι ἀρχίζουνε νὰ ἀλλάζουνε τὴν παλιὰ ἀτμόσφαιρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μου, τώρα...ναί...ποὺ ἀρχίζουνε στὴ θύμησιν τῶν νεωτέρων νὰ ἀλλάζουνε οἱ παλιὲς εἰκόνας τοῦ χωριοῦ.

Ἐάν ὅμως τὸ ἀνθρώπινο μεγαλεῖο βρῖσκεται ἐντοπισμένο στὴ θύμησιν ἀγνῶν ἐπιζησιῶν καὶ θεϊκῶν ὀνειροπολήσεων τότες οἱ πάρα πάνω εἰκόνας ποὺ ἔχουνε τὶς ρίζες τους στὸν λόφον τῶν παιδιῶν ἀναμνήσεων παραμένουν σὰν ὀνειροπολήσεις θεϊκῆς στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, παραμένουν σὰν κάποια μισοσβυσμένη ἀντανάκλασις μιᾶς ἀγνῆς ἐπιθυμίας μου ποὺ ἐμφωλεύει στὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου, παραμένουν...ναί...οὔτε πολὺ οὔτε λίγο...σὰν ἡ πιὸ λεπτὴ ἑξάρσις τοῦ ἐξακοντισμοῦ τῆς ψυχῆς μου γύρω ἀπὸ τὰ ἱερὰ χώματα τῆς Γενέθλιας Γῆς μου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ

έξοχη βγαίνει σε περίπατο, ο φτωχός στον αγρό του και ο πλούσιος στην περιοχή της επαύλειώς του.

Ο ποιητής όπου βρεθή και ούτως νιώθει τον έαυτό του σαν να βρίσκεται στο σπίτι του νιώθοντας, πώς είναι πανταχού σαν το σπίτι του Θεού.

Περιδιαβάω μονάχος μου και στοχάζομαι, ή άκούω. Εάν όμως θέλει κάποιος να με συνοδεύει στον δρόμο τον δέχομαι ευχάριστος.

Ο κάθε άνθρωπος είναι ένα βιβλίο, όπου γράφει ο ίδιος ο Θεός.

Κάθε φορά, που πέφτει στα χέρια μου ένα από τα βιβλία αυτά, είναι για μένα ένας τόμος, όπου ζή μια ψυχή και το διαβάω το βιβλίο αυτό με ευχαρίστησι.

Κάθε βράδυ λοιπόν βγαίνω περίπατο.

Περνώντας από κάποιο φιλικό σπίτι μπαίνω διαστικός.

Η οικογένεια παίρνει τα όρεκτικά της στο βάθος του κήπου του σπιτιού.

Μόλις όμως πλησιάζω για να καθίσω, όλα τα παιδάκια έρχονται και με περικυκλώνουν, από τη στιγμή όμως που θα θρονιασθώ στην πολυθρόνα όλα να τα τους βρίσκονται κοντά μου.

Ξέρουν πώς τους κάνω όλα τους τα γούστα. Ξέρουν πώς είμαι ένας άνθρωπος, που τ' αγαπάει. Ξέρουν πώς είμαι εκείνος με τον οποίον μπορούν να παίξουν και μάλιστα να φωνάζουν, να θορυβούν, να μιλούν δυνατά. Ξέρουν πώς γελάω, όπως αυτά και μερικές φορές μάλιστα έντατικότερα από αυτά. Σήμερα μάλιστα γέλασα ακόμη περισσότερο αν και ήμουν πολύ λυπημένος και σχεδόν απελπισμένος.

Λένε τα παιδάκια ο καλός αυτός φίλος μου — πώς δεν θυμούνται να έχω θυμώσει ποτέ μαζί τους και διακλύτουν, ότι ασχολούμαι μαζί τους να σκιάσουν διάφορα παιχνίδια από χαρτόνι, να ζωγραφίσουν και να ίχνογραφήσουν.

Κι' όταν έρχεται ή ώρα για ν' ανάψουν την λάμπα στο σπίτι, τους διηγούμαι θελκτικές ιστορίες.

Όταν με αντικρύζουν όλα με μια φωνή φωνάζουν.

Νάτος! Έρχεται!

Αφίνουν τα παιχνίδια τους και τις μπάλλες και με περικυκλώνουν.

Τα μικράκια με πιάνουν από τα γόνατα, τα μεγαλύτερα κρατούν κάποιο ύψος σοβαρό.

Με οδηγούν να δώ τις φωλιές των πουλιών, που ανέκαυψαν, ενώ άλλα μου δείχνουν τους κονδυλοφόρους τους τους καινούργιους, που πήραν από το Παρίσι, άλλα παραλληλώς μου δείχνουν διάφορα Άλμπουμ.

Μιλούν, φωνάζουν, τσιρίζουν, χαλούν τον κόσμο και γελούν προπαντός.

Και άγαπώ και έχω να γελάω όχι όμως σαρκαστικά ή κοροϊδευτικά, όπως κάνουν πολλοί.

Γελώ με το γλυκό εκείνο γέλιο το έντιμο,

που ανοίγει και τις καρδιές και τα στόματα, γελά με το γέλιο εκείνο, που δείχνει ταυτόχρονα και την ψυχή και την αθωότητα.

Θαυμάζω τα Άλμπουμ τους καθώς μου τα δείχνουν, καθώς και τις φωλιές των πουλιών, που κρατούν.

Υστερα αρχίζουν να υποδύονται τον ρόλο των μεγάλων και κάθονται στην πολυθρόνα μου, ενώ τα μικρά συσπειρώνονται στα γόνατά μου σιωπηλά και κοιτώντας στα μάτια μου λένε.

Μίλησέ μας!

Και αρχίζω να τους μιλάω για όλα.

Πώς με αγαπούν όληθelia!

Και προσέχουν ότι τους λέγω.

Τους δείχνω με το δάκτυλο τον ουρανό, τον Θεό, που είναι κρυμμένος πίσω από τον ουρανό και το άστέρι, που τον βλέπει.

Όλα με ακούν κοιτάζοντας μες στα μάτια. Τους λέγω πώς πρέπει να σκεπτόμαστε, να όνειροπολούμε και να ζητούμε κάτι τι. Ο Θεός εύλογεί τον άνθρωπο, τους λέγω. Δόστε παιδάκια μου, βοήθεια στους φτωχούς και τους ταπεινούς. Τους λέγω πώς ή καλωσύνη βρίσκεται στο βάθος των δακρύων μας και πώς στην εύτυχία μας πρέπει ή καλωσύνη να βρίσκεται στο βάθος από το γέλιο μας.

Τους διηγούμαι επίσης ιστορίες από τους Έβραίους, τους Έλληνες, τους Ρωμαίους και τους Άρχαίους Αίγυπτιους.

Τους διηγούμαι για το άγαλμα της Σφιγγός και τις Μούμιες τις Αίγυπτιακές εδώ και 4.000 χρόνια που είναι στην έρημο και πώς οι περιηγηταί περνώντας την νύχτα με τα καραβάνια τραμάζουν.

Και καθώς τους διηγούμαι όλες αυτές τις ιστορίες με κοιτούν κατάματα.

III

Και διερρωτάμαι.

Ποιός δάσκαλος ή ποιά δασκάλα δεν θα ήθελε να ζήσει τέτοιες σκηνές με τα παιδιά, που διαπαιδαγωγεί;

Γι' αυτό θα ταίριαζε ίσως και ως έπιγραφή του ποιήματος όχι ο τίτλος «ή ζωή στην ύπαιθρο» άλλ' ή έπιγραφή με μεγάλα γράμματα:

«Ο Βίκτωρ Ουγκώ και σαν δάσκαλος ιδεώδης σ' ένα χωριό κοντά στο Παρίσι».

Να ποιο ήταν το μυστικό, που έδιωχνε από την ψυχή του συγγραφέως των Άθλιων τις λύπες και τις στενοχώριες.

Ήταν το θέλητρο της άγνης παιδικότητας με την οποία γελούσε και έπαιζε.

Ω! Άγγελική παιδική αγιότητα.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΛΕΣΣΑ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Υπό Θ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ, Δ]του Παιδαγ. 'Ακαδημίας και του «Κέντρου Έρευνών Έπιμορφώσεως Ένηλίκων

Προκειμένου να γνωρίσω εκ του πλησίον τον τρόπον καταρτίσεως του διδακτικού προσωπικού εν 'Αγγλία, ως προς το καθαρώς παιδαγωγικόν μέρος, τόσο εις τα Institutes of Education ιδρύματα μεταξύ των ιδικών μας Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών και των Παιδαγωγικών Σχολών ενός Πανεπιστημίου, δυτικού τύπου) όσον και εις Departements of Education (των Τμημάτων Παιδαγωγικής ή των Παιδαγωγικών Σχολών των Πανεπιστημίων), και προσέτι, έπιθυμών να ενημερωθώ επί των ζητημάτων των σχετικών με την «Έπιμόρφωσιν των Ένηλίκων» καθώς και επί των τελευταίων δημοσιευμάτων εις την Παιδαγωγικήν εν Γαλλία και 'Αγγλία άνεχώρησα έξ 'Αθηνών εύθύς άμα τη λήξει του σχολικού έτους, ήτοι την έσπέραν της 10ης Ιουλίου, 1959, ίνα έχω εις την διάθεσίν μου τουλάχιστον μίαν έβδομάδα πρό της έναρξεως των Παιδαγωγικών Συνεδρίων εν Λονδίνο και Ούάσιγκτων και διά τα όποια αναφέρω κατωτέρω.

Ευχάριστον έκπληξιν ήσθάνθην εκ της διαπιστώσεως μεγάλου αριθμού παιδαγωγικών έκδόσεων, σοβαρού επιστημονικού περιεχομένου, εν Γαλλία. Ουδεμία σύγκρισις είναι δυνατόν να γίνη με την πρό 30ετίας κατάστασιν επί του σημείου τούτου, όπόταν φοιτητής εις την Σορβόνην, έσπούδαζον, μεταξύ άλλων, και παιδαγωγικά. 'Ανάλογος, προς τον αριθμόν των συγγραμμάτων είναι και ή αύξησις και σπουδαιότης των παιδαγωγικών περιοδικών εις την χώραν ταύτην. Δυστυχώς δεν είχαν τον απαιτούμενον χρόνον να πληροφορηθώ περί του τρόπου της καταρτίσεως του διδακτικού προσωπικού εν Γαλλία, σημείον με το όποιον θ' ασχοληθώ άλλοτε. Οί μήνες Ιούλιος και Αύγουστος δεν είναι άλλωστε κατάλληλοι διά την μελέτην ζητημάτων τοιαύτης φύσεως λόγω των θερινών διακοπών. Θα έπρεπε να γίνονται από το Υπουργείον Παιδείας ειδικά άποστολαί καταλλήλων προσώπων όλιγομήνου διαρκείας προς μελέτην ώρισμένων εκπαιδευτικών ζητημάτων (της λειτουργίας π.χ. των πρακτικών τεχνικών και επαγγελματικών σχολείων, του τρόπου της καταρτίσεως του διδακτικού προσωπικού αυτών των σχολείων, της μετεκπαιδεύσεως του διδακτικού προσωπικού, εν γένει, των νέων μεθόδων εισαγωγικών και εν γένει εξέτάσεων εις τας διάφορους βαθμίδας της εκπαιδεύσεως, της εκδόσεως σχολικών βιβλίων, κλπ., κλπ.

Η δεκαπενθήμερος σχεδόν παραμονή μου εν 'Αγγλία απέβλεπεν, άφ' ενός, εις το να έπιτευχθώ ο άνωτέρω άναφερθείς σκοπός (έπισκέψεις εις τα Institutes of Education και τα Departements of Education έπιζητημάτων της «Έπιμορφώσεως των Ένηλίκων» και επί των τελευταίων παιδαγωγικών έκδόσεων) και, άφ' έτέρου, ή συμμετοχή μου εις το συνέδριον του «Διεθνούς Συμβουλίου» 'Ανωτάτων παιδαγωγικών Σχολών (του International Council of Education for Teaching ή J.C.E.T. το συντομώτερον), του όποιου μέλος ύποτελει ή «Ένωσις Διδακτικού Προσωπικού Παιδαγωγικών 'Ακαδημιών» της χώρας μας και του όποιου «Διεθνούς Συμβουλίου» την αντιπροεδρίαν κατέχει, και διά το έπόμενο έτος 1959—1960, ο έκπρόσωπος της 'Ελλάδας μεταξύ της εικοσάδος κρατών, τα όποια αντιπροσωπεύονται εις το διεθνές αυτό συμβούλιον.

Χάριν συντομίας δεν περιγράφω εν λεπτομερεία όλας τας έπαφάς μου με διαφόρους έκπροσώπους της παιδαγωγικής κινήσεως εν 'Αγγλία, τόσον εντός όσον και έκτός του εκεί 'Υπουργείου Παιδείας. Θα περιορισθώ εις το ν' αναφέρω πέντε μόνον εκ των έπαφών μου αυτών και έπισκέψεων και εις το σημείο μου τούτο έπιθυμώ να έκφράσω την ευγνωμοσύνην μου προς το «British Council» (το «Βρετανικόν Συμβούλιον») διά την παρασχεθείσαν εις έμέ βοήθειαν :

1. ΤΑ INSTITUTES OF EDUCATION

Έπεσκέφθην το Πανεπιστήμιον της πόλεως Leeds το όποϊον απέχει έξ ώρας από το Λονδίον. Εξέλεξα το Πανεπιστήμιον αυτό, έπειδή γνωρίζω προσωπικώς τον δραστήριον και καλοκάγαθον διευθυντήν του Institutes of Education και συνάμα καθηγητήν των Παιδαγωγικών εις το εκεί Πανεπιστήμιον, κ. W. R. Niblett συντελέσαντος τα μάλιστα διά την από του προσεχούς έτους (1960) αύξησιν των έτών φοιτήσεως εις τας Παιδαγωγικάς 'Ακαδημίας από δύο εις τρία έτη. Επί του ζητήματος τούτου θα επανέλθω δι' ειδικού άρθρου.

Τα Institutes of Education στην 'Αγγλία άποτελούν εύφυά λύσιν της απαιτουμένης σημερον άνωτέρας (πανεπιστημιακής) γενικής μορφώσεως και ειδικής 'Επιστημονικής Παιδαγωγικής καταρτίσεως του διδακτικού προσωπικού όλων των βαθμίδων της 'Εκπαιδεύσεως. Διότι ο εκπαιδευτικός άποτελεί την ψυχή της Παιδείας και ή Παιδεία πάλιν το ύπόβαθρον του πολιτισμού και της προόδου

μιάς χώρας. Παρ' όλα ταύτα η όρθη αυτή ιδέα της όσον το δυνατόν εύρειας μορφώσεως του εκπαιδευτικού λειτουργού και της ειδικής παιδαγωγικής κατάρτισής του συναντά άκόμη μεγάλην αντίδρασιν εκ μέρους πολλών και κυρίως των άνωτάτων εκπροσώπων της εκπαιδεύσεως.

Τα Institutes of Education εν Άγγλία τεχνηέντως εισάγουν το πρόβλημα της κατάρτισεως των νηπιαγωγών και διδασκάλων έντός του Πανεπιστημίου, χωρίς όμως ακόμη τα ιδρύματα ταύτα να θεωρούνται και αναπόσπαστον μέρος του άνωτάτου εκπαιδευτηρίου. Είναι όμως μία καλή άρχη, ή όποία αποδίδει καλούς καρπούς εις άλλας χώρας, όπως εις τας 'Ηνωμένας Πολιτείας, παραδείγματος χάριν. Περί της θέσεως και οργανώσεως των Institutes of Education Άγγλία — και κάτι παρόμοιον άρχίζει να εμφανίζεται και εις την Δυτικήν Γερμανίαν — απαιτείται ιδιαίτερα μελέτη. Αναφέρω λοιπόν περιληπτικώς τὰ εξής: "Ότι εις τὰ ίνστιτούτα αυτά ύπάγεται αριθμός «Παιδαγωγικών Άκαδημιών» ή «Διδασκαλείων» μιάς ώρισμένης εκπαιδευτικής περιφέρειας. Τὰ εκπαιδευτήρια αυτά χωρίς να χάσουν την αυτότελείαν των συντονίζουσιν την εργασίαν των και εξέλισσονται περαιτέρω ύπό την ευεργετικήν επίδρασιν των παιδαγωγικών ίνστιτούτων.

2. ΤΑ DEPARTEMENTEN OF EDUCATION

Επισκέφθην τὰ παιδαγωγικά τμήματα Departementen of Education Πανεπιστημίων Leeds (έν Άγγλία) και Έδιμβούργου (έν Σκωτία). Εις τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Έδιμβούργου ὁ γνωστὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ καλὸς φίλος, καθηγητὴς τῶν Παιδαγωγικῶν κ. Pilley (Πίλλεϋ) ἔχει τὴν διεύθυνσιν τοῦ παιδαγωγικοῦ τμήματος. Εἰς μὲν τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Leeds ὅσοι πρόκειται νὰ διδάξουν ὀφείλουν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν εἰς ὠρισμένον κλάδον (ιστορίαν, μαθηματικά, χημείαν, κλπ.) ν' ἀσχοληθοῦν ἐπὶ ἕν ἔτος μὲ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ παιδαγωγικά μαθήματα, εἰς δὲ τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Έδιμβούργου παρακολουθοῦν παιδαγωγικά παραλλήλως μὲ τὰ ἄλλα μαθήματά των ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς φοιτήσεώς των. Ἀλλ' εἰς μὲν τὸ πρῶτον οἱ φοιτηταὶ κατὰρτίζονται, θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς, εἰς τὴν παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν τῆς πόλεως. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐνέχει τὸ μειονέκτημα, ὅτι διασπάται ἡ ἐκ μέρους μιάς καὶ μόνης ἀρχῆς φροντίς καὶ ἐποπτεία ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν παιδαγωγικὴν κατάρτισιν τῶν μελλόντων εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης.

3. Η ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΙΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν ἐνηλίκων ἐπιθυμῶ ν' αναφέρω ἐκ τῶν διαφό-

ρων σχετικῶν ἐπαφῶν τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὸ Wansfell College κειμένου περὶ τὰ 20 χιλιόμετρα ἔξωθεν τοῦ Λονδίνου εἰς μίαν εἰδυλικὴν πράγματι τοποθεσίαν. Εἰς τὸ μορφωτικὸν αὐτὸ κέντρον συνδυάζεται τὸ τεργνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου. Πολλοὶ διέρχονται δύο-τρεῖς ἡμέρας, μίαν ἢ περισσότερα εἰς ἑβδομάδας ἀναπαύομενοι καὶ ταυτοχρόνως παρακολουθοῦν μαθήματα τῆς ἀρεσκείας των: ζωγραφικὴν, ιστορίαν, ψυχολογίαν, λογοτεχνίαν, μουσικὴν, κλπ. Αναφέρω ἐκ τοῦ προγράμματος τοῦ 1959 καὶ τὰ ἐξῆς μαθήματα — διὰ φόρου βεβαίως τύπου καὶ σκοποῦ ἀπὸ τὰ ἄνωτέρω. Μεταξὺ τῆς 14ης καὶ 17ης καὶ τῆς 21ης καὶ 24ης προσεχούς Σεπτεμβρίου θὰ δοθῇ σειρά μαθημάτων εἰς τὸ κέντρον αὐτὸ δι' ὅσους πρόκειται νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐφέτος τὸ φθινόπωρον. Σκοπὸς τῶν μαθημάτων αὐτῶν εἶναι νὰ προετοιμάσουν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν νέαν ζωὴν τῶν σπουδαστῶν αὐτῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Ἐπίσης, σειρά πρακτικῶν ἀσκήσεων εἰς τὰ φυσιογνωστικὰ ἐδόθη δι' εκπαιδευτικούς ἀπὸ τῆς 26ης — 28ης Ἰουνίου, 1959, ὅπως π.χ. ἡ μελέτη τῶν ζώωντων ὁργανισμῶν εἰς τὸν ἐκεῖ πλησίον ποταμόν, τῶν ἐντόμων τῆς περιοχῆς, τῶν ψαριῶν τῶν πέριξ λιμνῶν καὶ ποταμῶν, τῶν διαφόρων φυτῶν τῆς περιφέρειας, κλπ. Δὲν θὰ ἦτο ἄρα γε δυνατόν εἰς τὰ διάφορα ὠραία κέντρα παραθερισμοῦ καὶ εἰς τὴν χώραν μας νὰ καλλιεργεῖται μὲ καίτοιον τρόπον διὰ διαλέξεων, ταινιῶν, συζητήσεων, κλπ.) καὶ ἡ μορφωτικὴ πλευρὰ τῶν παραθεριστῶν, χωρίς τοῦτο νὰ τοῦς ἐμποδίζῃ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπολαύσουν τὰς ἡμέρας τῆς ἀδείας των ἢ τῶν διακοπῶν των, ἰδιαίτερός δι' ὅσους μὲ τὴν καθημερινὴν ἀσχολίαν των δὲν ἀπομένει καιρὸς δι' ἀσχολίας πνευματικῆς φύσεως; Παρόμοιον σκοπὸν μὲ τὸ «Wansfell College» κληροῖ καὶ τὸ «Newbattle abbey» εἰς τὴν Σκωτίαν, πλησίον τοῦ Έδιμβούργου, τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἐπεσκέφθην καὶ τὸν ὁποῖον ὑφίσταται — ὑπὸ ἄλλην βεβαίως μορφήν — ἀπὸ τοῦ 1941. Διὰ τὸ «New Battle» ὁμιλεῖ εἰς τὴν ὠραίαν του ἐργασίαν «Adult Education in Scotland» ὁ ἀπόφοιτος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Έδιμβούργου, κ. Σ. Α. Κασσιώλας.

Ἐπίσης ἐπιθυμῶ νὰ σημειώσω, τὸ πῶς σκέπτονται τὸν προορισμὸν των εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Leeds καὶ τοῦτο ἰσχύει, νομίζω, δι' ὅλα τὰ πανεπιστήμια τῆς χώρας αὐτῆς. Ἀπὸ τὸ τμήμα τῆς «Ἐπιμορφώσεως τῶν Ἑνηλίκων» τοῦ πανεπιστημίου μεταφράζω τὰ κάτωθι: «Αἱ εὐθύναι ἐνὸς συγχρόνου πανεπιστημίου δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τοὺς τακτικούς φοιτητάς του. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Leeds διὰ τὸ τμήματός του τῆς «Ἐπιμορφώσεως Ἑνηλίκων» ἐξυπηρετεῖ τὰς ἀνάγκας τῆς περιφέρειας παρέχον εὐκαιρίας εἰς τοὺς κατοίκους νὰ σπουδάζουν, ἂν τὸ ἐπιθυμοῦν, κατὰ τὸν ἐλεύθερόν των χρόνον, συνήθως τὸ βράδυ. Τὸ Πανεπιστήμιον παρέχει

τὰς ὑπηρεσίας του κατ' εὐθείαν ἢ ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων ὁργανισμῶν». Καὶ εἰς τὴν χώραν μας νομίζω, εἶναι καιρὸς, ἐκτὸς τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἀναλφαριθμητισμοῦ, νὰ ἐνισχυόμεν τὴν κίνησιν τῆς «Ἐπιμορφώσεως τῶν Ἑνηλίκων» στρέφοντες τὴν προσοχήν μας εἰς τὴν ἐκλαίκευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων καὶ συμβάλλοντες διὰ τῆς μορφώσεως εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐν γένει ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ μας. Ἡ συνεργασία τῶν εκπαιδευτικῶν ὁργανώσεων καὶ ἰδιαίτερος τῶν ἀνωτάτων εκπαιδευτηρίων μας θὰ εἶναι λίαν ἐπωφελής.

Δὲν θὰ ἤθελον νὰ τελειώσω τὴν ἐκθεσίμ μου αὐτὴν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου χωρίς νὰ προσθέσω κάτι διὰ τὸ National Institute of Adult Education (τὸ Ἑθνικὸν Ἰδρυμα Ἐπιμορφώσεως Ἑνηλίκων) μὲ ἔδραν τὸ Λονδίνον, εἰς τὸ ὁποῖον συγκεντρώνονται ὅλαι αἱ πληροφορίες ἐπὶ τῶν πολλῶν πλευρῶν τοῦ ζητήματος τῆς «Ἐπιμορφώσεως τῶν Ἑνηλίκων» καὶ τὸ ὁποῖον ἱδρυμα περιέχει τὴν ἀρτιότεραν εἰδικὴν βιβλιοθήκην τοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Ψυχὴν τοῦ ιδρύματος ἐποτελεῖ ὁ ἀκαταπόνητος καὶ ἐνθουσιώδης Γραμματεὺς αὐτοῦ, καὶ ἀνθρωπος φιλελευθέρων ἀρχῶν, κ. E. M. Hutchinson.

Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ καταστήσωμεν τὴν «Ἐπιμόρφωσιν τῶν Ἑνηλίκων» ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ εκπαιδευτικοῦ μας συστήματος, διότι σκοπὸς τῆς κινήσεως αὐτῆς εἶναι νὰ καλλιεργῇ συνεχῶς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου — ἀπὸ τὸ 18ον μέχρι τοῦ 80οῦ ἔτους, καὶ πέραν αὐτοῦ, τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξερευνᾷ διαρκῶς τὸν περιβάλλοντα αὐτὸν κόσμον, νὰ ἐνδιέφερεται διὰ τὴν αὐτοβελτίωσίν του καὶ τὴν βελτίωσιν τῶν ἄλλων (βελτίωσιν πνευματικὴν, ἠθικὴν, ὕλικήν) καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ καταστήσῃ τὸν κόσμον αὐτὸν ὑγιέστερον, ἀσφαλέστερον καὶ εὐτυχέστερον τόπον διαμονῆς του.

4. ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΙΔΑΓ. ΕΡΕΥΝΩΝ.

Ἡ ὁργάνωσις αὐτὴ εἶναι μία θαυμασία καὶ εὐγενὴς προσπάθεια διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἐπομένως ἀντικειμενικὴν διερεύνησιν τῶν παιδευτικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα φυσικῶς ἀνακύπτουν εἰς ἕνα εκπαιδευτικὸν σύστημα μὲ ζῶν καὶ δράσιν. Ὁ κύριος καὶ πρωταρχικὸς σκοπὸς τοῦ «Ἑθνικοῦ Ἰδρύματος Παιδαγωγικῶν Ἐρευνῶν» εἶναι ἡ μελέτη καὶ ἡ λύσις τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐνὸς κρατικοῦ εκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ τὰ ὁποῖα προβλήματα ὑπὸκεινται εἰς ἀκριβῆ, ἐπιστημονικὴν, ἔρευναν ἐν τῇ ὁλότητι των ἢ ἐν μέρει. Τὸ Ἰδρυμα οὗτο φέρει τὴν διπλὴν εὐθύνην, νὰ ἐρευνᾷ μόνον καὶ αὐτοτελῶς τὰ ἀνακύπτοντα προβλήματα τῆς Ἐκπαιδεύσεως

καὶ ἐπίσης, νὰ συνεργάζεται ἢ νὰ συντονίζει τὴν ἐργασίαν του μετ' ἄλλων παρεμφερῶν ὁργανισμῶν. Τὰ δὲ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν τοῦ ιδρύματος αὐτοῦ μεταδίδονται εἰς τὰς συνεργαζομένας ὁργανώσεις, τοὺς εκπαιδευτικούς καὶ τὸ κοινόν, διὰ διαφόρων δημοσιευμάτων καὶ τελευταίως διὰ περιοδικοῦ φέροντος τὸν τίτλον Educational Research (Παιδαγωγικὴ ἔρευνα), τοῦ πρώτου τεύχους ἐκδοθέντος τὸν Νοέμβριον τοῦ 1958. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἐπιδιώκει τὴν προσέγγισιν μεταξὺ ἐρεῦνης ἐπιστημονικῆς καὶ σχολικῆς πράξεως καὶ ἱκανοποιεῖ εἰς τὸ νὰ καταστή ἡ γέφυρα μεταξὺ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐργαστηρίου καὶ τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς εἰς τὸν τομέα τῆς παιδευτικῆς ἐνεργείας, δ.λ.δ., εἰς τὰ διάφορα εκπαιδευτήρια.

Ἰδού μερικὰ δημοσιεύματα τοῦ ιδρύματος:

1) Κατάλογος ἐρευνῶν γενομένων εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν καὶ Παιδαγωγικὴν - Ψυχολογίαν μεταξὺ 1918—1948.

2) Ἐπιλογὴ τῶν ἀποφοίτων ἐκ τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου εἰς τοὺς διαφόρους τύπους Σχολῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

3) Τὸ πρόβλημα τῶν ἀμοιβῶν καὶ ποινῶν εἰς τὰ σχολεῖα.

4) Τήρησις ἀτομικῶν δελτίων τῶν μαθητῶν εἰς τὰ σχολεῖα, κλπ., κλπ.

Διευθυντὴς σήμερον τοῦ ιδρύματος τούτου εἶναι ὁ Dr W. D. Vall ἀνθρωπος μὲ μεγάλην ὀξυδέρκειαν καὶ μόρφωσιν. Θὰ ἦτο εὐχὴς ἔργον, ἂν ἡ Κυβέρνησις καὶ ἰδιαίτερος τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐχορήγει ἐξαμηνιαίας π.χ. ὑποτροφίας εἰς γνώστας τῆς Ἀγγλικῆς μεταξὺ τῶν εκπαιδευτικῶν—ἀνεξαρτήτως ὁρίου ηλικίας—πρὸς παρακολούθησιν ὠρισμένων ἐρευνῶν συντελουμένων εἰς τὸ ὡς ἂν «Ἑθνικὸν Ἰδρυμα Παιδαγωγικῶν Ἐρευνῶν» ἢ ἀκόμη ὡς πρὸς μαθητέυσιν ἐκεῖ ὡς πρὸς τὸν ἐπιστημονικὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως ζωτικῶν εκπαιδευτικῶν μας προβλημάτων, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ μετεκπαίδευσις τῶν εκπαιδευτικῶν, ἐν γένει, ἡ μετεκπαίδευσις τοῦ προσωπικοῦ τῶν τεχνικῶν, ἐπαγγελματικῶν καὶ ἐμπορικῶν σχολείων καὶ σχολῶν, ἡ ὀξεία καὶ ἡ καταληλότης τῶν διαφόρων τέσς, κλπ., κλπ.

5. ΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑΙ ΣΧΟΛΑΙ (ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΑΙ)

Εἶναι τὸ θέμα τὸ ὁποῖον συνεχίτησα κυρίως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐν Λονδίῳ. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 323 ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς 13ης-5-57, ὑπὸ τὸν «Liberal Education» καὶ «Technical Colleges» (Φιλελευθέραι, δ.λ.δ., ἀνθρωπιστικαὶ, μόρφωσις εἰς τὰ Τεχνικὰ Κολλέγια) τονίζει τὴν σημασίαν τῆς εἰσαγωγῆς μαθημάτων γενικῆς μορφώσεως (of liberal element) εἰς τὴν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ σπουδασταὶ θ' ἀποκτήσουν εὐρύτητα πνεύματος καὶ τὸ αἰσθητήριον διὰ τὰς πνευματικὰς καὶ ἀνθρωπιστικὰς ἀξίας τῆς

Ο ΦΡΟΥΔΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Υπό ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ Δημ.λ.ου

Προτού εμφανισθῇ ἡ ψυχανάλυση, ὁ ἀμερικανὸς ρυθμιστὴς τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐθεωροῦσε ἡ ἐπιστήμη, ὅτι εἶναι μονάχα ἡ συνείδηση. Στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα σοβαρὲς ἔρευνες τῶν Herbart, Erdmann, Lipper, Höfding, Ribot, ἄλλων πάνω στὰ φαινόμενα τοῦ ἀσυνειδήτου, δημιούργησαν τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς προσοδοφόρας καὶ μεγάλης, γιὰ τὴ πνευματικὴ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας προσπάθειας, προσπάθειας ποὺ φώτισε φανταχτερὰ τὸ διενέξω ψυχίατρο νὰ ὀρθώσῃ μεγαλόπρεπο τὸ οἰκοδόμημα τῆς Ψυχαναλυτικῆς τοῦ Ἐπιστήμης.

Ἔτσι ὁ Φρόυντ ἕνας πνευματικὸς ἐπαναστάτης μὲ πίστη καὶ φανατισμὸ στὶς ιδέες του, διακήρυξε τὴ διαίρεση τῆς ψυχῆς σὲ συνειδητὸ καὶ ἀσυνειδητὸ κόσμο. Ἡ συνείδηση εἶναι κάτι ποὺ παίρνει δευτερεύουσα θέση καὶ σημασία. Ἡ ἀντίληψη ποὺ ἐπικρατοῦσε παλιότερα ὅτι ἡ συνείδηση ἀποτελεῖ τὴν κύρια εὐσία τοῦ ψυχικοῦ μας βίου, χάριν τὴν τὴν σπουδαιότητα καὶ τὸ κύρος τῆς. Μιὰ τόσο πρωτότυπη ιδέα γιὰ νὰ ὀρθοποδοῦσε μὲ τόση καινοτομία καὶ ἐπαναστατι-

κότητα, ἦταν ἀνάγκη νὰ στηριχθῇ πάνω σὲ ὠρισμένα δεδομένα, ποὺ νὰ ἀποδεικνύουν τὴν σοβαρότητα καὶ τὴ σπουδαιότητά της, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν ἀξία τῆς ιδέας ποὺ τόσο ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ ἀλήθεια.

Μιὰ τέτοια ἀπόδειξη δὲν ἀποτελεῖ τώρα δὲ ἀντικείμενο τῆς μελέτης μας, γιὰτὶ ἐκφεύγει τοῦ κύριου σκοποῦ, ποὺ μᾶς ὤθησε νὰ διατυπώσωμε σὲ γενικὲς γραμμὲς τὶς ἀντιλήψεις, ποὺ ἔχει ὁ φροϋδισμὸς γιὰ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν μας. Ὁ διαχωρισμὸς τῆς ψυχῆς μας ποὺ προείπαμε σὲ συνειδητὸ καὶ ἀσυνειδητὸ κόσμο ἔχει περιγραφῇ ἀπὸ τὸν Φρόυντ μὲ ἀρίθεια καὶ πρωτοτυπία ὡς ἀσυνείδητος.

Παραδίδεται τὸ ἀσυνειδητὸ σὰν ἕνα σπῆλαιο σκοτεινὸ μυστηριώδες ποὺ μέσα του ὑπάρχει μιὰ ἀκατάλυτη μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ ποὺ ζήσαμε καὶ ποὺ ὅλες οἱ πτυχές τῆς ἔχουν πάρει τὸ σκοτεινὸ χρῶμα τοῦ ἀσυνειδήτου. Κάποτε ἡ σιωπηλὴ καὶ νεκρωμένη ἐκείνη ζωὴ τοῦ ἀσυνειδήτου κόσμου, γίνεται ἡ Αἴτνα τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχικὴ μας ζωὴ γίνεται ἕνα μεγάλου Φῶς ἀπ' τὶς ἐκρίσεις τῆς, γεμάτο ἀπὸ

ζωῆς, καθὼς καὶ δημιουργικὴν ἰκανότητα εἰς τὸν καθαρὸν τεχνικὸν τομέα. Νικηταὶ εἰς τὴν ζωὴν, τονίζεται εἰς ἕνα ἄλλο δημοσίωμα τοῦ ἰδίου Ὑπουργείου, θὰ εἶναι ὅχι αἱ χῶραι μὲ μεγάλον πληθυσμὸν, ἀλλ' ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὰ καλύτερα ἐκπαιδευτικὰ συστήματα.

Σήμερον λειτουργοῦν 550 Τεχνικὰ Κολλέγια εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλσίαν. Ἦδη διετέθησαν 850 ἑκατομμύρια λίραι διὰ τὴν τεχνικὴν καὶ ἐν γένει ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν, ποσὸν τὸ ὁποῖον καλύπτει τὴν πενταετίαν μεταξὺ 1957—1961. Εἰς τὴν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Ἀγγλίας καὶ Οὐαλσίας ἠσχοῦντο τὸ 1956 9.000 μόνιμοι ἐκπαιδευτικοὶ καὶ 40.000 ἐπὶ ἐπιμισθίῳ. Οἱ 9.000 ἐκ τῶν ἐπὶ ἐπιμισθίῳ προέρχονται ἀπὸ τοὺς δ) διδασκάλους μὲ εἰδικὴν κατάρτισιν εἰς τὰ τεχνικὰ καὶ διδάσκουν εἰς τὰ νυκτερινὰ σχολεῖα. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ὑπαλοίπους προέρχονται ἀπὸ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον λόγω τῆς εἰδικότητος καὶ τῆς πείρας των. Διὰ τὴν ποιοτικὴν βελτίωσιν τῆς διδασκαλίας ἰδρύθησαν εἰδικὰ τεχνικὰ διδασκαλὰ διὰ τὸ μόνιμον διδακτικὸν προσωπικὸν καὶ σὺντομα σεμινάρια διὰ τοὺς ὑπολοίπους μὲ τὴν ὑποστήριξιν πολλῶν γνωστῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν καὶ διαφόρων μεγάλων βιομηχανιῶν. Τὸ ἴδιον σχεδὸν συμβαίνει, ὡς πρὸς τὴν κατάρ-

τισιν τοῦ τεχνικοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, καὶ εἰς τὴν Σκωτίαν.

Ἡ ιδέα λοιπὸν, ὅτι ὁ ἐκπαιδευτικὸς δὲν χρειάζεται νὰ γνωρίζῃ τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κλάδον τὸν ὁποῖον θὰ διδάξῃ, ἀνέκει πλέον εἰς τὸ παρελθόν. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς σήμερον, κάθε ἐκπαιδευτικὸς, ὀφείλει νὰ κατέχῃ ἐκτὸς τοῦ εἰδικοῦ κλάδου του καὶ ἀνωτέραν γενικὴν μόρφωσιν. Ἐπίσης καὶ μερικὰ ἑκτάκια ἄλλα πράγματα: Πρῶτον, παιδαγωγικὴν κατάρτισιν διὰ νὰ γνωρίζῃ τὰ μεστικά τοῦ ἐπαγγελματικῆς του, ὡς ἐκπαιδευτικοῦ, ὥστε νὰ δύναται νὰ μεταδίδῃ καλύτερον τὰς γνώσεις καὶ δεξιότητάς του εἰς τοὺς ἄλλους, δεύτερον, νὰ ποθῇ πάντοτε τὴν αὐτοβελτίωσιν του (βελτίωσιν τῆς υγείας του, τῆς ὁματικῆς καὶ ψυχικῆς, ἰσχυροποίησιν τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς προσωπικότητός του), καὶ, τρίτον, νὰ συμμετάσχῃ προθύμως εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν ποιτικὴν ἀνθρώπων τοῦ περιβάλλοντός του, τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ.

Μετά τὴν σημερινὴν προσπάθειαν καὶ εἰς τὴν χώραν μας ν' αὐξηθῇ ἡ τάσις πρὸς τὴν τεχνικὴν καὶ ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν, χρειάζεται νὰ γίνῃ συστηματικὴ μελέτη τῶν ὅσων συμβαίνουν σχετικῶς εἰς μερικὰς προηγμένας χώρας, ὡς ὅπως εἰς τὴν ἐπιφωτισμένην ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης μακρᾶς τῶν πείρας εἰς τὸν τομέα τούτον.

Θ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

ἀνεξιχνίαστους φωσφορισμούς, ποὺ μονάχα στὴ φιλοσοφία τοῦ Μπέρκον μποροῦσε νὰ βροῦμε τὴ σημασίαν τους. Καὶ φτάνουμε τώρα ἀκριβῶς στὸ σημεῖο, ποὺ τὰ περιεχόμενα τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ τροφίμου μας εἶναι δυνατόν ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ βάραθρο τοῦ ἀσυνειδήτου, νὰ μεταπηδήσουν στὸ προσυνειδητὸ ἀρκετὰ σκαλοπάτια πάνω ἀπ' τὴ σκοτεινὴ ἐκείνη ἄβυσσος τῆς μυστηριώδους σπηλιάς τῆς ψυχῆς μας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιτυγχάνεται ἡ πρώτη μορφή τῆς συνειδητοποίησης κάποιου στοιχείου τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, ποὺ αὐτὸ ἀκριβῶς ἀποτελοῦσε τὴν ἀφετηρία πρὸς τὴν ν ε ὕ ρ ω σ η καὶ ποὺ ἀρχίζει νὰ καταπολεμῇται.

Τώρα ἔχουμε προχωρήσει ἀρκετὰ. Ἐχουμε ἀποφύγει τὸν ἐλεγχὸ τοῦ ἀσυνειδήτου καὶ τὸ Φῶς τῆς ζωῆς παιγνιδιάρικο καὶ χρυσόλαμπρο ξεχύνεται ἀπλετο πάνω ἀπ' τὸ κατώφλι τοῦ προσυνειδήτου μέσα στὴν αἴθουσα τῆς συνείδησης.

Στὴ στενὴ πύρτα τῆς αἴθουσας ποὺ ζῇ σὰν Ρίγισα θαμπωτικὴ ἡ συνείδηση, στέκει φυλάκτρα ἡ Λογοκρισία (Zensur) καὶ ἀσκέ τὴν ἀντίστασι, μ' ἄλλα λόγια ἐμποδίζει νὰ μπουλνέ μέσα στὴ κατοικία τῆς συνείδησης στοιχεῖα ποὺ δὲν εἶναι κατάλληλα νὰ εἰσέλθουν μέσα.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὅμως ἡ Λογοκρισία ἀπόλυτα τὸ σκοπὸ τῆς χρειάζεται, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναπτυχθῇ, νὰ ἐξελιχθῇ σὲ μεγάλο βαθμὸ μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς σοβαρῆς καὶ ψυχολογημένης ἀγωγῆς.

Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λεπτὸ σημεῖο τῆς ἀνάπτυξης τῆς Λογοκρισίας εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς τοῦ μικροῦ παιδιοῦ εἶναι πρωταρχικὸ καθήκον κάθε δασκάλου ὅταν βέβαια αὐτὸς ἐργάζεται ἐπιστημονικὰ καὶ τὴν κάθε του προσπάθεια μὲ σύνεσι τὴ στηρίζῃ πάνω στὰ πορίσματα τῆς νεωτάτης Ψυχολογίας, φιλοσοφίας καὶ Παιδαγωγικῆς.

Τὸ Ἐγὼ (Ich) ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ὅλη δύναμη τῆς ψυχικῆς ἀτομικότητος αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ ἀσκέ τὴ Λογοκρισία. Ἐπομένως ὅταν ὁ δάσκαλος ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἐνιαιίου αὐτοῦ συνόλου τῆς ψυχικῆς ἀτομικότητος ποὺ λέγεται Ἐγὼ, πετυχαίνει νὰ παρουσιάσῃ ἀπλήρησιν οἱ διδασκαλίες του σὲ ὅλες τὶς μορφές τῆς ψυχικῆς ζωῆς. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ κατὰ τὴ ψυχανάλυσιν «εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Ἐγὼ συμβάλλει σπουδαιότατα ἡ ἀγωγή». Πρωταρχικὴ φροντίδα στὴν μεγαλειότη αὐτὴν προσπάθεια ἔχει τὸ Σχολεῖο, ἡ οἰκογένεια, ἡ Κοινωνία, τὸ περιβάλλον, ὅτι γενικὰ εἶναι δυνατό νὰ ἀσκήσῃ ἀγωγή, νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ Ἐγὼ ἀπὸ τὰ ἐνστικτα. Μὲ τὴν ἀπαλλαγὴ ἰδίως τοῦ Ἐγὼ τοῦ νέου ἀνθρώπου μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀγωγῆς ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἐνστικτων, μᾶς δημιουργεῖται τὸ ἰδανικὸ Ἐγὼ ἢ Ὑπὲρ Ἐγὼ. (Ueber Ich). Ἡ ἐπίτευξη δημιουργίας Ὑπὲρ Ἐγὼ δηλ. τοῦ «Ἐγὼ ἐκείνου ποὺ διέπεται ἀπὸ ἀνώτερα ἰδανικὰ ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ ἀξίως»

ἀποτελεῖ τὸ μακρινὸ ἄστρο πρὸς τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ τεινῇ ἐκεῖνος ποὺ ἀσκέ ἀληθινὴ ἀγωγή καὶ λαμβάνει ὑπ' ὄψιν του σοβαρὰ τὴν βαρύνουσα γνώμη, ποὺ ἔχει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ Ψυχανάλυση.

Ὅταν πρὸ πάνω μιλήσαμε γιὰ διαίρεση τῆς ψυχῆς σὲ συνειδητὸ καὶ ἀσυνειδητὸν κόσμον δὲν ἠθέλαμε νὰ ποῦμε, ὅτι διασπᾶ τὴν ψυχικὴ ἐνότητα τῆς ὑπαρξῆς μας ὁ Φρόυντ. Τούναντιόν ὅπως εἶδαμε τὸ Ἐγὼ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ὅλη δύναμη τῆς ψυχικῆς ἀτομικότητος, παρουσιάζεται σὰν κάτι ἐνιαῖον. Ἄλλωστε ἡ σπουδαιότητα τῆς ψυχανάλυσης ἔγκειται στὸ ὅτι ἀνακάλυψε ὅτι ἡ ψυχικὴ ἀσθένεια προέρχεται ἀπὸ τὴν διαταραχὴ τῆς προσωπικότητος, τὴν διαταραχὴ τῆς ἰσορροπίας καὶ τὴ διάσπαση τῆς ἐνότητας.

Ἡ ψυχανάλυση ἀρχισε τὴν ἔρευνά της ἀπ' τὸ ἀσυνειδητὸ. Τὴν ὅλη λειτουργία τοῦ ἀσυνειδήτου ὅπως τὴν ἐκδέχεται ὁ Φρόυντ προσπαθῆσαμε νὰ τὴν προσαρμόσωμε πρὸς τὶς ἀνάγκες τῆς ἀγωγῆς καὶ νὰ διαγνώσωμε τὰ κύρια σημεία ποὺ καθίστανται χρήσιμα γιὰ τὸ δάσκαλο. Ἡ κύρια ὅμως οὐσία τοῦ ἀσυνειδήτου καὶ ἡ βάση τῆς ὅλης ψυχικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ (Libido) γεννητήσια ὁρμὴ. Οἱ ἐκδηλώσεις τῆς σεξουαλικῆς ὁρμῆς τοῦ παιδιοῦ νομίζομε πὼς δὲν εἶναι σωστό νὰ παραγνωρίζωνται σήμερον ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Ἡ ἀλλολαγνεία καὶ ὁ ἐρωτικὸς φετιχισμὸς ποὺ ἀποτελοῦν τὶς κύριες ἐκδηλώσεις σεξουαλικῆς τῆς παιδικῆς ψυχῆς, ὅπως καὶ ἡ γέννηση τοῦ Οἰδιποδοῦ Συμπλέγματος ἀποτελοῦν σημαντικὸν παράγοντα ἐρεύνης ψυχολογικῆς γιὰ τὸν συγχρονισμὸ καὶ τὴν πρόοδο τοῦ Νέου Σχολείου.

Τοῦτο βέβαια δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύμφωνα μὲ τὶς ἐπικρατοῦσες ἀντιλήψεις περὶ ἠθικῆς σὲ κάθε τόπο. Ἡ γεννητήσια Ὀρμὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πρὶ ἐντονέστερες ὁρμῆς τῆς ψυχικῆς μας ζωῆς δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἡ μοναδική, ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ Φρόυντ.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους ποὺ δὲν εἶναι σκόπιμο νὰ ἐκθέσωμε ἐδῶ, ἡ ὅλη θεωρία τοῦ Φρόυντ ἐλέγχεται ἀβάσιμη. Πρὶν ἀκόμα κλείσωμε τὸ ἄρθρον μας οὗτο θὰ ἠθέλαμε νὰ ἐκφράσωμε τὴν ταπεινὴν μας γνώμη ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἀνδρ. ὁ Φροϋδισμὸς προσέφερε ἡ ὅχι στὴ παιδαγωγικὴ.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς γνώμες πολλῶν ποὺ δὲν παραδέχονται τὴ συμβολὴ τοῦ Φροϋδισμού στὴ παιδαγωγικὴ, ἐμεῖς φρονοῦμε ὅτι καὶ ἐκεῖνα τὰ λίγα ποὺ ὁ δάσκαλος Ζουλίγκερ βρῆκε καὶ διάγνωσε στὸ Σχολεῖο του καὶ ὕστερα τὰ γράφει σὲνα τὸν σύγγραμμά, εἶναι ἀρκετὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν γιὰ νὰ κατορθώσωμε νὰ παρακολουθήσωμε πρὶον κοντὰ τὴ παιδικὴ ψυχὴ καὶ ὑπὸ τὸ ψυχαναλυτικὸ πρῆσμα. Γι' αὐτὸ πολλὰ σωστά ἡ ψυχανάλυση ἀρχισε τώρα τελεταῖα νὰ παίρνει σπουδαία θέση σὲ ὅλα τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα.

Μέσα ἀπ' τὰ γαλάζια κύματα τοῦ Δούνα, ὅχι γλυκὸν κι' ἀπαλὸ ξεχύνεται τὸ βάλας

ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΤΑΛΕΝΤΟ

Υπό **Ι. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ** Πτυχ. Παι-
δαγωγικών του Πανεπ. του Έδιμβούργου

Ανάμεσα στα προικισμένα μ' εξαιρετικές ικανότητες παιδιά περιλαμβάνονται: 1) εκείνα των οποίων ο βαθμός νοημοσύνης είναι υψηλός (Δείκτης Νοημοσύνης άνω του 130, μετρούμενος με έπιστημονικά τέστ) και 2) τα παιδιά που έχουν ειδικά таланτα ή κλίσεις σ' ώρισμένο πεδίο, όπως είναι η ποίησης, η μουσική, το δράμα, ο χορός, το άσμα, ή ζωγραφική, ή γλυπτική, το σχέδιον κλπ.

Νοημοσύνη και καλλιτεχνικά ταλέντα. Το γεγονός ότι, μεταξύ τέστ νοημοσύνης και καλλιτεχνικών ταλέντων ή άλλων κλίσεων δεν υπάρχει μεγάλη θετική σχέση κι' ακόμη ότι οι κλίσεις αυτές εξαρτώνται από άλλες ικανότητες ώδήγησε σ' έπιστημονική έρευνα και έργασία για την κατασκευή ειδικών τέστ. Έτσι σήμερα σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής έχουν κατασκευασθή και χρησιμοποιούνται τέστ για την διάγνω-

του Στράους για να σκορπάη αιώνια τη χαρά στη θλιμμένη ανθρωπότητα.

Μα πάνω άπ' τους άρμονικούς εκείνους σκοπούς ξεπετιέται λαμπερή ή μορφή του Βιενέζου ψυχιάτρου, για να σκορπίση πιο μεγάλη χαρά στην τρικυμισμένη ψυχή της ανθρωπότητας.

Η ψυχοπαθολογία της καθημερινής ζωής περνά με ανατρίχιασμα μέσα άπ' τη πνευματική ιστορία των λαών και στέκει λυτρωτής των πόνων μας, ο μεγάλος έρευνητής της ψυχής, σιωπηλός κα γαλήνιος χωρίς κανέναν να κατηγορή γιατι «ή Ψυχανάλυσή του δεν καταφεύγει ούτε στο όπιο, ούτε στις μεθυστικές εκστάσεις των διθυραμβικών άπαγγελιών του Νίτσε, ούτε εξασφαλίζει, ούτε υπόσχεται τίποτα, προτιμάει να σιωπαίνει να μη κατηγορή».

Άπ' τη μακρινή όμως και στοχαστική σιωπή της μια μέρα θάκουσθή σαν βιενέζικο βάλς ή άρμονία του Λυτρωμού της ψυχής μας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΣ

Βιβλιογραφία:

- 1) Ψυχανάλυσις και Θρησκεία, Άλεξ. Παρσκεινοπούλου.
- 2) Ψυχοπαθολογία της καθημερινής Ζωής, Σ. Φρόυδ.
- 3) Πολιτισμός Πηγή Δυστυχίας, Σ. Φρόυδ.
- 4) Φρόυδ και το πρόβλημα της Ψυχής, Δ. Μωραΐτη. Ε. Χ.
- 5) Η σεξουαλική Διαπαιδαγώγησις, Ν. Δρακουλίδης, Άθήναι 1930.

σιν ή και πρόγνωσιν κλίσεων στην ζωγραφική, το σχέδιο, την γλυπτική, την αρχιτεκτονική, την μουσική κλπ.

Μεγάλοι καθηγηταί των καλών τεχνών συμφωνούν μάλλον στο ότι προς το παρόν κανένα από τα υπάρχοντα τέστ δεν μετρά τις κλίσεις στις εικαστικές τέχνες. Το καλλιτεχνικό τάλαντο εκδηλούται σε διάφορες μορφές. Άτομα με τέτοια τάλαντα έχουν διάφορους βαθμούς νοημοσύνης, αν και κατά κανόνα ο βαθμός νοημοσύνης ενός ποιητού, ζωγράφου ή μουσικού είναι πάντοτε υψηλός. Μερικά παιδιά έχουν κλίσι στην μουσική, τον χορό, το θέατρο, την ζωγραφική, την γλυπτική και το σχέδιον ή σε διάφορους τύπους καλλιτεχνικής χειρτεχνικής έργασίας. Η κλίσι σ' ένα τέτοιο παιδί σπάνια περιορίζεται σε μια μόνο καλλιτεχνική μορφή της. Το παιδί που έχει καλλιτεχνικό τάλαντο μπορεί, λίγο ως πολύ, να επιτύχη και διαπρέψη έξ' ίσου σ' όποιονδήποτε καλλιτεχνικό κλάδον, εφόσον καλλιέργηθι προς την κατεύθυνσιν αυτή.

Ο συναισθηματικός κόσμος και ή προσαρμογή του παιδιού αυτού. Στο σύνολό των, τα παιδιά που έχουν καλλιτεχνικές κλίσεις έχουν συχνά κάποια συναισθηματική ευαισθησία που φθάνει κάποτε την αστάθειαν. Η έντασις των συναισθημάτων των τα κάνει κάπως άσταθι και φθάνουν τα συναισθηματικά ύψη και πλάτη ταχύτερα κι' ολότελα. Η φαντασία των είναι ζωηροτάτη και ή δημιουργική των δύναμις μεγάλη, τους είναι δέ δύσκολο να συγκρατούν τις συγκινήσεις των μέσα σ' ώρισμένα όρια και να τις χρησιμοποιούν προς όφελός των. Πολλά τέτοια παιδιά διατηρούν μια παιδικήν απλότητα, που είναι ίσως έλκυστική, άλλα που δεν πρέπει να θεωρήται ολότελα εύχρηστη και ικανοποιητική. Κατά την εφηβικήν των περίοδον είναι ιδιαίτερα δύσκολο στους μεγάλους να τα κατανοούν και τα οδηγούν με φρόνησιν. Κάθε πρόσωπο που έρχεται σ' επαφή μ' ένα νέο προικισμένο με τάλαντο του ζωγράφου, του γλύπτου, του μουσικού κλπ. τείνει να τονί-ζη σε υπέρμετρο βαθμό την κλίσι του αυτήν εις θάρος άλλων ικανοτήτων που πιθανώς να υπάρχουν. Έτσι, ο νέος αυτός μπορεί με τον καιρό να πείσεται κι' αναπτύξη μια στάσιν ότι είναι καλός σ' ένα μόνο πράγμα. Κάποτε τον κάνουν να αισθάνεται ότι διαφέρει από τον άλλο κόσμον ή ότι ακόμη είναι και λίγο παράξενος. Σαν συνέπεια της πρώτης επιτυχίας του στην μουσική, την ζωγραφική κλπ. ο νέος με καλλιτεχνικό τάλαντον αναπτύσσει την ζωηρήν επιθυμία να διακριθι στο πεδίο τούτο, μη δίδοντας καμμά προσο-

χή στα διάφορα προβλήματα προσαρμογής. Έπειδή συνήθως οι γονείς του επιθυμούν να καλλιεργηθι στο σχολείον ή κλίσις του στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, το προικισμένο με καλλιτεχνικό τάλαντο παιδί δημιουργεί προβλήματα προσαρμογής. Άργότερα, όταν μεγάλος πιά δημιουργήσι δική του οικογένεια μπορεί, ένεκα του ότι ως παιδί κι' ως έφηβος δεν είχε άσκηθι αρκετά να προσαμόζεται σ' όμαλές καταστάσεις, σ' όλη την ζωή του να αντιμετώπιζη προβλήματα προσαρμογής, που θα τον οδηγούν σε παραξηγήσεις και προστριβές με την σύζυγον αν είναι άνδρας ή τον σύζυγον αν είναι γυναίκα.

Η κατάστασις στα άγόρια παρουσιάζεται δυσκολώτερη άπ' ότι στα κορίτσια. Το να άσχοληται δηλ. ένα κορίτσι με την ζωγραφική, την Μουσική, το θέατρο κλπ. άναγνωρίζεται από την κοινωνία ως κάτι «νόμιμο» και «άπως φυσικά». Το ίδιον όμως πράγμα στα άγόρια θεωρείται άτυχώς πολλές φορές ως σπατάλη χρόνου και, εκτός αν το τάλαντο να είναι εξαιρετικά ζωηρό, παραμελείται εφόσον δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθι για ώφελιμιστικούς σκοπούς. Εύτυχώς, σήμερα ή αντίληψις αυτή καθημερινά άμβλύνεται και το σημερινό σχολείο ένθαρρύνει τέτοια τάλαντα όταν κι' όπου τα συναντά.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ :

Ποιό είναι το κατάλληλο σχολικό πρόγραμμα για παιδιά με καλλιτεχνικά τάλαντα; Το πρόβλημα τούτο δεν έχει ακόμη λυθι ικανοποιητικά. Ένα παιδί με καλλιτεχνικό τάλαντον είναι κάποτε δύσκολο να σημειώση ύψηλη σχολικήν επίδοσι στα έλληνικά, τα μαθηματικά, τα φυσικά και τα άλλα θεωρητικά μαθήματα. Εφόσον δέ, όπως είναι γνωστό, τα Πανεπιστήμια και τα άλλα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα άπαιτούν ύψηλην επίδοσι στα θεωρητικά μαθήματα, παιδιά προικισμένα με τέτοια τάλαντα αποθαρρύνονται συχνά και δυσκολεύονται να βασίσουν προς τα εκεί. Η κοινωνία χρειάζεται βέβαια τους

είδικους, άλλ' άπαιτεί ακόμη ένα επίπεδο γενικής μορφώσεως. Τέτοια άτομα έχουν ανάγκη από ειδικά σχολικά προγράμματα για να τους δίδεται έτσι ή εύκαιρία να καλλιεργούν και αναπτύσσουν τις κλίσεις των, και ταυτόχρονα να άποκτούν και γενική μόρφωσι, χωρίς μεγάλο κίνδυνο κακής προσαρμογής της προσωπικότητός των. Στον βίο των τα παιδιά αυτά κάθε άλλο παρά πρακτικά είναι. Γενικά, είναι άκατάστατα, με σχετικήν ασυνέπεια και τόσο θαθεία άπροσφημένα με τα ενδιαφέροντα της στιγμής, ώστε να παραμελούν κάθε άλλο πρόγραμμα. Τούτο συχνά τους δημιουργεί δυσκολίες και προβλήματα, διότι τα καθιστά άνακριθι κι' άναξιόπιστα. Η φυσική των ευαισθησία τα κάνει να αισθάνονται την κάθε παρατήρησι και κριτική που τους γίνεται πολύ βαρεία και τους είναι συχνά δυσκολώτατο να παραδέχονται τις υποδείξεις και συμβουλές της πρακτικής μητέρας ή του δασκάλου των. Τούτο προκαλεί προστριβές και οδηγεί συχνά σε νέες παραξηγήσεις.

Τα παιδιά αυτά πρέπει ή κοινωνία και το σχολείον να περιβάλλη με συμπάθειαν. Όταν τα παιδιά αυτά δεν εύρισκονται σ' άρμονία με το περιβάλλον των, σπείρεται ο σπόρος της πικρίας και των άπαγορευέσεων και διατρέχουν τον κίνδυνο να διαπλεύσων το πέλαγος της ζωής των χωρίς άγκυραν. Αν το σχολείον, σε συνεργασία με την οικογένεια, τα βοηθήση και επιτύχουν, όχι μόνο δεν θα αισθάνονται ότι είναι παράξενα όντα που διαφέρουν από τα άλλα άτομα, άλλα θα εύχαριστούνται και ικανοποιούνται με την έκφρασι των δημιουργικών των κλίσεων και ο βίος των θα είναι εύτυχισμένος. Ταυτόχρονα, χάριν της ύγιους κι' άρμονικής συνολικής των αναπτύξεως, είναι απαραίτητο να λάβουν γενική μόρφωσι και να συνηθίσουν να αγωνίζονται για την επιτυχή αντιμετώπισε των διαφόρων αντίξο-σότητων στην ζωή των.

ΙΩΑΝ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ

- **ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ.** Η έκδοτική μας προσπάθεια είναι δικό σας έργον. Κάθε ένίσχυσή σας μας δίνει φτερά.
- **ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΜΑΣ** με κάθε τρόπο. Προτιμήσατε, τα βιβλία μας, τους χάρτες μας. Τα βοηθητικά μας είναι όλα έγκκεκριμένα υπό του Έπουργείου.

πατηρουμένην αδιαφορίαν σχετικώς με την αγωγήν του. Ἡ καθημερινή δὲ πείρα ἔχει τοῦλάχιστον εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ παρουσιάσῃ πάμπολλα παραδείγματα παιδιῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἐνθερμος ζήλος πρὸς μόρφωσιν ἐξηφανίσθη, ὡς αἱκεῖς διεπίστωσαν ὑπαρξίν αδιαφορίας εἰς τοὺς γονεῖς των. Ἡ αδιαφορία, ψυχικῶς τὸ τραυματίζει ἀνεπανορθώτως.

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ἐκεῖνο ποὺ εἶπεν ὁ Ρουσσώ «Δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ γίνουν γονεῖς ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἐκπληρῶνουν τὰ καθήκοντα τοῦ γονέως». Αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν ἐκ μέρους τῆς οικογενείας ὑφιστάμενην αδιαφορίαν.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως προχωρεῖ, ἡ κατάσταση ἐπιδεινοῦται ἔτι περισσότερο, ὅταν ἡ αδιαφορία ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὸ ἕτερον σκέλος τῶν παραγόντων τῆς αγωγῆς, δηλ. εἰς τὸ σχολεῖον. Εὐνόητον εἶναι τὸ τί δημιουργεῖται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδιοῦ, ὡς αἱκεῖς ἀντιληφθῇ ὅτι τὸσον ἡ οικογένεια, (γονεῖς του) ὅσον καὶ τὸ σχολεῖον, (διδάσκαλός του) ἀξίαι ἀνυπολογίστως σεβασταὶ δι' αὐτό, διακρίνονται μεταξύ των ἀπὸ ἑλλειψιν ἐνδιαφέροντος σχετικῶς με τὴν αγωγήν του).

Τὸ παιδί παύει πλέον νὰ θεωρῇ καὶ νὰ σέβεται τοὺς ἀνωτέρω παράγοντας ὡς ἀξίας σεβαστὰς διὰ τὸ ἔργον τῆς αγωγῆς. Ἐξοφανίζεται κάθε εἶδος σεβασμοῦ πρὸς τοὺς. Ὁ πατέρας καὶ ὁ διδάσκαλος, ἔχουν ξεπέσει ὡς ἀξίαι σεβασταί, ἀπὸ τὸν ψυχικόν του κόσμον. Τὸ παιδί αδιαφορεῖ πλέον δι' ὅσα ἀκούει ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του. Θεωρεῖ τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οικογένειαν ὡς ἐφιάλτην, διὸ καὶ ἐνεργεῖ πλημμελῶς. Ἐργάζεται καὶ ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του ὡς δούλος τῆς προκληστικῆς περιόδου. Ἡ αδιαφορία εἶναι ἱκανὴ ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸ παιδί τὴν ἀξίαν πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, διὸ καὶ καθίσταται ἀπειθαρχον.

Μία ἄλλη μάστιγα ποὺ ἐπιφέρει ἐξ ἴσου σοβαρὰ ψυχικὰ τραύματα εἰς τὸ παιδί εἶναι ἡ «ἀντιφάσις» ποὺ ὑφίσταται μεταξύ σχολείου καὶ οικογενείας γύρω ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ ἀκανθῶδες θέμα τῆς αγωγῆς. Ὡς γνωστὸν πολλὰς οικογένειαι εἶπε ἀπὸ ἀγνοία, εἴτε ἀπὸ ἀγροματωσύνην, παρεμβάλλουν προσκόμματα εἰς τὸ ἔργον τοῦ σχολείου ἱκανά, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ναυαγήσουν τὴν προσπαθειαν τοῦ σχολείου, (ὅτι ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ διδάσκαλος μετὰ μεγάλου μόχθου ἀνηγείρειν) ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ νὰ δημιουργήσουν εἰς τὸν ψυχικόν κόσμον τοῦ παιδιοῦ συμπλέγματα ἀμφιβολίας, κατωτερότητας καὶ καχυποψίας, ἥτοι δημιουργίαν μιᾶς καταστάσεως δυσμενοῦς διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ διὰ τοὺς παράγοντας τῆς αγωγῆς, οικογένεια—σχολεῖον—Κοινωνία—Ἐκκλησία κ.λ.π.

Τὶ θὰ σοὺ κάνῃ τὸ παιδί ὅταν ἐκεῖνα ποὺ ἀκούει εἰς τὸ σπίτι εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ διδάσκεται εἰς τὸ σχο-

λεῖον; πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον μιᾶς αγωγῆς, ὅταν ἀγεφύρωτον χάσμα ὑφίσταται μεταξύ σχολείου καὶ οικογενείας; Τὶ θὰ σοὺ κάνῃ τὸ παιδί, ὅταν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλήθειαν, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ὑπακοήν τοῦ σχολείου, ἀντικαθιστᾷ ἡ ἐκδίκησις, τὸ ψεῦδος, ἡ κωσέβεια καὶ ἡ ἀνυπακοή τῆς οικογενείας;

Ἀλλὰ καὶ ἓνα ἄλλο ἀκόμη ποὺ ἔρχεται νὰ συμπληρώσῃ τὰ προαναφερθέντα εἶναι ὅτι, τὶ ἀποτελέσματα θὰ ἔχῃ τὸ σχολεῖον εἰς τὴν ἀνθρωπιστικὴν του προσπάθειαν ὅταν οἱ γονεῖς ἐκφράζονται χυδαίως εἰς βάρος τοῦ διδασκάλου, ἐνώπιον τοῦ παιδιοῦ των, τῆς τόσον μεγάλης αὐθεντίας δι' αὐτό; Τὶ ἀποτελέσματα θὰ ἔχῃ τὸ σχολεῖον, ὅταν οἱ γονεῖς κατακρίνουν τὴν ἑρτίαν ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν τοῦ διδασκάλου καὶ ἀμφιβάλλουν διὰ τὰς διδασκλικὰς του ἐνεργείας ἀμαυρώνοντες οὕτω σοβαρῶς τὸ κύρος του καὶ κλονίζοντες ἐκ βάθρων τὸ ὅλον οικοδόμημα τῆς αγωγῆς, τὸ ὅποιον μετὰ μόχθου ἀναιπώτου ἀνηγείρειν ὁ ἐνσάρκωτός του ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ διδάσκαλος;

Ἐ! Λοιπὸν εὐνόητον εἶναι τὸ τί δημιουργεῖται εἰς τὸν ψυχικόν κόσμον τοῦ παιδιοῦ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀντιφάτικὴν ταύτην διαπαιδαγώγησιν, ἣν λαμβάνει. Ἀνεπούλωτα ψυχικὰ τραύματα τοῦ δημιουργοῦται. Ἀδυστάκτως πλέον ἀποβάλλει τὴν πρὸς τοὺς παράγοντας τούτους ὀφειλομένην ἐμπιστοσύνην του. Ἐφ' ὅσον ὅμως παύσει νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ παιδί ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸν διδάσκαλόν του, ἐφεξῆς τὸ κάθε τι ποὺ θὰ διδάσκεται ἀπὸ τὸ σχολεῖον, θὰ τὸ συγκρίνῃ μετὰ τῆς οικογενείας ἀκούοντα, καὶ θὰ ἐξάγῃ συμπεράσματα ἑλισβερά δι' αὐτό.

Ἡ ἀντιφάτικὴ δὲ αὕτη διαπαιδαγώγησις θὰ γεννήσῃ εἰς τὸ παιδί σκέψεις, αἵτινες δὲν θὰ ἐξαλειφθοῦν, ἀλλὰ θὰ παραμερισθοῦν καὶ θὰ λάβουν θέσιν εἰς τὸ ὑποσυνειδητόν του ἐκεῖ θὰ συνεχίζονται, ἵνα μετὰ τὸ πλῆρωμα τοῦ χρόνου ἀποκρυσταλλωθῇ ἐν τῇ συνειδήσει του τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα: Εἰς ποῖον ἔγκειται τὸ δίκαιον, εἰς τὸ σχολεῖον ἢ εἰς τὴν οικογένειαν; Καὶ τότε τὴν μὲν ἀλήθειαν θ' ἀσπασθῇ τὸ δὲ ψεῦδος θ' ἀποκηρύξῃ. Καταδικάζοντας ἀναλόγως τὸν ὑπεύθυνον τῆς τοιαύτης καταστάσεως τὸ σχολεῖον ἢ τὴν οικογένειαν.

Αὗται λοιπὸν εἶναι αἱ συνέπειαι αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐκ τῆς ἀντιφάτικῆς αγωγῆς, ἥτις δύναται νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οικογένειαν, εἰς βάρος τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς οικογενείας, τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους γενικώτερον.

Αἴρονται δὲ αὗται ὅταν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οικογένειαν, τοὺς κατ' ἐξοχὴν τούτους παράγοντας τῆς αγωγῆς, διακρίνει πνεῦμα ἀγάπης, κατανοήσεως, συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὸ ἔργον τῆς αγωγῆς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ

ὑπὸ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ Δ)σης Βερροίας

Ἡ ἀνεπαρκὴς ὁργάνωσις τοῦ σχολείου ἀπὸ ἀποψη ὕλική, μεθολογική καὶ παιδονομική καὶ ἑλλειψίς πραγματικῆς παιδαγωγικῆς μορφώσεως τοῦ διδασκικοῦ προσωπικοῦ μπορεῖ νὰ γίνῃ αἰτία τῆς ἀγροματωσύνης τῶν παιδιῶν.

Σὲ κάθε διδασκαλία καὶ σὲ κάθε ἄλλῃ ἐργασίᾳ στὸ σχολεῖον, γιὰ νὰ εἶναι αὕτη δημιουργικὴ πρέπει νὰ ἐξασφαλίσωμε καλὴν ὁργάνωσιν σχολικῆς ἐργασίας καὶ ζωῆς σεβόμενοι ἀπόλυτα τὰ πορίσματα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καὶ συνεχίζοντας τὰς ἐθνικὰς μας παραδόσεις γιὰ νὰ κατορθώσωμε τὸ Παιδί νὰ γίνῃ ἱκανὸ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ εὐτυχισμένο, μέσα στὰ πλαίσια τοῦ Ἑλληνιστικοῦ Πολιτισμοῦ. Γιὰ νὰ πετύχωμε καὶ νὰ καλλιεργήσωμε τὸ μυαλό, τὴν καρδιά καὶ τὸ σῶμα τῶν παιδιῶν μας σὲ φυσικὰ πλαίσια. Νὰ διδάξωμε τὸ παιδί ὅλες τὰς ἀναγκαῖες τεχνικὰς γνώσεις καὶ πορίσματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τέλως νὰ ἀσκήσωμε τὸ παιδί στὴν αὐτοκυριαρχίαν ἀποκτώντας καλὰς συνήθειαι.

Βασικὴ ἀνάγκη γιὰ μιὰ καλύτερη λειτουργία καὶ ἀπόδοση ἐνὸς λαϊκοῦ σχολείου καὶ ἰδιαίτερα στὴν ὑπαιθρο, εἶναι ἡ καλὴ ὁργάνωσις σχολικῆς ἐργασίας καὶ ζωῆς. Γι' αὐτὸ πρῶτῃ μας σκέψῃ καὶ κάθε μας προσπάθεια καὶ ἐνέργεια ἀπὸ τὴν ἑναρξιν κάθε σχολικῆς χρονιάς νὰ εἶναι ἡ ὁργάνωσις τοῦ σχολείου μας πρὸς τέλεια, πρὸς ἀποτελεσματικὴ, γιὰ νὰ ἀποδῇ καρποφόρα ἡ ἐργασία μας καὶ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ εὐχάριστη καὶ χαρούμενη σχολικὴ ζωὴ. Πρῶτα - πρῶτα ὡς περιφράσωμε τὸ σχολικὸν οἰκόπεδον γιὰ νὰ γίνῃ τὸ σχολεῖο μας σχολεῖο τῶν παιδιῶν καὶ ὄχι δοσκότοπος καὶ ξενώνας. Ἀς δημιουργήσωμε ὑστερα ἕναν σχολικὸν κήπον ποὺ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ μετὰ ζήλο καὶ ἀγάπην μετὰ τὴν παιδικήν τους τέχνην καὶ ὁρμὴν θὰ δώσουν τὴν ὁμορφίαν καὶ χάριν μετὰ τὰ σχήματα, καὶ τὰ ποικιλόμορφα λουλούδια καὶ φυτὰ. Αὐτὰ θὰ φροντίσουν γιὰ τὸ φύτευμα, σκόλισμα καὶ πότισμα καὶ τὴν ἐν γένει καλλιέργειαν. Καὶ αὐτὸ μέσα στὴν σχολικὴ ζωὴ θὰ γελᾷ σὰν τὴν Ἀνοιξὴ μετὰ τὰ λουλούδια καὶ τὰ ἔντομα σκορπώντας τὴν χαρὰ καὶ τὴν ὁμορφίαν. Ἐκεῖ θὰ ῥοῦν οἱ μαθηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τὴν Γεωργικὴν ἀπασχόλησιν καὶ τῶν κατωτέρων τάξεων τὴν ζωντανὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν στὰς λεκτικὰς ἀσκήσεις καὶ τὴν Ἑνίαία Συγκεντρωτικὴν Διδασκαλίαν μετὰ τὰ γνήσια καὶ ζωντανὰ φυσικὰ διώματα. Ἀς δώσωμε ἐπίσης μεγάλη σημασίαν στὸν πλουτισμὸ τοῦ σχολείου μας με ἐποπτικὰ μέσα διδασκαλίας. Ὅσο φτωχὸ καὶ ἂν εἶναι τὸ σχολικὸν μας ταμεῖο μποροῦμε νὰ πετύχωμε πολλὰ πράγματα μετὰ τὸν πρῶτον τῶν δωρεῶν καὶ τῆς συνδρομῆς τῆς Κοι-

νόττος καὶ τῶν Δήμων γιὰ νὰ πλουτίσωμε τὸ σχολεῖο μας μετὰ τὰ ἀπαραίτητα μέσα ποὺ εἶναι βασικὴ προϋπόθεσις γιὰ τὴν δουλειὰ μας. Ἐμεῖς ἔτσι λήσαμε τὸ μεγάλο αὐτὸ πρόβλημα καὶ ἰσὺ σχολεῖο μας τώρα πλουτισμένο δίνει τὴν δύναμιν γιὰ τὸ δάσκαλον γιὰ τὴν ἀποδοτικώτερη ἐργασία μέσα στὴν τάξη. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχάσωμε γιὰ τὴν πνευματικὴ τροφὴ τῶν μαθητῶν μετὰ τὴν ἀγαπημένους φίλους τῶν δηλαδὴ τὰ κ α λ α β ι β λ ι α. Γι' αὐτὸ ὡς ὁργάνωσωμε σχολικὰ καὶ μαθητικὰ διδλίοθηκες μετὰ διελχὰ βιβλία. Καὶ διαβάζοντας καὶ μελετώντας στὶς ἐλεύθερες ὥρες τῶν οἱ μαθητῆς μας θὰ διευρύνουν τὸ πνευματικὸν τοὺς ἐπίπεδο καὶ θὰ ἀγαπήσουν καὶ θὰ ἐκτιμήσουν τὸ καλὸ βιβλίον ποὺ εἶναι ὁ καλύτερος θησαυρὸς μέσα στὸ σχολεῖο μέσα στὸ σπίτι καὶ μέσα στὴ ζωὴ μας. Παράλληλα ὡς δημιουργήσωμε ἕνα σχολικὸν φαρμακεῖον ἀπαραίτητο γιὰ τὶς πρώτες βοηθείαι. Τέλος ὡς φροντίσωμε γιὰ τὴν καλαισθητικὴν ἐμφάνισιν τῶν αἰθουσῶν μετὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ἐγκατάστασιν Γυμναστικῶν ὁργάνων στὴν αὐλή. Ἐτσι μετὰ τὴν ὁργάνωσιν τοῦ περιβάλλοντος τὰ παιδιὰ θὰ ῥοῦν τὴν χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχίαν καὶ μετὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἀγάπην τοὺς οἱ μαθηταὶ μας θὰ δώσουν ἕνα ζωντανὸ καὶ χαρούμενον τόπον στὴ Σχολικὴ τους ζωὴ.

Μαζὶ μετὰ τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ σχολείου με ἐποπτικὰ μέσα, εἶναι βασικὸς παράγων γιὰ τὴν καλὴν αγωγήν τῶν παιδιῶν καὶ τὴν καλὴν λειτουργίαν τοῦ σχολείου ὁ τρόπος ἐργασίας κάθε δασκάλου καὶ κάθε σχολείου εἴτε στὸ χωρὶν εἴτε στὴν πόλιν. Νὰ ἐπιδιώξωμε πρῶτα - πρῶτα γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε τὴν συναδελφικὴν ἀγάπην τοῦ διδασκικοῦ προσωπικοῦ, τὴν καλὴν κατανόησιν τοῦ καθήκοντος ἀπέναντι στὸ σχολεῖον, στὸ παιδί, στὴν ἐργασία καὶ γενικὰ τὴν πλήρη συνεργασίαν καὶ κατανόησιν στὰ ἐπαγγελματικὰ προβλήματα καὶ ἐπιστημονικὴν μόρφωσιν των. Νὰ ἐξετάσωμε μαζὶ τὰ διάφορα προβλήματα ποὺ ἔχουν ἀμεση ἀνάγκη νὰ λυθοῦν καὶ τότε μετὰ ἀγάπην καὶ πίστη ὡς ἀρχίσουν τὸ σχολικὸν τους ἔργον.

Στὶς κατώτερες τάξεις τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων θάξῃ ἡ πατριδογνωσίαν καὶ ἡ Ἑνίαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία μετὰ τὴν παιδαγωγικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἀλήθειαν: Ἀπὸ τὰ κοντὰ στὰ μακρὰ, ἀπὸ τὰ γνωστὰ στὰ ἀγνωστὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀπλὰ στὰ σύνθετα μετὰ ἄξονα ὅμως τὴν προσωπικότητα τοῦ δασκάλου, τὰ πλούσια διώματα τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴν βοήθειαν τῶν ἐποπτικῶν μέσων. Στὶς δύο ἀνώτερες τάξεις

ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Υπό ΙΑΚΩΒΟΥ ΓΙΑΝΙΤΣΑΝΗ Δ/λου Έλαιας Φωκίδος

Όπως ακριβώς φροντίζωμεν, δια την καλήν οργάνωσιν τού σχολείου, την χρησιμοποίησιν καλύτερων μεθόδων διδασκαλίας, τὸν πλουτισμὸν μὲ ἐποπτικά μέσα, ὁργανῶσιν μαθητικῶν ομάδων καὶ μαθητικῆς κοινότητος, οὕτω θὰ πρέπει νὰ θέσωμεν ὡς θεμέλιον ἀρχὴν τὴν ἐπιλογὴν καὶ εἰσαγωγὴν τῶν καλύτερων βιβλίων δια τὸ σχολεῖον μας.

Σοφὴ ρῆσις μὰς λέγει : «Οὐδεὶς σοφός, παρ' ἑξ ἐτέρου γίγνεται». Ὁ παντοτεινὸς σύντροφος εἰς τὰς θλιβεράς στιγμὰς τῆς ζωῆς, τοῦ πόνου καὶ τῆς δυστυχίας, ὁ παρήγορος ἄγγελος τῆς ἀπελπίσεως, ὁ ἀναπτύσσων τὴν σκέψιν καὶ τὴν φαντασίαν, ὁ σφρηριλῶν ἐνδομύχως τὸν ψυχικὸν κόσμον εἶναι οὐτὸ τὸ βιβλίον, τοῦ ὁποῖου ἡ μορφωτικὴ ἐπίδρασις εἶναι καταφανής.

Πῶς εἶναι δυνατόν τώρα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἴδρυσιν καὶ εὐρύθμον λειτουργίαν μιᾶς τοιαύτης βιβλιοθήκης θὰ ἐξετάσωμεν κατωτέρω :

Ἄς δώσωμε περισσότερη αὐτενέργειαν μὲ ὁμαδικὰ καὶ ἀτομικὰς ἐργασίας μὲ κέντρον τὴν ψυχροσύνθεσιν τοῦ κάθε παιδιοῦ καὶ τὴν συνδρομὴν καὶ ὀδηγίαν τοῦ δασκάλου. Ἐκεῖ ποὺ πρέπει νὰ δώσωμε περισσότερη προσοχὴ καὶ σημασίαν πρέπει νὰ εἶναι : Οἱ περιλήψεις τῶν μαθημάτων, τὸ βιβλίον ἐκθέσεων τῆς τάξεως τὴν μαθητικὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰ ἐλεύθερα ἀπογεύματα τῆς ψυχαγωγίας καὶ μορφώσεως. Μὲ τίς περιλήψεις ποὺ θὰ γράφουν οἱ μαθηταὶ σὲ κάθε μάθημα θὰ ἀποκτήσουν τὴν συνήθειαν καὶ διαδίδωσιν, νὰ γράφουν καὶ νὰ ἐργάζωνται ἀποδοτικὰ καὶ φυσικὰ. Μὲ τίς καλύτερες ἐκθέσεις ποὺ θὰ ἀντιγράφουν στὸ βιβλίον τῆς τάξεως θὰ δημιουργηθῇ φυσικὴ ἀμιλλὰ καὶ τεχνικὴ ἀπόκτησις γραφῆς καλῆς ἐκθέσεως. Μὲ τὴν σχολικὴν ἀλληλογραφίαν θὰ γνωρίσουν καλύτερα τὴν πατρίδα μας Ἑλλάδα καὶ θὰ ἀγαπήσουν τὰ ἄλλα Ἑλληνόπουλα. Μὲ τὰ ἐλεύθερα ἀπογεύματα ψυχαγωγίας καὶ μορφώσεως κάθε βδομάδα ποὺ θὰ ἐτοιμάσων τὰ ἴδια τὰ παιδιά ἐργασίας, μὲ ἀναλύσεις βιβλίων καὶ περιοδικῶν, ὁργανῶσιν ἐορτῶν μὲ σκέτες, ποιήματα καὶ τραγοῦδια θὰ χαρίσων ὅρες δημιουργικῆς χαρᾶς καὶ δράσεως μὰ καὶ μορφώσεως γενικά. Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ ξεχάσωμε τὴν πρωταρχικὴν σημασίαν τῶν τεχνικῶν μαθημάτων καὶ τῆς Γυμναστικῆς. Γι' αὐτὸ ἄς δώσωμε τὰ μέσα, τὸν χρόνον καὶ τὸ χωρὶ γιὰ νὰ ἐκφρασθῶν καλλιτεχνικὰ τὰ παιδιά, μὲ χειροτεχνικὰς ἐργασίας καὶ νὰ γυμνάζωνται γιὰ νὰ ἀποκτήσουν μαζί μὲ τὸ γερὸ μυαλὸ καὶ γερὸ κορμὶ.

Σφραγίδα τῆς χρονιάτικης ἐργασίας μας

Ὁς ὁρος. Ἐξ σ φ ἄ λ ι σ ι ς ο ἶ κ ο ν π ὁ ρ ω ν.

Ἡ πολυσχιδὴς ὁργανικὴ δράσις τοῦ δασκάλου, τὸ ἐρευνητικὸν πνεῦμα, ἡ ἱκανότης του δύνανται ποικιλοτρόπως νὰ στραφῶν καὶ ἐξασφαλίσουν τὰς πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπαιτούμενα ἐφόδια. Εἴτε ἐκ κρατικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἀρωγῆς, ἐξ ἐκποιήσεως χειροτεχνικῶν ἔργων, κηπουρικῶν προὐόντων, εἰσπραθεῶν θεατρικῶν παραστάσεων, λαχειοφόρων ἀγορῶν, ἐκ δωρεῶν πατριωτικῶν ἰδρυμάτων καὶ ὁργανώσεων, ἐκδοτικῶν οἴκων, δωρεῶν πατριωτῶν εὐρισκομένων εἰς ἐξωτερικὸν ἢ ἐσωτερικόν, ἀλλὰ εἰσέτι καὶ ἡ κατὰ μῆνα καταβολὴ ἐνὸς καθωρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν ἢ γονέων, ἀφοῦ προηγουμένως διασαφηνισθῇ εἰς ἰδιαιτέρων συγκέντρωσιν γονέων καὶ κηδεμόνων ἡ ὑψηλὴ ἐπίδρασις τῆς βιβλιοθήκης ἐπὶ τοῦ μορφωτικοῦ τομέως τῶν μαθητῶν. Ἐδῶ ἄς ὁμολογήσωμεν

ἄς εἶναι ἡ καλὴ ὁργάνωσις Γυμναστικῶν ἐπιδείξεων καὶ ἐκθεσῶν χειροτεχνικῶν ἔργων καὶ ἐποπτικῶν μέσων ἐν συνδυασμῷ μὲ σχολικὴν ἐορτὴν καὶ ὁμιλίαν στὸ τέλος τῆς σχολικῆς χρονιάς.

Όσο πιὸ θετικὴ καὶ ἀναγκαία εἶναι ἡ συνεργασία τοῦ δασκάλου καὶ τοῦ μαθητοῦ γιὰ μιὰ καρποφόρον ἐπίδοσιν τῆς σχολικῆς ἐργασίας τόσο πιὸ πάλι χρήσιμη καὶ δημιουργικὴ εἶναι καὶ ἡ συνεργασία τοῦ σχολείου μὲ τὴν οἰκογένειαν. Ὅταν δημιουργήσωμε πίστιν καὶ ἐκτίμησιν γύρω ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ δασκάλου μὲ τὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀξία του καὶ ἐμπνεύσωμε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην στὸ παιδί γιὰ τὴν ἐργασίαν, γιὰ τὸ σχολεῖο μὲ βασικούς παράγοντας τὴν Πατρίδα, τὴν Θρησκείαν καὶ τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν πολιτισμὸν τότε θὰ πάη ὅλη ἡ ἐσωσχολικὴ καὶ ἐξωσχολικὴ μας ἐργασία μιὰ χαρὰ.

Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἄς ὁργανώσωμε μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν μας ἐορτῶν εἰδικὰς συγκεντρώσεις τῶν γονέων καὶ σχετικῆς ἐορτῆς μὲ ὁμιλίαις καὶ ἐκθέσεις πνευματικῶν ἐργασιῶν τῶν μαθητῶν.

Σὰν σφραγίδα τῆς χρονιάτικης ἐργασίας μας ἄς εἶναι ἡ διδακτικὴ ἐκδρομὴ τῶν σχολείων μας στὰ ἱστορικὰ μνημεῖα τῆς πατρίδος μας καὶ στὰ φυσικὰ ὁμορφιὰς τῆς.

Ἐτσι ἄς ὁργανώσωμε ὅλοι οἱ ἐκπαιδευτικοὶ εἴτε νέοι εἴτε παλαιοὶ τὴν σχολικὴν μας ἐργασία καὶ ζωὴν, γιὰ νὰ ἔχωμε ἄμεσα ἀποτελέσματα στὴν δραματικὴν μας πορεία γιὰ τὸ σχολεῖο, γιὰ τὸ παιδί, γιὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ γιὰ τὴν Πατρίδα.

τὴν πικρὰν ἀλήθειαν! Ἡ πενία καὶ ἡ δυσκολία τῆς ζωῆς ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας συντελοῦν, ὥστε οἱ χωρικοὶ μας ν' ἀδυνατοῦν, νὰ προσφέρωσι καὶ τὴν πλέον εὐτελεῖ εἰσφορὰν καὶ οὕτω ἡ φωνὴ τοῦ διδασκάλου νὰ εἶναι τφωνὴ δωδόντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Πολλάκις ὅμως ἡ δεξιότης τοῦ διδασκάλου, ἡ εὐγλωττος ὁμιλία, ἡ κοινωνικὴ του συμπεριφορὰ δύνανται νὰ ἐξασλείψῃ τὴν ἐνστικτώδη ὑστεροβουλίαν πολλῶν χωρικῶν καὶ ἡ ἐπιτυχία του ἀφοῦ αἱ εἰσφοραὶ εἶναι τακτικά, νὰ ὀδηγήσωσι εἰς τὴν ἴδρυσιν μιᾶς ἀξιολόγου βιβλιοθήκης, ὅπως ἀνωγειῶς τὴν ὀνειρεύεται αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ δάσκαλος καὶ οἱ μαθηταὶ του. Τὸ κίνητρον καὶ ἡ ἐπιτυχία ἔγκειται, ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸν πηγαῖον οἰκονομικὸν παράγοντα, ἀφ' ἐτέρου εἰς τὴν ἀκατάβλητον θέλησιν, δραστηριότητα, ὀξύνοϊαν καὶ τὸ τάκτ τοῦ ἱκανοῦ διδασκάλου, ὅστις συλλαμβάνει καὶ ὀδηγεῖ μὲ τὴν πρωτοβουλίαν του εἰς τὸν ἐλαῖωνα διὰ περισυλλογὴν κοκκολοῦ, εἰς τὸ δάσος διὰ βελανιδία, εἰς τὸ λειβάδι διὰ χαμαίμηλον καὶ ἀλλաχοῦ καὶ οὕτω ἐπιτυγχάνει νὰ ἄρῃ τὰς δυσκολίας καὶ νὰ προχωρήσῃ ὠλισμέτως εἰς τὸ ἔργον του.

Ἄς μὴ παρίδουν τοῦτο οἱ ἰθύνοντες τῆς Παιδείας καὶ ἄς θεσπίσωσι τοῦ λοιποῦ ὀριστικὸν θεσμὸν, ὁποῖος νὰ προβλέπῃ τὴν ἴδρυσιν λειτουργίαν καὶ συντήρησιν Μαθ. Βιβλιοθήκης.

2ος ὁρος : Ὑπαρξίς ἐπίπλου, ἐν τοῖς χροῖς ἐπὶ ραφίῶν βιβλιοθήκης.

Εὐλογον εἶναι, ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν βιβλιοθήκην ἐπίπλου ἢ ἐντοίχων, ἄλλως ἡ φθοροποιὸς δύναμις τοῦ χρόνου, ἡ συχνὴ χρησιμοποίησις παρὰ τῶν μαθητῶν, τὰ τρακτικά θὰ ἐπιφέρωσι τὴν φθοράν, τὴν ἀκαταστασίαν, τὴν τελειωτικὴν καταστροφὴν.

Ἡ ἐπιπλοὺς ἢ ἐντοίχους θὰ πρέπει νὰ εἰς βιβλιοθήκην ἐπίπλου ἢ ἐντοίχων, ἄλλως ἡ φθορὰ καὶ ὑπὸ ὀρθίαν, καλλιτεχνικὴν στάσιν θὰ τοποθετῶμεν τὰ βιβλία μας. Μικρότερα εἰσέτι διαμερίσματα ἐπὶ τῶν ὀριζοντίων τμημάτων θὰ δέχωνται κατὰ κατηγορίας καὶ τίτλους ταῦτα. Οἱ διαφανεῖς ὑαλοπίνακες θ' ἀφήνωσι τὴν ἑλκυστικὴν θέαν, ὁ κατάλληλος χρωματισμὸς, ἡ ἀρμόζουσα τοποθέτησις τῆς, ἡ διὰ τεταρτρυμένων πτηνῶν καὶ χειροτεχνιμάτων διακόσμησις τῆς ὀροφῆς, θὰ συντελοῦν εἰς τὸν εὐπρεπισμὸν καὶ ἀφύπνισιν ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἀναυδοὶ θὰ παρατηρῶσι ταύτην. Πρὸς ταχύτεραν διεκδύκωσιν καὶ εὐρεσίαν, οἰουδήποτε ἐγχειριδίου ἐνδείκνυται καὶ ἡ χρησιμοποίησις ἀπλῶν ραφίων ἐρημοσμένων κατὰ μήκους τῶν τοίχων.

3ος ὁρος : Ἐπὶ λ ο γ ἡ ἔ κ λ ε κ τ ὶ ν β ι β λ ι ὶ ν.

Ἡ προσοχὴ τοῦ διδασκάλου δέον, ὅπως στραφῇ εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης διὰ συγχρονισμένων μεθοδικῶν καὶ διδακτικῶν βιβλίων. Ἐνήμερος πάντοτε τῶν κυκλοφορούντων μορφωτικῶν περιοδικῶν, βιβλίων καὶ ἐγ-

χειριδίων, ἀφοῦ ταῦτα ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἀναγνωστικὴν γλωσσικὴν καὶ ἀντιληπτικὴν ἱκανότητα θὰ προβαίνωμε εἰς τὴν ἀγορὰν κατὰ προτίμησιν βιβλιοδετημένων καὶ ἐχόντων ποικίλον φόντον μὲ εἰκόνας ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου, ἀφοῦ αὐταὶ προσελκύουσιν, ὡς εἶναι φυσικὸν τὸν λεπτὸν φυικὸν κόσμον τοῦ παιδιοῦ καὶ ἀφύπνιζον τὴν ἀναγνωστικὴν ἐπιμέλειαν.

Ἐν πρώτοις θὰ ἔχωμεν σειρὰ βοηθητικῶν βιβλίων καὶ καλύτερων συγγραμμάτων, ὡς καὶ μερικὰ τοῦ Γυμνασίου, εἰς τὰ ὁποῖα δύνανται ἀτομικὰ ἢ καθ' ὁμάδας οἱ μαθηταὶ τῶν μεγαλύτερων τάξεων νὰ διαμορφώσωμεν τὰς γνώμας καὶ κρίσεις των. Ἐδῶ ἄς σημειωθῇ, ὅτι τὰ βοηθητικὰ βιβλία θὰ ἐξυπηρετοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀπὸρους μαθητὰς καὶ μόνον, ὅσους στεροῦνται τοιούτων. Ἀλλὰ ἡ βιβλιοθήκη μας δέον, ὅπως περιέχῃ πάσης φύσεως βιβλία ἐκλεκτά : ἡθικοθρησκευτικὰ διηγήματα, διδακτικὰς μύθους, λογοτεχνικὰ παιδικὰ διηγήματα, βιογραφίαι, ἱστορίες, συλλογὴ ποιημάτων καὶ ἀναλύσεις, ἀνθολογίαι, λαογραφικὰς συλλογὰς, συλλογὰς τραγουδιῶν ἀκόμη δὲ θὰ πρέπει νὰ ἐλλείπῃ καὶ ἐν ἐκ τῶν λεξικῶν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀπάντα ταῦτα, ἀφοῦ προῦρισται διὰ μικροῦς μαθητὰς θὰ πρέπει νὰ εἶναι γραμμένα εἰς εὐληπτον γλώσσαν μὲ σαφῆνειαν, γλαφυρότητα, ψυχολογικὴν δεξιότητα, ἥτις νὰ συμφωνῇ πρὸς τὸ ἀντιληπτικὸν ἐπίπεδον τῶν μαθητῶν.

4ος ὁρος : Κατὰ λ λ η λ ο ς χ ὠ ρ ο ς διὰ τὴν βιβλιοθήκην ἢ ἀναγνωστήριον.

Ἡ μελέτη τῶν μαθητῶν θὰ γίνεται εἰς ὠρισμένον χωρὸν ἀνάλογον μὲ ἐκεῖνον, ποῦ διατίθεται ὁ τύπος τοῦ σχολείου εἰς αἶθουσαν, χῶλ κλπ. εἰς τακτὰς καὶ ἀπογευματινὰς ὥρας καὶ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Ἡ αἶθουσα ἢ ὁ σχολικὸς οὗτος χώρος, τὸν ὁποῖον θὰ ὀνομάζωμεν τοῦ λοιποῦ «Ἀναγνωστήριον» θὰ εἶναι εὐήλιος, εὐάηρος μὲ ἀρκετὸ φῶς, μὲ διευθετημένα θρανία ἢ καθίσματα ἀνεῖς εἰκόνων ἀνηρητῶν ἐπὶ τῶν τοίχων διὰ νὰ ἀπασχολοῦν τοὺς μαθητὰς, εἰ μὴ μόνον μερικὰς καρτέλλας, αἵτινες θὰ προτρέπουσιν καὶ νοουθετοῦν εἰς τὴν ἐργασίαν τους. Π.χ. : «Ἡ ἀπόλυτος ἡσυχία εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἐπιτυχία εἰς τὴν μελέτην τους», 2) «Ἡ μελέτη ἐνὸς καλοῦ βιβλίου εἶναι ἕνας καλὸς θησαυρὸς καὶ σύντροφος γιὰ τὸ μέλλον τους».

Ὁ μαθητὴς θὰ εἴθῃ νὰ δανεισθῇ τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιθυμίαν του βιβλίον, ἀφοῦ τοῦτο ἴδῃ εἰς τὸν κατάλογον ἀνηρητῶν ἐντὸς τοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ ἀφοῦ ἐνθυμῆται ἢ ἔχει θέσει ὑπὸ σημείωσιν τὰ στοιχεῖα, ὅπου γράφονται διπλὰ εἰς τὸ βιβλίον καὶ μὲ αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ τὸ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν διδάσκαλον ἢ βοηθὸν μαθητῆν. Ἐχομεν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐντὸς τοῦ σχολείου κατ' ἀτομὸν ἢ ὁμαδικῶς μελέτη θὰ εἶναι ἀποδοτικώτερα ἀπὸ τὸν δανεισμὸν κατ' οἶκον, διότι ἐκεῖ οὐδεὶς τὸν ἐπιτηρεῖ, οὐδεὶς γνωρίζει ἐὰν ἐμελέτησῃ ἢ ξεφυλλίζωσιν καὶ παραρρηματικὰ διήλθῃ τοῦτο. Ἀφ' ἐτέρου ἀπο-

φεύγονται αὐτοὶ σκανδαλώδεις ἀπασχολήσεις εἰς τοὺς δρόμους, τὴν γειτονίαν. Ἐθίζεται οὕτως εἰς τὴν τάξιν, τὴν αὐτοκυριαρχίαν, τὴν ἐργασίαν, ἀναπτύσσεται δὲ καὶ θερμαίνεται ὁ ζήλος καὶ ἡ ὁρεξὶς τῆς μελέτης.

5ος ὁρος : Ἐπιτηρηταὶ καὶ 6 ο ἡ θ ο ἰ.

Πρὸς ἐπικράτησιν τάξεως ἀποτελεσματικώτερης ἐργασίας κατὰ τὰς τακτάς ὥρας τῆς μελέτης, ἐὰν μὲν εἶναι τὸ σχολεῖον πολυτάξιον εἰς τῶν διδασκάλων καθ' ἑβδομάδα μεθ' ἑνὸς ἢ δύο βοηθῶν ἐκ τῶν καλυτέρων μαθητῶν τῶν μεγαλυτέρων τάξεων θὰ δανείζον καὶ ἐπιτηροῦν τοὺς μελετῶντας, ἀφ' οὗ καὶ οὗτοι ἐκμεταλλεύονται τὸν χρόνον καὶ μελετοῦν κατὰ.

Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἀναγνωστηρίου δύναται νὰ λειτουργήσῃ συγχρόνως καὶ ὡς κοινοτική διβλιοθήκη, ὅπου οἱ ἐξελλογιότες τοῦ σχολείου, νέοι καὶ νέες εἰσερχόμενοι ἐντὸς τοῦτο θὰ εὐρῶσι εὐχάριστον ἀπασχόλησιν, θὰ εὐρύνουν τὸν κύκλον γνώσεων, θ' ἀποφεύγουν οὕτω νὰ παρίστανται θεαταὶ ἢ συνεργοὶ τοῦ χαρτοπαιγνίου, θὰ προλάβωμεν τὴν κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν κατωλίσθησιν τῆς νεολαίας τοῦ χωρίου ἢ τῆς πόλεως. Εἰς τὸ 1) ξιον θὰ συνθησὶ δὲ διδασκάλος μαθητῶν τινες εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ δανείζον, ὥστε ἐὰν ὁ φόρος τῶν πολλαπλῶν ἄλλων ἐργασιῶν, οἵτινες βαρύνουν τὸν διδάσκαλον δὲν τὸν ἐπιτρέπει νὰ μεταβῇ πρὸς ἐπιτήρησιν, οἱ ἀσκηθέντες βοηθοὶ δύνανται ν' ἀντικαταστήσωσι τοὺτον, ἀφ' οὗ ὑποσημειώσωμεν τὰ ὀνόματα τῶν ἀτακτούντων καὶ τὴν ἐπομένην, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ χαλάρωσις εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τάξιν προβῇ εἰς ἀνάλογον τιμωρίαν, ἥτις θὰ ἔχῃ ὡς ἑξῆς.

6ος ὁρος : Νόμοι, δεσμεύσεις καὶ ποιναί.

Παρατηρηθέντες ἐπανειλημμένως μαθηταὶ νὰ ἀτακτοῦν, φλυαροῦν, ἢ ξεσχίζουσιν, γράφουσιν καὶ κηλιδῶνται τὰ βιβλία, οὗτοι δέον, ὅπως ἀπομακρύνονται τοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ δὲν ἔχωσι δικαίωμα ἐπὶ τινος ἡμέρας εἰς τὴν μελέτην καὶ τὸν δανεισμὸν, οὔτε δικαίωμα ἐκλογῆς βοηθοῦ πρὸς ἐπιτήρησιν. Ἡ ἀνωτέρω παραδειγματική, ἀλλὰ ἐντὸς τῶν παιδαγωγικῶν καὶ ψυχικῶν πλαισίων τιμωρία θὰ συμμορφώσῃ καὶ σωφρονήσῃ τοὺς τιμωρηθέντας, διότι μειονεκτοῦν ἐναντι τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἕτεροι ἀποφεύγουν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν θέσιν τῶν τιμωρηθέντων, ἀφ' οὗ κυριαρχεῖ εἰς αὐτοὺς τὸ αἶσθημα τῆς ἀνωτερότητος. Ἡ δὲ ἀπάθεια βιβλίου θὰ ἐπιβαρύνῃ αὐτὸν οὕτως τὸν μαθητήν.

7ος ὁρος : Τρόπος δανεισμοῦ. Διὰ τὴν εὐρυθμίαν, τακτικὴν καὶ ἀκριβὴ λειτουργίαν θὰ ὑπάρχῃ ἐρμάριον εἰδικὸν με μικρὰ διαμερίσματα ἀναγνωρίζοντες ἕκαστον με ἓνα γράμμα τῆς ἀλφαβήτου.

Εντὸς τούτων θὰ ὑπάρχωσι καρτέλλες ἀπὸ τὰς ἀμνηθείς μήκους 8 ἑκατ. καὶ πλάτους 5 ἑκατ. ἐπὶ τῶν ὁποίων θ' ἀναγράφεται ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου, ὁ συγγραφεὺς καὶ τὸ γράμ-

μα τῆς ἀλφαβήτου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀριθμὸς ἐπειδὴ ἴσως ἔχομε πολλὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Α1, Α2, Α3, κλπ. Ταῦτα δὲ τὰ γράμματα, ὡς καὶ τοὺς ἀριθμοὺς θὰ φέρωσι καὶ τὰ βιβλία, ἀναγραφόμενων ἐπὶ ἐπικετῶν καὶ ἐπὶ τῆς μικρᾶς ἐπιφανείας, ὥστε κατὰ τὸν τρόπον, ὅπου θὰ τίθεται ἡ ἐπικετὰ θὰ εὐρίσκειται ἔξωθεν καὶ οὕτω θὰ διευκολύνῃ τὴν ταχύτεραν εὐρεσιν ἑκάστου.

Ἐπειδὴ τὰ μέσα καὶ αἱ πολλαπλᾶ ἀντιμετωπίσεις δυσχεραίνουν τὴν ἐξεύρεσιν καταλλήλου χώρου, αἰοῦ εἰς πολλὰ τῶν σημερινῶν σχολείων τῆς πατρίδος μας οἱ μαθηταὶ συνωθῶνται ἐντὸς δυσμόρφων καὶ ἀναπροσαρμόστων πρὸς τὴν παιδικὴν εὐαισθησίαν καὶ παιδαγωγικὴν ἀντίληψιν διδασκῶν, δυνάμεθα νὰ προβῶμεν ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω συνστάσεις, συμβουλὰς, ἐπιφυλάξεις εἰς δανεισμὸν πολλὰς καὶ κατ' οἶκον ἐντὸς ὁμοτακτῆς προθεσμίας, ἐλέγχοντες τ' ἀποτελέσματα μελέτης καὶ δανείζοντες κατὰ προτίμησιν εἰς τοὺς παρουσιάζοντας προθυμίαν, ζῆλον, ἀλλὰ καὶ ἐργαστικότητα. Δυνάμεθα νὰ δανείσωμεν ἀκόμη, ὅχι μόνον εἰς τοὺς μεγαλυτέρας τάξεις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς μικροτέρας ἢτοι Α' καὶ Β'. Εἰς μὲν τὴν Α' θὰ δανείζωμεν τεύχη μετὰ ποικιλοχρῶμων εἰκόνων ἀπὸ τὸν ζωϊκόν, φυτικόν κόσμον καὶ τὴν παιδικὴν ζωὴν με συνεπτυγμένους φράσεις καὶ προτάσεις, ἀναλόγους πρὸς τὰς εἰκόνας, ἀναπτύσσοντες οὕτω τὸ ἀναγνωστικὸν αἶσθημα καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ βιβλίου. Εἰς τὴν Β' δυνάμεθα νὰ δίδωμεν μικρὰ τεύχη με περιγραφὰς, παιγνίδια, διδακτικὰς μύθους καὶ διηγήματα ἐπιτυχάνοντες οὕτω τ' ἀνωτέρω.

8ος ὁρος : Βιβλίον δανεισμοῦ. Ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ βοηθὸς εἰς τὸ ὄργανον τοῦ θὰ διατηρῇ βιβλίον διβλιοθήκης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναγράφονται κατὰ στήλας οἱ τίτλοι τῶν βιβλίων, ὁ συγγραφεὺς καὶ ὁ ἀριθμὸς τούτων.

9ος ὁρος : Ἀποτελέσματα καὶ πλεονεκτήματα.

Διὰ τὸν ὅσον ὅσον ὅσον καὶ τῶν λειτουργίας με παιδαγωγικὴν σκέψιν, καλλιτεχνικὴν πνοήν, ψυχολογημένην ἀντίληψιν θὰ ἐνστερνίσωμεν μέσα εἰς τὰ πνευματικὰ φυτώρια, εἰς τὰ θερμότητα τοῦ ὁραίου καὶ ὕψους, εἰς τὴν ἀδολὴ παιδικὴν ψυχὴν, φωτοδόλα νήματα πνευματικῆς τροφῆς· θ' ἀναπτύξωμεν οὕτω τὴν κρίσιν, τὴν φαντασίαν, τὴν σκέψιν, θὰ ἐκλεπτύνωμεν καὶ ἐξευγενίσωμεν τὰ αἰσθήματα, θ' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς ἐρευνῶντες καὶ μελετῶντες τὰ μυστικά τους, θὰ προετοιμάσωμεν τοὺς ἰσχυροὺς πλέον με γνώσιν, με ἀντίληψιν, ὁδῶν οὐκ ἀνωτερότητα μέλλοντος πολίτου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ποὺ εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὸν νοῦν στηρίζεται ἡ εὐημερία, ἡ συνέσις τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, ἡ ἐθνικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ δημιουργία.

Μέσα εἰς τὰς σελίδας τῶν ἐκλεκτῶν ἐγχειριδίων θὰ εὐρῶσι οἱ μικροὶ τρόφιμοι χαράν, ἐπιτεῦξιν τῶν παιδικῶν ὀνείρων, εὐχάριστον

“ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ,”

ὑπὸ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΣΙΑΚΟΥ, Δ)λου Κίρρας Φωκίδος

Ἀπὸ τετραετίας ἐδημιουργήθη μία κίνησις σχετικὴ μετὰ τὴν ἴδρυσιν Σχολικῶν Συνεταιρισμῶν, τοὺς ὁποίους κατευθύνει ἡ Ὑπηρεσία Συνεταιριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἥτις εἶναι ἐξάρτησις τῆς Πανελληνίου Συνομοσπονδίας Ἐνώσεως Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν. Κρίνω, λοιπόν, σκόπιμον νὰ δημοσιευθῇ ἡ κατωτέρω ἐργασία, ἡ ὁποία παρουσιάζει μὲν τὴν ἀτομικὴν προσπάθειαν τοῦ σχολείου μας διὰ τὴν ἴδρυσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Σχολικοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἀλλὰ εἶναι καὶ θέμα γενικόν, διότι διέπει κανεὶς πρακτικῶς καὶ θεωρητικῶς πόσον μεγάλην σημασίαν ἔχει ὁ Σχολικὸς Συνεταιρισμὸς καὶ ἀπὸ παιδαγωγικῆς πλευρᾶς.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΣΧΟΛ. ΕΤΟΥΣ 1957—58 ΕΣΟΔΑ

α) Ἐξ ἐγγραφῆς μελῶν δρχ.	94
6) Κέρδος ἐκ καταναλώσεως βιβλίων, γράφ. ὕλης κλπ. δρχ.	541
γ) Ἐκ συνεργείου κουρείου δρχ.	126
δ) Ἐκ διαφόρων εἰσφορῶν δρχ.	300
ε) Ἐκ καλάνδων δρχ.	360
Σύνολον δρχ.	1.361
ΕΞΟΔΑ	
α) Δι' ἐποπτικά μέσα δρχ.	350
6) Δι' ἔξοδα ἐκδρομῆς δρχ.	250
γ) Διὰ τὴν καθαριότητα τῶν μαθητῶν δρχ.	110
δ) Δι' ἐνίσχυσιν ὁφειλῶν μαθητῶν δρχ.	150
ε) Διὰ δακτυλογραφικὰ ἐκδόσεως ἑφημερίδος δρχ.	123
στ) Διὰ μερίδας συνεταίρων δρχ.	378
Σύνολον δρχ.	1.361

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1957—1958 τὸ προσωπικὸν τοῦ Σχολείου, κατὰ πρὸς σχετικῆς ἐπισημείωσης τοῦ Δ)του τοῦ Σχολείου, προήλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ἴδρυσθαι Σχολικὸς Συνεταιρισμὸς εἰς τὸ Σχολεῖον, ἀποβλέπων ὅχι μόνον εἰς τὴν ὕλικήν ωφέλειαν τῶν συνεταίρων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ παιδαγωγικῆς πλευρᾶς τοιαύτην, διότι ὁ Σχολικὸς Συνεταιρισμὸς εἶναι τὸ παιδαγωγικόν

ἀπασχόλησιν, θὰ συνηθίσωσι καὶ θὰ γεννηθῶσιν εἰς αὐτοὺς εὐγενεῖς ἑξεις, ἡ μελέτη, ἡ ἀνάγνωσις, τὸ ὥραϊον.

Θὰ καταρτισθοῦν θεωρητικῶς, καὶ ὁμοῦ μετὰ τὴν πρακτικὴν ταύτην κατάρτισιν παρὰ τοῦ σημερινοῦ «σχολείου ἐργασίας», γνώσιν καὶ ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, θὰ δώσωμεν κατηρημένους καὶ ἐφωδιασμένους νέους εἰς τὴν ἑλληνικὴν Πολιτείαν, συγχρονισμένους ν' ἀντιμετωπίσουν τὰς ἀντιξοότητας τῆς ζωῆς τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τὴν ζωὴν τῆς μηχανῆς καὶ τοῦ ἀτόμου.

ΗΛΙΑΣ ΤΗΣ ΟΛΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ

κὸν μέσον διὰ τὴν ἠθικοποίησιν καὶ κοινωνικοποίησιν τῶν μαθητῶν, ἀναπτύσσει τὸ συναισθημα τῆς συνεργασίας καὶ ἀλληλοβοηθείας, προπαρασκευάζει τὰ παιδιὰ διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰ βοηθεῖ νὰ ἀποκτήσουν Συνεταιριστικὴν συνείδησιν.

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ συνεργατισμὸς δέον νὰ κατέχῃ τὴν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὸ σημερινὸν σχολεῖον, ἐθέσαμεν τὸν Συνεταιρισμὸν ὡς βάσιν διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς σχολικῆς ἐργασίας.

Διὰ τὸ ὄργανικόν, κυρίως, σχολεῖον ὁ Συνεταιρισμὸς ἔχει μεγάλην σημασίαν, διότι ἐξερχόμενοι οἱ ἀγροτόπαιδες ἐκ τοῦ σχολείου τοῦτο εὐφοδιασμένοι μετὰ στοιχειώδεις γνώσεις τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ διοικητικοῦ μηχανισμοῦ τῶν συνεταρισμῶν, θὰ ἐπανδρώσουν τοὺς διαφόρους συνεταρισμοὺς τῆς ὑπαίθρου (γεωργικοὺς, δασικοὺς, κτηνοτροφικοὺς, ἐλαιουργικοὺς, ἀλιευτικοὺς, κλπ.) καὶ θὰ παύσονται (παραγωγοὶ καὶ καταναλωταὶ) νὰ εἶναι τὸ ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως τρίτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὀνύχων τῶν τοκογλύφων θὰ ἀπαγκυστρωθοῦν, οἵτινες λυμαίνονται τοὺς ἀγροτικούς πληθυσμούς.

Κατόπιν σχετικῆς ὁμιλίας πρὸς τοὺς μαθητὰς περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Σχολικοῦ Συνεταιρισμοῦ προθύμως καὶ πληρεῖς ἐνθουσιασμοῦ ἐνεγράφησαν σχεδὸν ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων καὶ τινες ἐκ τῶν κατωτέρων, καταθέσαντες ἕκαστος ἐξ αὐτῶν καὶ σχετικὴν μερίδα διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ πρώτου κεφαλαίου τοῦ Συνεταιρισμοῦ. Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὸ κεφάλαιον πᾶσι μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ 3μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου (Προέδρου, Γραμματέως, Ταμίου) ἱδρύθη τὸ πρῶτόν του καὶ ἐκέρδισαν τὴν διαφορὰν μεταξὺ χονδρικῆς καὶ λιανικῆς πωλήσεως ἐκ τῶν βοηθητικῶν βιβλίων, ὅτινα ἐπρόμηθεύθησαν οἱ μαθηταὶ. Συνεργεῖον μαθητῶν, ἀφ' οὗ ὁ Συνεταιρισμὸς ἠγάρασε τὰ ὕλικά, κατεσκεύασεν 13 πανοπέτους χάρτας, τῶν ὁποίων ἐστερεῖτο τὸ σχολεῖον. Ἐπρόμηθεύθησαν ὕλικά καὶ κατεσκεύασαν ἐποπτικά μέσα (ἀριθ. Πίνακας, συσκευὴν ἀποστάξεως κλπ.). Ἠγόρασαν κουρευτικὴν μηχανὴν καὶ ψαλιδάκια διὰ τὴν ἀτομικὴν τὴν καθαριότητα. Ἐκαμον διαφόρους συλλογὰς φυτῶν καὶ ζώων (τεταρτοχρῶν) πρὸς διευκόλυνσιν τῆς διδασκαλίας τῶν φυσιογνωστικῶν. Ἰδρύθησαν ταμίαιον ἀλληλοβοηθείας καὶ ἐδοθήκατο μετὰ τῶν ὕλων καὶ εἰδη ὑποθήσεως ὁφειλῶν τῶν μαθητῶν.

Μετὰ χρήματα τοῦ Συνεταιρισμοῦ ἐξεδόθη μαθητικὴν ἐφημερίδα τοῦ Σχολικοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἡ ὁποία διενδύλλεται ἐκ τῶν ἀπορροφῶν.



Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΟΥ ΣΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Υπό ΑΝΤΥΠΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δημ)λου

Τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος ἀπεσπάρσθην εἰς τὸ προτυποποιηθὲν Δ' Δημοτικὸν σχολεῖον (ἄρτι συστηθὲν) καὶ ἐδίδαξα εἰς τὴν τετάρτην τάξιν.

Διὰ τὰ σχηματίζωμεν μίαν ἰδέαν τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας τὸ διδασκαλὸν προσωπικὸν εἰργάσθη εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο, ἀνάγκη ν' ἀφερωθῇ δι' ὀλίγων εἰς τὸ διδασκαλὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑφισταμένην κατάστασιν τῶν μαθητῶν.

Τὸ σχολεῖον στεγάζεται εἰς δημόσιον διώροφον οἰκίαν παλαιᾶς κατασκευῆς ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑξ ἀιθούσας διδασκαλίας, μικροῦ κήπου καὶ σχετικῆς αὐλῆς. Στερεῖται αἰθούσης χειροτεχνικῶν ἐργασιῶν τελῶν καὶ συγκεντρώσεων γονέων, αἰθούσης διὰ τὴν πα-

Ὁργάνωσαν εἰς τὸ τέλος τοῦ Σχολικοῦ ἔτους Ἐκθεσίαν εἰς τὸ σχολεῖον με πρωτοφανή ἐπιτυχίαν χάρις εἰς τὴν οἰκονομικὴν εὐχέρειαν τοῦ Συνεταιρισμοῦ καὶ τὴν ἐργατικότητά τῶν μαθητῶν καὶ ἐξέθεσαν ἔργα χειροτεχνίας (χαρτοκοπτικῆς, χαρτοκεντητικῆς, χαρτοπλεκτικῆς, τεταριχέμενα ζῶα καὶ πουλιά, γλάστρας με ἄνθη κ. ἄ.).

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς :

Ἡ ἴδρυσις τοῦ Σχολικοῦ Συνεταιρισμοῦ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν: α) τοῦ πνεύματος τῆς ἀποταμιεύσεως, β) τῆς κοινωνικότητος τῶν μαθητῶν, γ) τῆς φιλοτιμίας πρὸς ἐργασίαν, δ) τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς καὶ ε) τῆς ἀλληλοβοηθείας.

Συντέλεσεν ἐπίσης εἰς τὴν καλλιτέραν ἐμπέδωσιν τῶν μαθημάτων. (Ἀριθμητικῆς, Ἐκθέσεως, Γεωμετρίας, Γεωγραφίας, Φυσιολογικῶν, Χειροτεχνίας κλπ.), διὰ τῶν πολλῶν λογαριασμῶν σχετικῶς με τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν, τῆς συντάξεως πρακτικῶν συνεδριάσεων, τῆς κατασκευῆς ἐποπτικῶν μέσων, τῆς συλλογῆς ζώων, φυτῶν κλπ.

Γενικῶς δύναται κάθε Σχολεῖον εὐρισκόμενον εἰς ὁρεινὴν ἢ πεδινὴν περιοχὴν νὰ ἰδρύσῃ Σχολικὸν Συνεταιρισμὸν καὶ νὰ δημιουργήσῃ κεφάλαιον ὃχι μόνον με τοὺς ἐν ἀρχῇ ἀναφερόμενους πόρους, ἀλλὰ καὶ με ἄλλους ἀκόμη τρόπους, ὅπως: με τὴν καλλιέργειαν σχολικοῦ κήπου ἢ ἄλλης ἐκτάσεως, τὴν δημιουργίαν ζωοτροφείου, με τὴν συλλογὴν «κοκκολοῖ» ἐλαίων, σίτου, δαλανιδίων, χαμαιμήλου, ὀρίγανου, τείου, καρυδιῶν, καστανῶν ρητίνης ἐλάτης, καπνοῦ, βάμβακος κλπ.

Διὰ τὴν πώλησιν τῶν ὧν ἄνω εἰδῶν θὰ μᾶς διευκολύνουν οἱ διάφοροι Συνεταιρισμοὶ τῶν ἐνηλίκων, οἵτινες γνωρίζουν τὰς ἀνάγκας τῆς ἀγορᾶς.

ΓΕΩΡΓ. ΧΑΣΙΑΚΟΣ

ραμονὴν καὶ ἐστίαςιν τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ συσσιτίου, στερεῖται ὑποστέγου καὶ ἄλλων βοηθητικῶν χώρων, τῶσαν ἀναγκαίων καὶ ἀπαραιτήτων διὰ τὴν εὐρυθμὴν λειτουργίαν τοῦ σχολείου. Τὴν δυσχωρίαν ταύτην ἐπέτεινε καὶ ὁ πληθωρικὸς ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων μαθητῶν, ὁ ὁποῖος ἀνῆρχετο εἰς τοὺς τετρακοσίους περίπου. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ, ὅτι οὐδεμία τάξις εἶχε ὀλιγωτέρους τῶν ἐξήντα μαθητῶν, ὑπῆρχε μάλιστα καὶ τάξις με ὀγδόντα ἐξ μαθητῶν. Οἱ πλεῖστοι τοῦ συνόλου τῶν μαθητῶν προήρχοντο ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν συνοικίαν τῆς «Μπάρας» καὶ τέκνα πτωχῶν γεωργῶν, μικροεπαγγελματιῶν, ἐργατῶν καὶ ἀνέργων γονέων.

Ἐκ τούτων ἀντιλαμβάνεται τις, ὅτι ἡ κατάσταση ἀπὸ διδασκαλίας ἀπόψεως, ἀριθμοῦ, ὅσο καὶ ποιοῦ μαθητῶν δὲν ἦτο ἰδεώδης. Οὕτω τὸ σχολεῖον ἐλειτούργησε, ὅπως εὐρέθη, διότι οὐδεμία ἐπιλογὴ καὶ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν ἐγένετο.

Κατὰ γενικὴν γνώμην, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς διδασκαλίας πειραματισμὸς, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ εἶναι ὁ κανονικὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν, ὅστις δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίῃ τοὺς σαράντα καὶ οἱ ὅποιοι δὲν πρέπει νὰ ἔχουν ἐπιλογή—ὡς δυστυχῶς συμβαίνει—ἀποκλειστικῶς, ἐκ τῶν καλυτέρων καὶ εὐπορωτέρων οἰκονομικῶν, με γονεῖς μορφωμένους καὶ προηγμένους κοινωνικῶς, ἀλλὰ πρέπει νὰ εὐρίσκειται εἰς κάθε πρότυπον τάξιν πανσπερμία μαθητῶν ἐξ ὅλων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ πάσης οἰκονομικῆς τάξεως καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἵνα καταφανῇ κατὰ πόσον εἶναι δυνατὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ ἡ ἐπίδρασις καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νέων θεωριῶν καὶ συστημάτων ἐπὶ ἐνὸς εἴδους μεικοτοῦ ὕλικου, τὸ ὁποῖον θ' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν πραγματικὴν συνθεσὶν τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας.

Ὁ προϊστάμενός μας κ. Ἰωάννης Παπαϊωάννου, ἐμπειρὸς ἐπιθεωρητὴς καὶ ὀξυδερκὴς ἐπιστήμων εἰς ἀλλεπαλλήλους συσκέψεις μετὰ τοῦ διδασκαλικοῦ προσωπικοῦ ἐπεσήμανε καὶ ἀνέλυσε τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ μειονεκτήματα τοῦ σχολείου καὶ ἐτόνισε, ὅτι εἰς τὸ ἀναληφθὲν ἔργον θὰ συναντήσωμεν πλείους δυσχερείας καὶ ἀντιξοότητας, ἴσως καὶ ἀπογοητεύσεις, ἀλλὰ τελικῶς θὰ ἐπιβληθῶμεν μόνον διὰ τῆς πίστεως, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ὑπομονῆς.

Καὶ εἶναι γεγονὸς ὅτι ἅπαντες συνεφωνήσαμεν νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ ἔργον μας, ὅπως εὐρωμεν τὸ σχολεῖον δηλ. ἄνευ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως πρὸς μείωσιν καὶ ἐπιλογὴν τῶν μαθητῶν, ἵνα καταστήσωμεν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας μας περισσότερον

ἀδιάβλητον.

Ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ταύτας ἀπεφασίσθη εἰς τὴν πρώτην τάξιν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ ὀλικὴ μέθοδος τῆς πρώτης ἀναγνώσεως ἐν συνδυασμῷ με τὴν ἐνιαίαν διδασκαλίαν. Εἰς τὰς τάξεις Β' καὶ Γ' νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ Ἑνιαία διδασκαλία καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις Δ', Ε' καὶ ΣΤ' ἡ τριμερὴς πορεία τῆς διδασκαλίας.

Ἡ ΔΙΔΑΛΙΑ ΤΗΣ ΟΛΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ.
Ἰδὸς ὁ Ντεκρολύ ἄν ζοῦσε.

Εἶναι γνωστὰ τὰ ἀτράνταχτα ψυχολογικὰ στηρίγματα τῆς μεθόδου αὐτῆς, ὥστε περιτεῖται κάθε ἀνίπτυξις τούτων.

Τὴν ὀλικὴν μέθοδο ἐφήρμοσα πρὸ ἐτῶν στὸ πρότυπο τρικάλων καὶ μπορῶ νὰ μιλήσω καὶ συστήσω εἰς τοὺς κ.κ. συναδέλφους, πὼς πρέπει νὰ καταπιασθῶμεν με τὴν ἐφαρμογὴ τῆς καὶ νὰ εἶναι βέβαιοι, πὼς δὲν ἔχουν νὰ φοβηθῶν τίποτε. Θὰ ἐπιτύχουν καὶ θὰ εὐχαριστηθῶν καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδιὰ τους. Ἀλλωστε, τελευταία, ἡ ὀλικὴ μέθοδος ἔχει ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ πολλοὺς καλοὺς συναδέλφους, πού σχεδὸν με διάφορες ἐπινοητικώτατες καὶ πολὺ πετυχημένες παραλλαγὰς τὴν ἔχουν τυποποιήσει σὲ τρόπους πού τὴν ἔχουν βάσει σὲ ἐλληνικὸ κολλοῦπι καὶ τὴν ἔχουν κάνει τέτοια, πού μπορεῖ νὰ θλαστήσῃ καὶ καρποφορήσῃ στὸν τόπο μας, σύμφωνα με τὴν ἀνάγκην μας. Θὰ ἔλεγα ἑλλείψεις καὶ τὴς συνθήκες λειτουργίας τῶν ἐλληνικῶν σχολείων δηλ. ἔχομε κάνει μιὰ ἐλληνικὴ ὀλικὴ μέθοδο στὴν πρώτη ἀνάγνωσις πού θὰ τὴν ἐξήλεγε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ντεκρολύ ἄν ζοῦσε.

Στὴν ἐφαρμογὴ τῆς ὅπου καὶ ἂν ἀρχίσωμεν δηλ. με λέξεις ἢ φράσεις στὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα θὰ καταλήξωμε. Προτιμῶμεν ὅμως ν' ἀρχίσωμε με λέξεις καὶ κυρίως με τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν, γιατί ἔτσι τὰ παιδιὰ ἀρέσκονται καὶ ἐνθαρρύνονται ἀπὸ τὴς πρώτες ἡμέρες στὴ γραφὴ καὶ στὴν ἀνάγνωσις. Σιγά-σιγά ἀπλωνόμαστε στὰ ἀντικείμενα τῆς τάξεως, ὅπου τὰ θάβουν κάθε ἡμέρα τὸ παιδιὰ καὶ μετὰ ἀρχίζομε προτάσεις, στὴν ἀρχὴ με 2—3 λέξεις καὶ ὀργότερα με περισσότερες.

Με λίγα ὀνόματα, θὰ ἔλεγα, πὼς τὸ μουσικὸ τῆς ἐπιτυχίας στὴν ὀλικὴ δὲν εἶναι νὰ διδάξωμε πολλὰς-πολλὰς λέξεις καὶ φράσεις, ἀλλὰ α) Κλειδιά λέξεων καὶ φράσεων καὶ β) Νὰ κάνωμε πολλὰς ἀναλύσεις καὶ συνθέσεις λέξεων καὶ φράσεων.

Ἡ ΕΝΙΑΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Ἡ Ἑνιαία διδασκαλία εἶναι μιὰ πολὺ ὁμορφὴ καὶ χαρούμενη δουλειὰ.

Τὴν ἐφήρμοσα πρὸ ἐτῶν στὸ δημοτικὸν σχολεῖο Μεγαλοχωρίου καὶ στὸ πρότυπο Τρικάλων, στὴς τάξεις Β' καὶ Γ' καὶ ὁμολογῶ πὼς στὴν ἀρχὴ κυράσθηκα λίγο, ἀλλὰ στὸ τέλος εὐχαριστήθηκα, γιατί ἱκανοποίησα ἀφ' ἐνὸς ὀρισμένες ἀνησυχίες μου καὶ ἀφ' ἐτέ-

ρου εἶδα πὼς τίποτε δὲν εἶναι ἀκατόρθωτο. Κατὰ τὸ Ν. σχολεῖον κέντρον τῆς ἀγωγῆς εἶναι τὸ παιδί (ἀρχὴ παιδοκεντρικὴ) καὶ ὃχι τὸ πρόγραμμα, ἡ δὲ ἐργασία τοῦ διδασκαλίου πρέπει νὰ εἶναι μάλλον συνεχὴς ἀφύπνις τῶν παιδικῶν δυνάμεων, παρὰ ἑνὸς θερισμοῦ καὶ ἐμπορικῶς ἀπολογισμοῦ διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Δουναὶ καὶ Λαβεῖν.

Με τὴν Ε.Δ. μπαίνει στὴ μέση τὸ διαφέρον τοῦ παιδιοῦ καὶ με τὰ πλοῦσια ἐρεθίσματα πού εἶναι καταπλημμυρισμένη ἡ παιδικὴ ψυχὴ ξετυλίγεται ἡ ἐργασία φυσικὰ, αὐτενεργὰ καὶ ἀβίαστα μέσα στὴν τάξιν. Λίγη προσοχὴ καὶ λίγη προσπάθεια χρειάζεται νὰ κάνωμε τὴς ἐνόητες ἐργασίας καὶ νὰ ἐνυφάνωμε τὰ διάφορα μαθήματα τοῦ προγράμματος μας. Τὰ σινικά τεῖχη πού χωρίζουν καὶ ἀποξενώνουν τὸ ἑνα μάθημα ἀπὸ τὸ ἄλλο γκρεμίζονται με τὴν Ε. Δ. Ἡ γνώσις δὲν παρουσιάζεται κομματιασμένη, ἀλλὰ ἑνα ἐνιαῖο καὶ ἀδιάσπαστο σύνολο πού τραβά τὴν προσοχὴ τοῦ παιδιοῦ κι' ἐκείνο τὴν ἐρευνᾷ καὶ τὴν ἀφομοιώνει ξεκούραστα. Πρέπει νὰ προσέχωμε κατὰ τὴν Ε. Δ. νὰ μὴ συμφύρωμε διδασκαλὸν ὕλικὸν προοριζόμενον δι' ἀνωτέραν τάξιν, ἀλλὰ νὰ κινούμεθα εἰς τὰ πλαίσια τῶν μορφωτικῶν ἀγαθῶν τοῦ προγράμματος.

Ἡ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ Δ' ΤΑΞΗ

Τὴν τάξιν αὐτὴν ἀνέλαβεν ὁ ὑποφαινόμενος. Εἶχε 75 μαθητῶν. Με τὴν Δ' τάξιν ἐπειραματίσθην καὶ τὸ 1953—54 εἰς τὸ προτοποποιηθὲν τότε Δ' Δημοτικὸν Σχολεῖον Τρικάλων. Ἐπρεπε νὰ ἐφαρμόσω τὴν τριμερὴ πορεία τῆς διδασκαλίας, παράλληλα ὅμως με αὐτῇ, ἐκεῖ πού ἐδημιουργοῦντο εὐνοϊκαὶ προϋποθέσεις ἔκανα καὶ ἐνιαίαν διδασκαλίαν. Γιατί, ὅπως ξέρομε ὅλοι μας στὴν τάξιν αὐτὴ ἡ ὕλη εἶναι προσιτὴ καὶ διεγείρει τὸ διαφέρον τοῦ μαθητοῦ, διότι ἔχομε νὰ δουλέψωμε τὸ μεγάλο κέντρο «Ἡ Ἑλλάς». Πέρις αὐτοῦ τοῦ κέντρου, τὸ παιδί, ζῇ, κινεῖται καὶ ἀνοπνέει σ' ὅλην τὴν τὴν ζωὴν. Ἡ Γεωγραφία, ἡ ἱστορία, ἡ Φυσικὴ ἱστορία, τὸ ἀνατὴν Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνῃ μιὰ γνωστικὴ καὶ τὰ λοιπὰ μαθήματα μιλοῦν γιὰ πολὺ ὁμορφὴ ἐργασία ὑπὸ ἐνιαίαν μορφήν, περιορισμένης βέβαια ἐκτάσεως κι' ἐκεῖ, ὅπου ἐξάγονται καὶ ἐνυφαινόνται φυσιολογικὰ τὰ διάφορα μαθήματα. Λυποῦμαι πού δὲν μπορῶ νὰ ἐκτεθῶ πολὺ καὶ νὰ ἀναφερθῶ σὲ λεπτομέρειες, ἀλλὰ θὰ παραθέσω σύντομα παραδείγματα γιὰ νὰ δείξω, πὼς μπορεῖ νὰ γίνῃ Ε. Δ. καὶ στὴ Δ' τάξιν. π. χ. Διδάσκωμεν ἱστορίαν τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, διδάσκωμε καὶ γεωγραφία γιὰ τὸν νομὸ Ἀττικῆς. Διορίζομε ἀπὸ τὸ ἐγκεκριμένο ἢ ἄλλο ἐλεύθερο ἀναγνωστικὸν (Σὰν αὐτὰ πού κυκλοφοροῦν ἀπὸ τὸν Χ. Πάτην) σχετικὸ ἀναγνωστικὸν κεφάλαιο. Κάνωμε γεωγραφικὴ ἐκθεσὶν γιὰ τὴν Ἀθῆνα με τὰ περιχωρὰ τῆς. Ἐνα σχετικὸ ἱχνογράφημα. Λύομε προβλή-

ματα, ανευρίσκοντες τὰ χρόνια πού πέρασαν ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα κ.λ.π. Ἔτσι ἐνυφαίνουμε: Γεωγραφία - Ἱστορία - Ἀνάγνωσι - Ἐκθεσι - Ἀριθμητική - Ἰχθυογραφία κ.λ.π. Ἐπίσης Ε. Δ. κάνουμε μὲ κέντρο τὰ φυσιογνωστικά. Διδάσκουμε π.χ. γιὰ τὸ πρόβατο, εὐρίσκουμε ἀναγνωστικὸ κεφάλαιο, ἀπαγγέλλουμε ἕνα ποίημα, κάνουμε ῥιθμική με τὰ ἔξοδα διατροφῆς καὶ συντηρήσεώς του, συγκρίνουμε αὐτὰ με τὰ ἔσοδα παραγωγῆς γαλακτος, μαλλιοῦ κ.λ.π.

Ἐχω παρατηρήσει πὺς σπάνια τὸ μάθημα τῆς Ἀριθμητικῆς μένει ἔξω ἀπὸ τὴν Ε.Δ. διότι ἀπὸ κάθε ζῶο, φυτὸ ἢ πρᾶγμα, μὰ καὶ ἀπὸ ἕνα κουμπὶ ἀκόμη θγαίνει ἕνα πρόβλημα. Μὲ κέντρο τὰ Φυσιογνωστικά εὐχερέστερα ἐνυφαίνεται ἡ Ἰχθυογραφία καὶ Χειροτεχνία, διότι οἱ μαθηταὶ εὐχαρίστως Ἰχθυογραφοῦν τὸ πρόβατο καὶ κάνουν ξυλκοπτική ἢ πηλοπλαστική γιὰ τὸ πρόβατο. Ἡ ἴδια δουλειὰ γίνεται, ὅταν ἀντὶ γιὰ ζῶο διδάσκουμε φυτὸ. Ἔτσι ἐνυφαίνουμε τὰ μαθήματα Φυσικῆ Ἱστορίας, Ἀνάγνωσι, Ἀριθμητικῆς, Ἰχθυογραφίας, Χειροτεχνίας κ.λ.π.

Ἄλλο κέντρο γιὰ Ε. Δ. μπορούμε νὰ πάρωμε τὰ θρησκευτικά. Ἐδῶ ὑποχρεωτικά θὰ ἔχωμε εὐκαιριακὴ διδασκαλία, πού ἀπασχολεῖ πολὺ τὸ διαφέρειν τῶν μαθητῶν ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἑορτὴ καὶ μετὰ ἀπ' αὐτήν. Τέτοιες ἑορτές εἶναι τὰ Χριστούγεννα, αἱ ἀπόκρεω, τὸ Πάσχα κ.λ.π.

Ἔτσι ἡ Ε. Δ. στὴν Δ' τάξι κατὰ τὴν γνώμη μου μπορεῖ νὰ γίνη γύρω ἀπὸ τὰ ἑξῆς κέντρα: 1) Γεωγραφία - Ἱστορία 2) Φυσικὴ Ἱστορία καὶ 3) Θρησκευτικά (εὐκαιριακὴ διδασκαλία).

Τὴν ἐργασίαν εἰς τὸ πρότυπον παρηκολούθησε ὁ ἐπιθεωρητὴς κ. Ἰωάννης Παπαϊωάννου, ὅστις καθ' ἑκάστην ἐλάμβανε γνώσιν τῶν ἀναγκῶν μας καὶ τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουμε κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου μας.

Συγκεκριμένως ὅπως τῆς ἐβδομάδος ἐπεσκέπτετο τὸ σχολεῖον καὶ διέθετε ὁλόκληρον ἡμέραν, παρακολουθῶν τὴν ἐργασίαν ὅλων τῶν τάξεων κατεθύνων καὶ συμπληρώνων ἕναν ἑαυτόν.

Μετὰ τὸ πέραν τῶν μαθημάτων ἐγένετο κοινὴ σύσκεψις καὶ ἀντιηλλάσσοντο σκέψεις, διὰ τὴν καλυτέραν καὶ ἀποτελεσματικώτερον ὁργάνωσιν καὶ διαμόρφωσιν τῆς ἐργασίας. Καὶ εἶναι ἀναμφισβήτητον πὺς πολὺ θάρρος παίρνει ὁ διδάσκαλος στὴ δουλειὰ του, ὅταν βλέπῃ δίπλα του τὸν ἐπιθεωρητὴ νὰ μοχθῇ καὶ νὰ συμμερίζεται τὰς δυσκολίες του. Τότε μόνον μπορεῖ νὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ ἐμπόδια καὶ ἐπιτύχῃ τὰ καλύτερα ἀποτελέσματα.

Καὶ δὲν ἦτο μόνον ὁ κ. Ἐπιθεωρητὴς πού παράστεκε κοντὰ μας, ἀλλὰ δίπλα ἀπ' ἐκεῖνον καὶ ἐπάνω ἀπ' ὅλους μας ἦτο τὸ μάτι τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Κων. Μπάλλα, ὁ ὅστις παρὰ τὸν φόρτον τῆς ἐργασίας του, δὲς τοῦ μηνὸς μὰς ἐπεσκέπτετο καὶ ἔδλεπε τὴν

ἐξέλιξι τῆς ἐργασίας μας ἐκ τοῦ πλησίον καὶ σὲ κάθε λεπτομέρεια. Ὁ κ. Γενικός, θέλει τὸ σχολεῖο νὰ λάμπῃ ἀπὸ καθαριότητα, καὶ αὐτὸ εἶναι σωστό, γιὰτὶ ὅπου ζοῦνε πολλοί, ἐκεῖ χρειάζεται καὶ πῶς μεγάλη καθαριότης. Θέλει τὴν ἐσώψυχῃ πειθαρχίᾳ καὶ τὴν τάξι εἰς τὴν ἐντέλειαν, τὸ δὲ ἥθος τῶν μαθητῶν ὑποδειγματικόν. Θέλει τὴν ὁργάνωσιν ἐκάστης τάξεως ἀρίστην καὶ ὁλοκληρὴν τοῦ σχολείου ἐπιδημητικήν. Θέλει τὸν ἐλεύθερον διδασκτικὸν διάλογον μεταξὺ τῶν μαθητῶν πού εἶναι μιὰ μορφὴ ἐλευθέρως πνευματικῆς ἐργασίας καὶ συνηθίζει τὰ παιδιὰ ν' ἀκούουν καὶ νὰ ἐννοοῦν τὰ συζητούμενα. Θέλει τὴν αὐτενέργειαν πού σημαίνει στὴ γλώσσα τοῦ κ. Γενικοῦ κινητοποίησιν τοῦ ψυχροφυσικοῦ ὁργανισμοῦ τοῦ μαθητοῦ. Θέλει ἡ ἀγωγή νὰ προσαρμόζεται στὴν ἀτομικότητα τοῦ παιδιοῦ, διότι πιστεύει πὺς δάσκαλος πού σέβεται καὶ ἐνεργεῖ σύμφωνα με τὴν ἀτομικότητα εἶναι «Ράφτης ἐπὶ μέτρῳ». Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ πρότυπον κατήρτισε δι' ἕναν ἑκαστον μαθητὴν τὸν ἀτομικὸν του φάκελλο. Θέλει ὁ διδάσκαλος νὰ διδάσκῃ ἐποπτικῶς, γιὰτὶ ὅλες οἱ πνευματικὲς καὶ ψυχικὲς λειτουργίες (μνήμη, ἀνάπλαισις, νόησις) καὶ αὐτὴ ἡ συνείδησις στηρίζεται στὴν ὑπαρξί πλουσιῶν καὶ ζωηρῶν ἐποπτεῶν, τὰ δὲ κατὰλληλα ἐποπτικά μέσα κεντοῦν τὰς δυνάμεις καὶ ὀξύνουν τὰς αἰσθήσεις. Καὶ ἐπάνω ἀπ' ὅλα αὐτὰ θέλει ὁ διδάσκαλος νὰ βάλλῃ τὴν ψυχὴν του γιὰ νὰ φτιάξῃ μιὰ ἄλλη ψυχὴ.

Ποτὲ δὲν μὰς ἐπαινοῦσε καὶ ποτὲ δὲν μὰς ἔλεγε πὺς ἐφθάσαμε τὸ τέλειον, γι' αὐτὸ κάθε φορὰ καὶ κάτι προσθέσαμε. Μὰς ἔλεγε πὺς ἔπρεπε νὰ σπεύσωμε καὶ νὰ συντονίσωμε τὴν ἐργασίαν μας, ὥστε νὰ παρουσιάσῃ αὐτὴ ὀλιγωτέρας ἑλλείψεις, γιὰτὶ ἔπρεπε συντόμως ν' ἀνοίξουν οἱ πόρτες τοῦ σχολείου καὶ νὰ μὰς παρακολουθήσουν οἱ διδάσκαλοι τῆς περιφέρειας. Καὶ ἦτο σωστό, γιὰτὶ αὐτὸς ὑπῆρξε καὶ ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου. Ἔτσι μὰς ἔκανε νὰ ἐντείνωμε τὰς προσπάθειάς μας καὶ νὰ εὐρισκόμεθα πάντοτε «ἐν συναγερμῷ» γιὰ νὰ δεχθῶμεν τὰς παρατηρήσεις καὶ τὴν κριτικὴν τῶν συναδέλφων.

Καὶ νά! στὶς παραμονὲς τῶν διακοπῶν τῶν Χριστουγέννων ἡ διαταγὴ ἦρθε ἀπὸ τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴ. Θὰ παρακολουθοῦσαν πρῶτα οἱ διδάσκαλοι τοῦ ὀρεινοῦ συγκροτήματος, ὕστερα τῆς πόλεως καὶ ἀκολουθῶν τῆς ὑπαίθρου. Ἐκαστος διδάσκαλος παρηκολούθει εἰς τὴν τάξιν πού ἐδίδασκε στὸ σχολεῖο του καὶ κατόπιν προαιρετικῶς εἰς τὰς ἄλλας τάξεις. Μετὰ τὴν παρακολουθήσιν ἔγραφε τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς κρίσεις πού ἐμόρφωσε εἰς εἰδικὸν διβλίον τοῦ σχολείου. «Βιβλίον παρατηρήσεων», πού κατὰ τὴν εἰρήνην γὰμὰ το μὲ τόσα φιλόφρονα λόγια τῶν προσφιλῶν μας συναδέλφων. Παράλληλα ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ ἐκτενὴ ἐκθεσιν ἐργασίας τῆς τάξεως εἰς ἣν παρακολουθῆσε.

Ἀκόμη ἅπαντες οἱ διδάσκαλοι ἐκ περι-

ΤΑ ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ὑπὸ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ἀνάγνωσι ἀνήκει στὰ λεγόμενα γλωσσικὰ μαθήματα. Τὰ γλωσσικὰ μαθήματα πιάουν περίπου τὸ ἕνα τρίτο γιὰ νὰ μὴν πῶ τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ χρόνον πού διαθέτουν τὰ σχολικὰ προγράμματα γιὰ τὴν διδασκαλίαν γενικὰ στὰ σχολεῖα μας σήμερα. Ἀπὸ πρώτη ἀποψη βλέπουμε πὺς τὸ πρόγραμμα δὲν διαθέτει παραπάνω ἀπὸ 1-2 ὥρες τὴν ἡμέραν γιὰ ὅλα τὰ γλωσσικά, ἀνάγνωσι, ἐκθέσεις, γραμματικὴ, ὀρθογραφία, Στὴν πραγματικότητά ὅμως ὁ χρόνος πού διατίθεται εἶναι πολὺ μεγαλύτερος γιὰ τρεῖς κυρίως λόγους:

1) Γιατὶ ἐμεῖς στὰ σχολεῖα μας βάλαμε σὰν μοναδικούς, σχεδόν, στόχους τὴν... ἀνάγνωσι καὶ τὴν ἀριθμητική.

2) Γιατὶ, στὴν πραγματικότητά, τὰ γλωσσικά, ἀπὸ τὴ φύσιν τους, πιάουν πολὺ μέρος τῆς διδασκαλίας. Ἰδιαίτερα τὴν ἀνάγνωσι τὴ συναντοῦμε διάχυτη μέσα σὲ ὅλα τὰ μαθήματα. Τὴν ἐκθεσὶν, προφορικὴ καὶ γραπτὴ, ἐπίσης τὴ συναντοῦμε σὲ κάθε θῆμα, ἀπὸ τὶς πρώτες λεκτικὲς ἀνακοινώσεις καὶ λεκτικὲς ἀσκήσεις, μέχρι τὶς τελειότερες γραπτὲς ἐκθέσεις ἀργότερα (περιγραφικὲς, ἐγκυκλοπαιδικὲς, φυσιογνωστικὲς, ἱστορικὲς κ.λ.π.). Τὸ ἴδιο συναντοῦμε διάχυτη μέσα στὶς ἐκθέσεις καὶ τὴν ὀρθογραφία — γραμματικὴ ἢ μέσα στὴν ἀνάγνωσι τὴ γραμματικὴ — ὀρθογραφία.

Τὴν παρηκολούθησαν τὴν ἐφαρμογὴν διαφόρων Τέστ, τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ὑποδειγματικῶς ὑπὸ μετεκπαιδευθέντος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν συναδέλφου.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κ. Γενικοῦ καὶ τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ ἦτο ἰδιάζον καὶ ἤθελον ἡ ἐργασία τοῦ σχολείου νὰ εἶναι ἐπιστημονικὰ ὁργανωμένη καὶ Κοινωνικὰ ἀφελή. Ἡμεῖς, τὴν νὰ εἴπωμεν; Μὲ τὶς φτωχὰς μας δυνάμεις ἐκάνομε μίαν προσπάθειαν. Δὲν ξέραμε ἂν ἐπετύχαμε. Αὐτὸ τὸ ξέρουν οἱ Σεβαστοὶ μας προϊστάμενοι καὶ οἱ συνάδελφοι πού μὰς παρακολούθησαν.

ΑΝΤΥΠΑΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

πολλὲς ἐκθέσεις, προφορικὲς, γραπτὲς, περιγραφικὲς, λογοτεχνικὲς, ἐγκυκλοπαιδικὲς κλπ. Γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ καλὴ μιὰ ἐκθεσὶν, μιὰ ἀτομικὴ ἢ ταξικὴ μονογραφία ἢ μελέτη, ἂν δὲν εἶναι γραμματικὰ συνταγμένη καὶ ὀρθογραφικὰ διατυπωμένη.

Νὰ λοιπὸν πού, ὅπως στὸ Παλιὸ ἔτσι καὶ στὸ Ν. Σχολεῖο, τὰ γλωσσικά θὰ πιάουν ἀκόμα μεγαλύτερον χρόνον στὸ πρόγραμμα.

Ἡ διαφορὰ ὅμως ἀνάμεσα στὸ Παλιὸ καὶ Ν. Σχολεῖο, ὅπως σὲ ὅλα τὰ μαθήματα ἔτσι καὶ στὰ γλωσσικά, θὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι ἀγεφύρωτη. Γιατὶ τὸ Π. Σ. δίδασκε τὰ γλωσσικά σὰν αὐτοσκοπὸ. Πίστευε πὺς μετὰ τὴν ἀνατομικὴ καὶ λεπτόλογη π.χ. ἀνάλυσιν ἑνὸς ἀναγνωστικοῦ κομματιοῦ ἀποχτοῦσε τὸ παιδί πρῶτα τὸν ἀναγνωστικὸν μηχανισμόν, ἔπειτα τὸ ἀναγνωστικὸν ὕψος, κατόπιν τὸ ἀναγνωστικὸν χροῖμα, τὴν καλλολογικὴν ἀνάγνωσι καὶ τέλος καταχτοῦσε τὸν περὶεχόμενον, τὴν ἔννοιά του. Σ' αὐτὸ συντελοῦσε, ἔτσι πίστευε, τὸ Π. Σ., ἡ λεπτόλογη ἀνατομία, οἱ πολλὲς ἐμβαδύνσεις, ἀνάλυσις, συνθέσεις (καὶ ἐπέμενε στὶς ἀναλυτικὸς συνθέσεις) τῶν διαφορῶν τμημάτων καὶ νοημάτων τοῦ ἀναγνωστικοῦ κομματιοῦ. Τὸ Π. Σ. πίστευε στὴν παντοδυναμίαν τῆς «πορείας διλλίας» καὶ κατὰστρωσε ἀοιστορηματικὲς καὶ, ἀπὸ πρὶν, καλοζυγισμένες «πορείας». Μὲ ἀφάνταστὴ μεθοδικότητα, μετὰ ἐφοταποκρίσεις, μετὰ ἐπιμονήν, προσπαθοῦσε ὁ διδάσκαλος τοῦ Π. Σ. μετὰ τὴν ἀνάγνωσι π.χ. νὰ μπουκώσει τὸ παιδί μετὰ πολλὰς γνώσεις, μετὰ πλούσιες παραστάσεις, ἐννοιες, κρίσεις, χαρακτηρισμοὺς, συναίσθηματα, ἠθικὰ διδάγματα κλπ. Ὅσες περισσότερες παραστάσεις ἔχει τὸ παιδί τόσο περισσότερες γνώσεις θὰ ἔχει, τόσο

(*) Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ὑπὸ ἐκδοσὴ ὁμότιλο σύγγραμμα τοῦ κ. Χάρη Πάτση.

πιο πολύ «μορφωμένο» θα γίνει, τόσο
 3) Γιατί τα γλωσσικά και ιδιαίτερα η
 → ανάγνωση και οι εκθέσεις από έδω και
 πέρα, με την εισαγωγή της Ε.Σ.Δ)λίας,
 αντ' να λιγοστέψουν θα πλατύνουν ακό-
 μα πιο πολύ. Δεν έννοείται Νέο Σχολείο
 και Ε.Σ.Δ. χωρίς π ο λ λ ή ν α ν α-
 γ ν ω σ η, από πολλὰ ἀναγνώ-
 σ τ ι κὰ καὶ ἐ λ ε ύ θ ε ρ α ἀ ν α-
 γ ν ώ σ μ α τ α γύρω από τὸ σ π ο υ-
 δ α ξ ὀ μ ε ν ο κ ἑ ν τ ρ ο ἑ ν δ ι α-
 φ ἑ ρ ὀ ν τ ο ς. Γιατί δὲν μπορεί νὰ
 έννοηθεῖ Νέο Σχολείο καὶ Ε.Σ.Δ. χωρίς
 πὶο πολὺ ἡθικὸ θὰ καταστῇ. Εἶναι ἡ γνω-
 στή θεωρία τῶν Ἑρβαρτιανῶν παραστά-
 σεων, στηριγμένη στή θεωρία του HOM-
 MUNCULUS καὶ στὰ 5 γνωστὰ διδακτι-
 κὰ στάδια τῆς Ἑρβαρτιανῆς πορείας δι-
 δασκαλίας. Τὸ Π. Σ. θεωροῦσε σὰν ξε-
 χωριστὲς διδακτικὲς θεότητες - ὀντότη-
 τεσ, τὰ διάφορα «μαθήματα» καὶ πὶο πο-
 λὺ, ἀνάμεσα σαυτὰ τὴν ἀνάγνωση—γρα-
 φή, γραμματικὴ, ὀρθογραφία — καὶ τὴν
 ἀριθμητικὴ. «Ἄμα ξέρεις ἀνάγνωση -
 γραφὴ καὶ ἀριθμητικὴ δὲν χρειάζεται τί-
 ποτε ἄλλο...». Ἔτσι λέγανε οἱ ὁπαδοὶ τοῦ
 Π. Σ. Καὶ σήμερα πολλοὶ ὁπαδοὶ του δὲν
 διστάζουν νὰ διακηρύττουν πὼς «ὁ προ-
 ορισμὸς τοῦ Δημοσίου Σχολείου εἶναι νὰ
 γράφουν καὶ νὰ ἀριθμοῦν...».

Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὲς τὲς ἀντιλήψεις
 τὸ Π. Σ. ὀρίζει τὸ ποσὸν τῶν διδακτι-
 κῶν ὥρῶν ἀνάγνωσης - ἐκθέσεων - γραμ-
 ματικῆς - ὀρθογραφίας γιὰ κάθε μῆνα ἢ
 ἑβδομάδα καὶ κατόπι τὲς μοίραζε στὰ ὡ-
 ρολόγια προγράμματα, κάθε μέρας ἢ ἡδο-
 μάδας καὶ γιὰ κάθε τύπο σχελείων: κά-
 πως διαφορετικὰ στὰ μονοτάξια, διτάξια,
 τριτάξια (ἡμιώρια) καὶ διαφορετικὰ στὰ
 4)ξια, 5)ξια καὶ 6)ξια (δολιχῆρες ὥ-
 ρες). Ὅλα τὰ μαθήματα στὸ Π. Σ. δι-
 δάσκονταν χωριστά, σὲ τακτὸ πρόγραμμα
 πάγιο καὶ ἀμετακίνητο. Συνεπὼς καὶ τὰ
 γλωσσικὰ δὲν μπορούσαν νὰ ἀκολουθή-
 σουν διαφορετικὸ δρόμο. Ἀφοῦ ἡ ἀνάγ-
 νωσις ἦταν ξεχωριστὴ ὀντότητα — «μάθη-
 μα» δὲν μπορούσε παρὰ νὰ ἀπέβλεπε —
 ἔτσι σκέφτονταν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Π.Σ. —
 σὲ δικούς τους σκοποὺς πού γιὰ νὰ τοὺς
 πετύχει θάπρεπε νὰ χρησιμοποιήσῃ δικὰ

τῆς μέσα καὶ δική της πορεία, ἀναλύσεις,
 ἐμβαθύνσεις, ἀναπαραστάσεις, ἐξεικονί-
 σεις, ἐφαρμογές. Τὸ ἴδιο ἴσχυε καὶ γιὰ
 τὰ ὑπόλοιπα γλωσσικά, καὶ γιὰ τὰ ἄλλα
 μαθήματα τοῦ προγράμματος: τὰ φρονη-
 ματιστικά, τὴ γεωγραφία, τὰ φυσικά κλπ.
 Μὰ μετὸν τρόπο αὐτὸ τὸ Π. Σ. μετὸ
 νὰ ἀπομονώνει τὰ διάφορα μαθήματα ἀ-
 πὸ τὸ φυσικὸ κορμὸ τους: τὲς ἐπιστῆμες
 καὶ μετὸ νὰ ἀπομονώνει τὲς ἐπιστῆμες
 ἀπὸ τὸ φυσικὸ κορμὸ τους τὴν ἀνθρώπι-
 νη σκέψη, ζωὴ, δράση καὶ τὲς κοινωνικὲς
 ἀνάγκες (ἀπ' ὅπου ξεπήγασαν), δὲν κά-
 νει τίποτε ἄλλο παρὰ χτίζει ἕναν χάρτι-
 νο πύργο (τὸ γνωστὸ πρόγραμμα τῶν
 «χωριστῶν μαθημάτων») πού καταρρέει
 στὸ πρῶτο φύσημα τοῦ ἀνέμου, ὅποιοςδή-
 ποτε μεθοδικὲς ἐνέργειες καὶ μεθοδικὲς
 πορεῖες (5 στάδια, 7 στάδια, 4 στάδια,
 3 στάδια «τριμερῆς») καὶν ἀκολουθήσου-
 με.

Πόσο διαφορετικὴ ὅμως εἶναι ἡ εἰκό-
 να στὸ Ν. Σχολεῖο. Τὸ πρόγραμμά του
 ἀντὶ νὰ τείνῃ στὴ διάσπαση, στὸν τε-
 μαχισμό, ἀντίθετα τείνῃ στὴν ἐνότητα,
 στὴ συσχέτιση, στὴ σύνδεση, στὴ συγκεν-
 τρῶση τῶν διαφόρων μαθημάτων - κλά-
 δων γύρω ἀπὸ ἕνα κεντρικὸ κορμὸ :
 τὰ κ ἑ ν τ ρ α - ἑ ν ὀ τ η τ ε ς. Κι'
 ἔτσι φτάνουμε στὰ σ υ γ κ ε ν τ ρ ω τ ι-
 κὰ π ρ ο γ ρ ά μ α τ α τοῦ Ν. Σχο-
 λείου ὁπότε οἱ μεθόδικοι ἐνέ-
 γειες καὶ οἱ μεθόδικοι πο-
 ρεῖες παύουν νὰ εἶναι ἴδιες καὶ ἀπα-
 ῥάλλαχτες μετ' ἐκείνες τοῦ Π.Σ. Ἀφοῦ τὰ
 «μαθήματα» δὲν ἐπιδιώκουν πιά αὐτοσκο-
 ποὺς μὰ εἶναι μέρη - «κλάδοι» μιᾶς μεγα-
 λύτερης ὑπόθεσης, ἐνὸς κορμοῦ, μιᾶς με-
 γάλυτης ἐπιστημονικῆς, πολιτιστικῆς
 κλπ. ἐνότητας καὶ ἀφοῦ αὐτὴ ἡ ἐνότητα
 ἀποβλέπει στὴν ἱκανοποίηση καὶ θεραπεία
 γενικώτερου σκοποῦ καὶ μαζί με ἄλλες τε-
 τοιες ἐνότητες στὴν ἐπίτευξη τοῦ γ ε ν ι-
 κ ο ὕ σ κ ο π ο ὕ τ ῆ ς ἀ γ ω γ ῆ ς,
 δὲν εἶχε ἀνάγκη τὸ Ν.Σ. νὰ καταφύγῃ
 σὲ «π ά γ ι ε ς πο ρ ε ῖ ε ς δι δ α-
 λ ί α ς» χωριστῶν μαθημάτων μὰ θὰ
 προσπαθῇ νὰ βρεῖ τὲς β α σ ι κ ἑ ς
 μ ο ρ φ ἑ ς ἐ π ε ξ ε ρ γ α σ ί α ς τῶν
 διαφόρων ἐνοτήτων τοῦ προγράμματος
 καὶ θὰ φροντίσῃ, κάθε φορὰ, νὰ τὲς ἐναλ

λ ά σ σ ε ι βά ζ ο ν τ α ς τὰ ἴδια τὰ παῖδια νὰ
 τὲς ἐκτελοῦν μετ' ἐκείνην, πρωτοβουλία ἔ-
 ται ὥστε καμιά διάσπαση νὰ μὴ παρατη-
 ρηθεῖ. Ἑνιαία ἡ κοινωνία, ἐνιαία ἡ ἐπι-
 στήμη, ἐνιαίος ὁ ψυχосоματικὸς κόσμος,
 παιδιοῦ, ἐνιαία τὰ προγράμματά μας, ἐ-
 νιαῖες οἱ μέθοδοί μας, ἐνιαῖες οἱ πορεῖες
 διδασκαλίας ἢ καλύτερα ἐνιαία... ἀνταρ-
 θία τέτοιων «πορειῶν»! (Κοίτα λεπτομέ-
 ρειες στὸ ἄρθρο μου : «τριμερῆς πορεία
 δ)λίας», «Ν. Σχολεῖο» τεύχος... σελ....).

Ἔστω ἀπὸ τὸ βασικὸ αὐτὸ εἰσαγωγι-
 κὸ ξεκαθάρισμα καὶ πλαισίωμα τοῦ θέ-
 ματός μας μπορούμε νὰ προσχωρήσουμε
 καὶ νὰ διαπραγματευτοῦμε ἕνα - ἕνα τὰ
 γλωσσικὰ μαθήματα. Κρίνουμε καλύτερο
 καθένα νὰ τὸ ἐξετάζουμε ἀπὸ δυὸ πλευ-
 ρές: α) σ ἄ ν χ ω ρ ι σ τ ὸ μ ἄ θ ῆ-
 μ α καὶ β) μ ἑ ἑ σ α σ τ ἄ π λ α ῖ-
 σ ι α τ ῆ ς Ε. Σ. Δ) λ ί α ς. Ἡ ἀν-
 τιπαράβολή αὐτῶν τῶν δυὸ ἀναπτύξεων
 θὰ μᾶς δώσει τὴν ταιριαστὴ λύση. Ἐπί-
 σης σὲ κάθε μάθημα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀν-
 τιπαράβολή πού εἴπαμε, θὰ πρέπει νὰ πα-
 ρασιάζουμε καὶ τὴν «ἐδικὴ διδακτικὴ» του,
 ἢ ἐπιτρέπεται καὶ ἡ ἑκφραση αὐτὴ (πι-
 στεῦω πὼς στὸ ἐξῆς δὲν ἐπιτρέπεται πιά
 νὰ μιλάμε γιὰ «ἐδικὴ διδακτικὴ». Θὰ τὴν
 παρουσιάζουμε καὶ αὐτὴ μετ' ἐκείνης: α)
 μ ἑ τ ῆ ν ὀ ψ ῆ τ ο ὕ Π. Σ χ ο-
 λ ε ῖ ο υ καὶ β) μ ἑ τ ῆ ν ὀ ψ ῆ τ ο ὕ
 Ν. Σ χ ο λ ε ῖ ο υ. Ἔτσι νομίζω πὼς
 ἐξυτηρετοῦμε καλύτερα τοὺς νέους ἀνα-
 γνῶστες μας, γιὰ τὸ σαυτοὺς κυρίως ἀπευ-
 θύνονται τὰ βιβλία μας. Οἱ παλιότεροι
 δὲν διαβάζουν. Ἔπρεσαν θέματα τῆς ρου-
 τίνας. Κι' ἄλλοι λόγοι συνετέλεσαν αὐτό.
 Ἄς εἶναι. Ἄς μὴ ξεφύγουμε ἀπὸ τὸ θέ-
 μα μας. Μετὸν παραπάνω τρόπο ἐρευνᾶς
 εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ δοθεῖ ἀνάγλυψη ἢ
 εἰκόνα τῆς διδακτικῆς τῶν διαφόρων μα-
 θημάτων καὶ συγκεκριμένα ἐδῶ : τῶν
 γλωσσικῶν: ἀνάγνωσης, ἐκθέσεων, γραμ-
 ματικῆς, ὀρθογραφίας.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ.

Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ ἔγραψα χωριστὸ
 σύγγραμμα (1). Εἶναι περιττὸ νὰ ἐπεκτα-
 θῶ ἐδῶ σὲ λεπτομέρειες. Τοῦτο μόνον το-
 νίζω πὼς:

1) Ἐνῶ στὸ πρόγραμμα τοῦ Π. Σ.
 ἢ α' ἀνάγνωση καὶ γραφὴ φιγουράριζε
 σὰν χωριστὸ καὶ τακτὸ μάθημα, στὸ πρό-
 γραμμο τοῦ Ν. Σ., παντοῦ σήμερα ἢ α'
 ἀνάγνωση καὶ γραφὴ συνυφαίνεται μετ'
 τὰ ἄλλα μαθήματα μέσα στὰ πλαίσια τῶν
 κέντρων ἐνοτήτων τῆς Ε. Σ. Δ.

2) Ἐνῶ τὸ Π. Σ. διδάσκει τὴν α' ἀ-
 νάγνωση καὶ γραφὴ σύμφωνα μετ' τὴν
 πεντασταδιακὴν πορείαν διδασκαλίας,
 ἢ μετ' ἀπορία νεοερβαρτιανῆ ἐπιβίωσής της
 πού ἐμεῖς τὴν ὀνομάζουμε ἀ ν α λ υ τ ι-
 κ ο σ υ ν θ ε τ ι κ ῆ μέθοδο, τὸ Ν.
 Σ., μακριὰ ἀπὸ κάθε ἀνατομικὴ ἀνάλυση,
 ἀγκάλιασε τὴν ὀ λ ι κ ῆ ἢ ἰ δ ε ο π π ι-
 κ ῆ μέθοδο πού στηρίζεται στὴ συνο-
 λικὴ λειτουργία τῆς παιδικῆς ψυχῆς. Κι'
 ἔτσι καταργήθηκε κάθε μορφὴ πιά «σχη-
 ματικῆς πορείας» στὴ διδασκαλία τῆς α'
 ἀνάγνωσης καὶ γραφῆς. Ὁ δάσκαλος μετ'
 δική του πρωτοβουλία, μετ' ὀρισμένους ἀρ-
 χές, στηριγμένος στὰ ἐνδιαφέροντα καὶ
 στὲς ἀνάγκες τῶν παιδιῶν γιὰ παραμύ-
 θι, παιγνίδι, ἐργασία χειροῦ, θὰ δια-
 πραγματευθεῖ ἕνα εἰλύνιστο πρόγραμμα
 Ε. Σ. Δ. καὶ μετ' ἐκείνην καὶ διδακτικὸ
 τάκτ, στὸν κατάλληλο πάντοτε χρόνον καὶ
 χώρον θὰ ἀποσπάσει τὸ ἀναγνωστικὸ ὄλ-
 κὸ μετ' ἐκείνης τῶν ἐτικετῶν—φρά-
 σεων ἢ λέξεων. Ἀργότερα θὰ γίνουν ἀ-
 ναλύσεις καὶ συνθέσεις μετ' τὴν μορφὴν
 παιγνιδίων καὶ ἄφρονες ἐπαναλήψεις. Τὸ
 ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι χιλιάδες φορὲς ποι-
 οτικά ἀνώτερο ἀπὸ τὸ τῆς παλιᾶς Ε. Σ.
 μεθόδου καὶ ἀσκητῆς φορὲς ἀνώτερο ποσο-
 τικὰ ἀπὸ ἐκείνης. Καὶ ἡ παλιὰ καταναγ-
 καστικὴ Ἀναλυτικὸ-συνθετικὴ μέθοδος,
 μπορεί νὰ φέρῃ «καλὰ» ἀποτελέσματα,
 ἰδιαίτερα ὅταν καλοὶ δάσκαλοι τὴ χει-
 ρίζονται, μὰ ὁ τρόπος πού χρησιμοποι-
 εῖται γιὰ νὰ φτάσουν πάντα εἶναι ἀντι-
 παιδικός, ἀντιψυχολογικός, ἀντιπαιδαγω-
 γικός. Οἱ ξεκάθαρτες «προσκήσεις», οἱ
 ἀηδιαστικοὶ «παπαγαλισμοί», τὰ «ἐν χο-
 ρῶ» γυρίσματα, οἱ ἀπανωτὲς «ἀντιγρα-
 φές» καὶ ἕνα σωρὸ περιττῆς, ἀνοήσιας καὶ
 τριμερῆς χουρραστῆς, γιὰ τὸ μικρὸ παι-
 δάκι, ἀγαρευτικὲς ἐργασίες καὶ ἀσχολίες.

1. Χρὴστος Πάσης : Ἡ ἀνάγνωση καὶ γραφὴ μετ'
 τὴν ὀδοντοπικὴν μέθοδο De soly α' ἐκδοσὴ
 Ἀθῆναι 1937, β' ἐκδοσὴ Ἀθῆναι 1951.

γίνονται αίτια να μὴν ἐνδιαφέρονται τὰ παιδάκια γιὰ τὴν ἀνάγνωση. Μὲ πόση χαρὰ ὅμως μαθαίνουν τὴν ἀνάγνωση καὶ τὴ γραφὴ τὰ παιδάκια ὅταν τὶς διδάσκωνται μὲ τὴν ὀλικὴ — ἰδεοπτικὴ μέθοδο. Ρωτήστε τοὺς συναδέλφους πού τὴν ἐφάρμοσαν νὰ σᾶς μιλήσουν σχετικὰ (2). Κι ὅσοι πεῖτε:—'Αγαπητέ μου, ξέρομε καλοὺς συναδέλφους πού διδάσκουν μὲ τὴ παλιὰ Α. Σ. μέθοδο καὶ φέρουν λαμπρὰ ἀποτελέσματα, χωρὶς νὰ βασανίζουν καὶ νὰ κουράζουν τὰ παιδιά, ὅπως λέτε, ἀποτελέσματα ὅχι μονάχα ποσοτικά μὰ καὶ ποιοτικά (χαριτωμένη ἀνάγνωση χωρὶς συλλαβισμοὺς καὶ κομπιάσματα), θὰ τοὺς ἀπαντοῦσα πὼς γιὰ νὰ φτάσουν στὰ ἀποτελέσματα αὐτά, οἱ καλο αὐτοὶ συνάδελφοι, ἐφάρμοσαν, μὲ κάποιον συνδυασμό, τὴν ὀλικὴ—ἰδεοπτικὴ μέθοδο, καὶ ἄς μὴ τὴν ἤξεραν διόλου... (Ἐπιμένω σαυτὸ καὶ προκαλῶ ὅποιον ἐπιμένει γιὰ τὸ ἀντίθετο καὶ ἀρθρογραφῇ στὸ περιοδικό μας «Ν. Σχολεῖον», νὰ μᾶς πείσει γιὰ τὸ ἀντίθετο). Πολλὲς εἶναι οἱ παραλλαγές τῆς νέας ὀλικῆς-ἰδεοπτικῆς μεθόδου, ἀπὸ τὴν τροποποιημένη ἀπλοῦστατη γνωστὴ μορφῆς (μὲ μικρότερο ἰδεοπτικὸ χόρταμα), μέχρι τὴ μέση μορφῆς μὲ περισσότερο ἰδεοπτικὸ χόρτασμα καὶ κάποιες ἀναλυτικοσυνθετικὲς ἐργασίες ἀργότερα καὶ μέχρι τὴν ἰδανικὴ ριζοσπαστικὴ μορφῆς τῆς χωρὶς καμιά σκόπιμὴ ἀναλυτικὴ ἐργασία. Καὶ ὅλες αὐτὲς οἱ παραλλαγές στηρίζονται στὴν ἴδια βάση: ξεκίνημα ἀπὸ τὴ συνολικὴ λειτουργία, ἀνάλυση τῆς, φυσιολογικὸ πέρασμα στὴν ἀνάλυση—σύνδεση κλπ. (Ἄλφαβητάριο δὲν θὰ χρησιμοποιεῖται στὴν ἀρχή. Μετὰ μερικὸς μῆνες. Θὰ κάνουν δικό τους Ἄλφαβητάριο—βιβλίο ζωῆς—(χειρόγραφο-πολυγραφημένο ἢ ἔντυπο). Τὸ κρατικὸ ἄλφαβητάρι θὰ δοθεῖ σὰν ἐλεύθερο βοηθητικὸ, κατὰ τὴν κρίση τοῦ διδασκάλου.

Β. Ἡ ἀνάγνωση στή β' τάξη.

Κι ἐδῶ τὰ πράγματα δὲν διαφέρουν πολὺ ἀπὸ ὅτι συμβαίνει στὴν Α' τάξη. Εἶναι γενικὸ παραδεχτὴ ἀλήθεια σήμερον πὼς τὸ παιδάκι τῆς Β' τάξης τοὺς τρεῖς

πρώτους μῆνες μέχρι τὰ Χριστούγεννα ἐξακολουθεῖ νὰ τελειοποιεῖ, γιὰ νὰ μὴ ποῦμε νὰ «μαθαίνει» τὴν Α' ἀνάγνωση... Τὰ κενὰ τῆς Α' τάξης ἐδῶ συμπληρώνονται. Χαρὰ στὰ παιδιά πού διδάχτηκαν τὴν Α' ἀνάγνωση μὲ τὴν ὀλικὴ μέθοδο. Αὐτὰ τώρα στὴ Β' τάξη κελαηδοῦν, διαβάζουν μὲ ἔκφραση, μὲ δροσιά. Δὲν ψιτακίζουν συλλαβιστὰ. Καὶ τὰ πιδ ἀδύνατα πού δὲν εἶχαν χορτάσει ὅλα τὰ σύνολα καὶ ὀλικὴ τὴν ὀπτικὴ ποικιλομορφία τοῦ γλωσσικοῦ μας πλούτου, τώρα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἀναγνωστικοῦ τους, τῆς κατὰ συμπερασμὸν ἀνάγνωσης, τῆς μίμησης καὶ τῶν διαφορῶν ὀπτικῶν ἀσκήσεων (παιγνίδια-ἀντιγραφές) ἐμπεικνύνουν ὀλοκληρωτικὰ τὴν ἀναγνωστικὴ δεξιότητα. Ἐρχονται τὰ Χριστούγεννα. Διαβάζουν διάφορα παιδικὰ βιβλιαράκια μὲ παραμύθια—δῶρα πού τοὺς κάνουν. Πάντοτε ὁ δάσκαλος ἢ ἡ δασκάλα φροντίζουν καὶ στὴ Β' τάξη, νὰ μὴ περιορίζονται ἀποκλειστικὰ στὸ μοναδικὸ ἀναγνωστικὸ ἄλλὰ θὰ συνεχίσουν νὰ πλουτίζουν τὸ δικό τους ἀναγνωστικὸ, τὸ βιβλίο ζωῆς πού εἶχαν ἀρχίσει στὴν Α' τάξη: χειρόγραφο, πολυγραφημένο ἢ ἔντυπο. Κάθε παρατήρηση, κάθε ἐντύπωση, κάθε τι πού ἐνδιαφέρει τὰ παιδιά ἀπὸ τὰ σπονδαζόμενα κέντρα ἐνδιαφέροντος θὰ πέρνει πρῶτα τὴ μορφή ἀνακοίνωσης καὶ κατόπιν θὰ συνοψίζεται σὲ ἓνα μικρὸ περιληπτικὸ καὶ σαφὲς κείμενο πού θὰ γράφεται ἀμέσως στὸν πίνακα. Θὰ γίνονται κάποιες ἐργασίες πάνω στὸ κείμενο αὐτό: ἀνάγνωσή του ἀπὸ ἓνα ἢ πολλὰ παιδιά, διόρθωσή λαθῶν, (ἂν ἔγιναν τέτοια), διόρθωσή τῆς τάξης, (ἂν δὲν ἔγινε καλὴ), ὀπτικὲς ἀσκήσεις ἀντιγραφῆς στὸ τετράδιο κλπ. Ὅλα αὐτὰ, ὅχι μὲ βάση κάποια «πορεία διδασκαλίας» ἢ κάποιο, ἀπὸ πρῶν, κατασκευασμένο «σχέδιο διδασκαλίας» μὰ μὲ βάση τίς, κάθε φορὰ, ἀνάγκες τῶν παιδῶν. Σὰν σκοπὸς μπαίνει στὴν τάξη νὰ μὴ περιορίζονται μόνο στὴν ἀνάγνωση τοῦ μοναδικοῦ ἀναγνωστικοῦ τους ἀλλὰ:

2. Κοίτα συνεχῆ ἀρθρογραφία γιὰ τὴν ὀλικὴ μέθοδο στὰ τεύχη τοῦ «Νέου Σχολεῖου» καθὼς καὶ στὰ σχετικὰ βιβλία τῶν συναδελφῶν: Δάνου, Γιαννέλη, Σολωμοῦ, Τσίγκαλου, Γιαννοπούλου, Καπογιάννη κλπ.

α) νὰ πλουτίζουν καθημερινὰ τὸ δικό τους ἀναγνωστικὸ β) νὰ διαβάσουν καὶ ἄλλα βιβλία μὲ παραμύθια, αἰνίγματα, ποιήματα γ) νὰ διαβάσουν καθαρά, εὐανάγνωστα «γιὰ νὰ καταλαβαίνουν οἱ ἄλλοι». Ἐπίσης «νὰ γράφουμε δημοφιλῆ γράμματα γιὰ νὰ μποροῦν νὰ τὰ διαβάσουν οἱ ἄλλοι» (καλλιγραφικά). Καὶ ἀφοῦ πὰ διαβάσει ἓνα παιδάκι στὸ σπίτι του καὶ ἀνακοινῶναι τὸ «εὐρημά» του στὴν τάξη, δὲν θὰ ἐπαφελῇ τὸ δάσκαλος τῆς εὐκαρίας; Θὰ ποικιλοποιεῖ τὸ παιδάκι τὸ βιβλίο πού βρῇ, θὰ τὸ διαβάσουν καὶ ἄλλα, θὰ τὸ γράφουν στὸν πίνακα, θὰ τὸ ἀντιγράψουν στὰ τετράδιά τους ἢ θὰ τοὺς τὸ μοιράσει ὁ διδάσκαλος ἀφοῦ τὸ πολυγραφήσει ἢ γραφομηχανήσει ἢ ἀντιγράψει μὲ κόπια. Ἔτσι λοιπὸν γραφτὲς περιλήψεις ἀπὸ παρατηρήσεις καὶ ἐντυπώσεις τῶν παιδιῶν (πάντοτε γύρω ἀπὸ τὰ σπονδαζόμενα κέντρα ἐνδιαφέροντος) θὰ πλουτίζουν τὸ δικό τους ἀναγνωστικὸ βιβλίο - ζωῆς. Ἐπίσης περιλήψεις ἀπὸ ἐλεύθερα ἀναγνώσματα, ἀπὸ ἐκθέσεις τους. Αὐτὴ τὴ μορφή θὰ πάρει ἡ διδασκαλία τῆς ἀνάγνωσης στὴ Β' τάξη. Μακριὰ ἀπὸ τεμαχισμοὺς.

Καὶ τὸ κομμάτι πού θὰ παίρνουν, γιὰ «ἀσκηση» ἀπὸ τὸ ἐπίσημο ἀναγνωστικὸ, αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ὑποστῇ τῇ «βάσανο» πού ὑφίσταται σήμερον. Δὲν θὰ τὸ διαβάσουν τὰ παιδιά πὸ τὸ καὶ μὲ καμμιὰ δικαιολογίαν κομματιαστὰ π.χ. «Διάβαζε Γιαννάκη... Παρακάτω ὁ Τάκης... Παρακάτω ἐσύ, Κατίν...» κ.ο.κ.

Τὸ Ν. Σχολεῖο τὴ μάχη τῆς ἀνάγνωσης τὴν κερδίζει σιγά-σιγά, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν Α' τάξη, χωρὶς βιασμούς, ἀκολουθώντας, ὅσο εἶναι δυνατόν, τὴ φυσικὴ μέθοδο τῆς μάνας «ἀπὸ τὸν προφορικὸν στὸ γραφτὸν λόγον». Σιγά-σιγά ὁ προφορικὸς λόγος μεταβάλλεται σὲ γραφτὸ καὶ προσφέρεται στὰ παιδιά μὲ τὴν ὀλικὴ-ἰδεοπτικὴ μέθοδο. Ἡ ἴδια μέθοδος συνεχίζεται καὶ στὴ Β' τάξη, πλατύτερα καὶ διαφορετικώτερα τώρα, μὰ χωρὶς νὰ τῆς σπάζουμε τὴ σπονδυλικὴ στήλη. Κάθε ξεκάρλωτος τεμαχισμὸς π.χ. «διάβαζε σὺ παρακάτω», σημαίνει

νὰ πὼς ἀγνοοῦμε τὴν ψυχικὴ ἐπίδραση πού ἀσκεῖ ἀκόμη στὰ παιδάκια τῆς τάξης αὐτῆς, ἡ συνολικὴ λειτουργία. Καὶ στὸ κάτω τῆς γραφῆς γιὰ ποῖο λόγο νὰ γίνεται αὐτὸς ὁ τεμαχισμὸς; Ἐχῶ ἐπισκεφθεῖ πολλὰ σχολεῖα ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου ὡς Δ) τοῦ Περιοδικοῦ καὶ ἔχω διδάξει ἐπίσης σὲ πολλὰ σχολεῖα καὶ σὲ πολλὰς τάξεις ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου ὡς δασκάλου. Ὅταν ρωτῶ πολλοὺς συναδέλφους: «γιατί συνεχίζετε τὴν μέθοδο τοῦ τεμαχισμοῦ, σὲ παραγράφους, τοῦ ἀναγνωστικοῦ κομματιοῦ;» Μερικοὶ μοῦ ἀπαντοῦνε: «ἀφοῦ δίνουμε τὴ μάχη τῆς ἀνάγνωσης πὼς θὰ τὴν κερδίσουμε, ἂν δὲν ἐπιμεινόμεναι στίς λεπτομέρειες». Ἄλλοι: «ἀφοῦ τὸ ἀναγνωστικὸ μας ἔχει ἀριθμημένες τίς παραγράφους σημαίνει πὼς γράφτηκε ἐπιτήδες γιὰ νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ... Κάτι ἤξερε ὁ συγγραφέας του...» Ἄλλοι: «μερικὰ ἀναγνώσματα εἶναι ἀρκετὰ μεγάλὰ (1—2 σελίδες). Πὼς θὰ τὰ διαβάσουν ὁλόκληρα ὅλα τὰ παιδιά; Ἐμεῖς θέλουμε νὰ διαβάσουν ὅλα. Πρέπει νὰ πάρουν θάρρος ὅλα. Νὰ ἐκανοποιηθοῦν. Παραπονοῦνται καὶ οἱ γονεῖς τοὺς ὅταν δὲν τὰ βγάζουμε νὰ ποῦν τὸ μάθημα...»

Αὐτοὺς τοὺς λόγους προβάλλουν πολλοὶ συνάδελφοι καὶ ἔτσι δικαιολογοῦνε γιὰ τὴν βάσανο τὰ παιδιά νὰ διαβάσουν «τεμαχιστικά», τὰ ἀναγνωστικὰ τεμάχια τοῦ ἀναγνωστικοῦ. Μὰ ἐμεῖς, πού εἴμαστε πέρα γιὰ πέρα ἀντίθετοι μὲ κάθε τεμαχισμὸ, τί θὰ ἀπαντήσουμε σαυτὴ τὴν ἐπιχειρηματολογία πολλῶν συναδελφῶν;

Ἄς προσπαθήσουμε:

1) Ὅταν ἡ δ)λία τῆς ἀνάγνωσης γίνεται σὰν χωριστὸ μάθημα, ἔξω ἀπὸ κάποιο κέντρο-ἐνότητα πού σπονδαζεται, ἀναγνωστικὰ θὰ παρουσιάσει, μαζί μὲ ἄλλα, καὶ τὸ τραπὸ τῆς ἀνατομικῆς ἀνάπτυξης δηλ. τοῦ τεμαχισμοῦ πού γι' αὐτὸν μιλήσαμε παραπάνω. Πὼς, ἄλλωστε, θὰ καλῇ ὁ δ. τὴ διδαχτικὴ ὥρα πού τοῦ ὀρίζει τὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν ἀνάγνωση; Πὼς ἄλλωστε παρὰ μὲ α) ἀνάγνωση ὁλοκλήρου τοῦ ἀναγνώματος ἀπὸ 1, 2 ἢ 3 «καλοῦς» μαθητῆς. β) μὲ καμιά «ὑποδειγματικὴ» δική του ἀνάγνωση, εἴτε μετὰ τὴν ἀρχικὴ «προσφορά», εἴτε κατὰ τὴν «ἐπεξεργασία», εἴτε στὸ τέλος, στὴν «ἐπι-

πέδωση». γ) Με «τιμηματική» ανάγνωση, παράγραφο προς παράγραφο, από όλους τους μαθητές, του αναγνώσματος, δ) με σύγχρονη «τιμηματική» απόδοση της «ενοίας»! ε) με διάφορες «επεξεργασίες» π.χ. άγνωστων λέξεων, «εμβαθύνσεις» σε πρόσωπα και καταστάσεις, «χαρακτηρισμούς» προσώπων και καταστάσεων, «άναπαυστάσεις», σκηνών, προσώπων και καταστάσεων, «κατασκευές» - «εξεικονίσεις» έντυπώσεων, σκηνών, προσώπων. Με αυτόν τον τρόπο νομίζουμε πως κερδίζουμε τη μάχη της ανάγνωσης ενώ εγώ πιστεύω πως κερδίζουμε το Βατερλώ της!

2) Όταν όμως ή δ)λία της ανάγνωσης στη Β' τάξη ένυφανθεί μέσα στην Ε.Σ.Δ. (και αυτό πρέπει να γενικευτεί πιά από εδώ και πέρα, είτε πρόκειται περί γνήσιων Ε.Σ.Δ., είτε περί συγκέντρωσης γύρω από κάποιο κυρίαρχο μάθημα), τότε τα πράγματα διαφέρουν. Η ανάγνωση δεν θα είναι τίποτε άλλο, παρά μιά από τις πολλές μορφές εκφρασής του κέντρου - ένότητας που σπουδάζεται. Και τότε τα παιδιά θα διαβάζουν με πηγαίο ένδιαφέρον, όλόκληρο το περιεχόμενο του αναγνώσματος που βγάλανε από την επίσκεψή τους στο τάδε μέρος, ή από ένα ελεύθερο ανάγνωσμα που διάβασε κάποιος, ή από ένα τεμάχιο του έπίσημου αναγνωστικού τους. Δεν έχουν ανάγκη να το τεμαχίσουν. Άλλωστε μπορεί καθένα να φέρει προς ανάγνωση κι από ένα δικό του ανάγνωσμα. Σωστό και εύλογο είναι καθέναν να διαβάσει το δικό του. Οι άλλοι θα άκούνε. Θα έχουν την τύχη να έρθει και ή δική τους σειρά σήμερα, αύριο κ.λπ.

Δεν πρέπει να θέλουμε σώνει και καλά «κάθε μέρα» να διαβάζουν όλα τα παιδιά! Δεν φοβάστε τα τρωτά που παρουσιάζει ένας τέτοιος τρόπος ανάγνωσης: α) μονοτονία, β) αηδία, έλλειψη κάθε ένδιαφέροντος, γ) πεμπελιά και πονηριά προς αποφυγήν εργασίας; Οι μαθητές περιμένουν να τους έρθει ή σειρά και μόλις φτάσει ή σειρά του διπλανού τους αυτοί ετοιμάζονται προμελετώντας το «παράκατω» ενώ ο διπλάνος τους «ξελαργγίζεται» διαβάζοντας το «παραπάνω». Για ποιόν τάχα το διαβάσει ο δυστυχής (!) αφού κανένας δεν τον προσέχει; (οί

πρώτοι γιατί πέρασαν τη σειρά τους... και δικαιούνται ναξύνουν το κεφάλι τους ή ναπετούν χελιδόνια ή αεροπλάνα χάρτινα, οι δεύτεροι γιατί έχουν το νου τους στην πιθανή παράγραφο που θα τους πέσει για ανάγνωση.) Όλα αυτά τα βλέπουμε καθημερινά να συμβαίνουν γύρω μας. Η κατάσταση δεν σώζεται ούτε με τους «κλήρους», που χρησιμοποιούμε πολλές φορές, ούτε με τη σποραδική «αίφνηδιαστική» ανάγνωση κλπ. Όλα αυτά είναι ήμίμετρα. Πόσο μεγάλη, λοιπόν, είναι ή επίδραση αυτής της «αναλυτικής μεθόδου», στην δ)λία της ανάγνωσης δεν λέγεται! Θα τη συναντήσουμε και στις άλλες τάξεις, θα την κρίνουμε και θα την τοποθετήσουμε εκεί που της πρέπει.

Μα άς απαντήσουμε τώρα σε εκείνους που ισχυρίζονται πως το αναγνωστικό είναι γραμμένο κατά παράγραφους αριθμημένες. Είναι γεγονός πως οι συγγραφείς των αναγνωστικών τα γράφανε σύμφωνα με αυτή τη νοοτροπία. Αυτό το δείχνει, σε πολλά αναγνωστικά, ή αρίθμηση των παραγράφων. Μά, όπωσδήποτε, οι παράγραφες είναι αναπόφευκτες σε ένα κείμενο. Άλλοίμονο αν ήταν ένα σχολιοτενές κατεβατό, πηχτό, δυσκολοδιάβαστο. Χρειάζονται οι παράγραφες. Δεν είναι επιχείρημα αυτό.

Σοβαρότερο είναι το άλλο επιχείρημα. Όταν τα αναγνώσματα είναι μεγάλα. Τότε τι θα γίνει; Άπαντώ:

Καλά είναι στη Β' τάξη τα αναγνωστικά να έχουν μικρά αυτοτελή αναγνώσματα, με πλούσια όμως εικονογράφηση. Σύντομα επίσης πρέπει να είναι και τα κείμενα που θα βγαίνουν από τις επισκέψεις, παρατηρήσεις και τα βιώματα της Ε.Σ.Δ. Όχι μεγαλύτερα από μιά σελίδα τετραδίου ή όσο παίρνει ο πίνακας.

Στο άλλο επιχείρημα: «θέλουμε να διαβάζουν όλα τα παιδιά, για να πάρουν θάρρος κλπ. απάντησα, νομίζω, παραπάνω, όταν έλεγα πως ή Ε.Σ.Δ. παρέχει δυνατότες να «χρητάσουν» όλα τα παιδιά από δεκάδες αναγνώσματα. Και αναγνώσματα όχι νεκρά και άσχετα με τη ζωή της, μα ζωντανά και γύρω από τα ένδιαφέροντα και τις ανάγκες των.

Και τέλος, το επιχείρημα για τα «παράπονα των γονέων», δεν ευσταθεί. Οι

γονείς, σαν άμόρφωτοι που είναι, καμιά σχολική καινοτομία δεν βλέπουν με καλό μάτι. — «Τώρα δε μαθαίνουν γραμματα τα παιδιά, λένε. Πού είναι τα ώραία εκείνα χρόνια που». Θα πρέπει να τους διαφωτίσουμε. Τότε κανένα εμπόδιο δεν παρεμβάλλουν.

Άπέδειξα, νομίζω, με τα παραπάνω πως ή ανάγνωση στην Α' κα Β' τάξη στηριγμένη πάνω στο ψυχολογικό βάθος: παιγνίδι - χαρά, και στο μεθοδολογικό βάθος: ενιαία συγκεντρωτ. διδασκαλία, βαδίζει σιγά - σιγά προς την ολοκλήρωσή της, μακριά από επικίνδυνους τεμαχισμούς και ειδοολογικές προσφορές, έμβαθύνσεις, και τα ίδια. Άποτελεί μιά από τις πολλές μορφές εκφρασής, της ένότητας. Άλλωστε και ο σκοπός που επιδιώκει ή δ)λία της ανάγνωσης στις δύο κατώτερες τάξεις, αν θελήσουμε να τον περιλάβουμε σύντομα σε λίγα λόγια, δεν είναι άλλος παρά να καταστήσει τα παιδιά ικανά να αποδίδουν με τη «γραφη - γραψίμο», και με την «ανάγνωση - διάβασμα», εκείνο που προφεραν ή άνακοίνωσαν με τη γλωσσική άσθρωση, την όμιλία, τη λεκτική άσκηση. Είτε αυτό ήταν ένα απλό μονολεκτικό επιφώνημα, είτε ήταν όλόκληρη λέξη, είτε όλόκληρη φράση - πρόταση, είτε ένα μικρό κείμενο.

Άφου λοιπόν σκοπός της ανάγνωσης, στις δύο κατώτερες τάξεις, είναι ή βαθμιαία μετάβαση, κατά τον φυσικώτερο, ψυχολογικώτερο και παιδαγωγικώτερο τρόπο, από την προφορική στην γραπτή έκφραση, από τον προφορικό στον γραπτό λόγο, δε βλέπουμε το λόγο να μπορεί να διδαχτεί ή ανάγνωση κατά διαφορετικώτερο τρόπο, από αυτόν που σάς αναφέραμε παραπάνω.

Η Ε.Σ.Δ., στις τάξεις αυτές, αναγορεύεται από έχθρους και φίλους της, σαν το καλύτερο φάρμακο. Έ λοιπόν, μιά τέτοια δ)λία και ένα τέτοιο πρόγραμμα, δεν επιδέχονται και δεν χωρούν καμιά «πορεία δ)λίας» στην ανάγνωση, έξω από όσο είπαμε. Η ίδια διαπίστωση ισχύει και για όσους διδάσκουν στις Α - Β τάξεις την ανάγνωση σαν χωριστά μαθή-

ματα. Και αυτοί πρέπει να άποφεύγουν την κατάσταση «πορειών δ)λίας» κι αν, στην άρχή του σταδίου τους προβαίνουν στη σκιαγράφηση τέτοιων «διαγραμματικών» ταχτής δ)λίας άς φροντίζουν να μη τα εφαρμόζουν στους μαθητές των! Σαν σπουδαστές στις Άκαδημίες δεν βλέπτε να σκαρώνουνε «πορείες» και «διαγράμματα» δ)λίας. Σαν δάσκαλοι στα σχολεία άς εγκαταλείψουνε τη μάταιη αυτή προσπάθεια.

Η ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΟ ΤΜΗΜΑ (Γ - Δ ΤΑΞΕΙΣ)

Τα παιδιά του μεσαίου τμήματος του Δημ. Σχολείου (Γ - Δ τάξεις) βρίσκονται σε ψηλότερο στάδιο εξέλιξης. Το παιδί περνάει από το στάδιο της άκρατης κοινωνικότητας σε ένα στάδιο όπου το παιγνίδι - χαρά παραχωρεί τη θέση του στο παιγνίδι - έργασία. Άν προσέξετε το ψυχολογικό τρίγωνο του Ε. CLAPAREDE που αναφέρει και ή ψυχολογία του (1), θα ιδήτε πως σιγά - σιγά το παιγνίδι μετατρέπεται σε εργασία κλπ. ακολουθώντας την ψυχολογική εξέλιξη του παιδιού. Άφου λοιπόν το παιδί, στη βαθμίδα αυτή, μπορεί να εργαστεί - παίζοντας ή να παίξει - εργαζόμενο, θα είναι πολύ κοντό από μέρος μας να μη στηρίζουμε σαυτή τη βάση τη μορφωτική μας προσπάθεια: τη σχολική ζωή, το πρόγραμμα, τις μεθόδους, τη δ)λία των διαφόρων μαθημάτων. Μπορούμε λοιπόν να προτείνουμε σωστές και ψυχοποιημένες λύσεις και για τη δ)λία της ανάγνωσης την Γ' - Δ' τάξη. Άς προσπαθήσουμε.

Τα παιδιά στην Α - Β, με παιγνίδι - χαρά και με τη νέα μέθοδο (όλική - ιδεοοπτική) κατάκτησαν την ανάγνωση δηλ. πέρασαν από τον προφορικό στο γραπτό λόγο. Μα ή μάχη δεν τέλειωσε. Κερδήθηκε με χαρά, με κέφι, μα στα πεταχτά. Έτσι έπρεπε να γίνει. Τόσο, άντεχε, τόσο επέτρεπαν οι ψυχολογικές δυνατότητες του παιδιού. Μένουν ακόμη κενά. Δεν έννοω κενά στην όπτική ή ένασθροαστι-

1. Βλέπε τη μετάφρασή μας της «ψυχολογίας» του Claparède Τ Γ'.

κή, ή στην τεχνική της κατοχής των αναγνωστικών στοιχείων (γράμματα, συλλαβές, φράσεις, προτάσεις, παράγραφοι, περίοδοι, κείμενα). Αυτά κερδήθηκαν. Ένωσά την χρήση, με ευχέρεια: προφορική, γραπτή, αναγνωστική, της πανελλήνειας, με την πολυμορφία της. Θέλω να πω πως θα συνεχιστεί ή μάλλον τώρα θα αρχίσει ή πραγματική μάχη για την ολοκλήρωση της κατοχής της Έλληνικής γλώσσας. Μάχη μεγάλη. Μάχη πολυμέτρητη. Μάχη που απαιτεί μεγάλη προσπάθεια από το παιδί και το δάσκαλο. Κυρίως από το παιδί. Τι μάς λέει ή ψυχολογία; Μπορεί το παιδί να καταβάλει τέτοια προσπάθεια; Να κερδήσει μια τέτοια μάχη;

—Μάλιστα, μπορεί, απαντά ή ψυχολογία, γιατί το παιδί, όπως είπαμε, από το παιχνίδι - χαρά περνάει, τώρα, στο παιχνίδι - εργασία. Και ευχαρίστως θα παραχωρήσει ο ψυχολογικός οργανισμός του την απαιτούμενη προσπάθεια για την κατάκτηση, με την ανάγνωση, της πανελλήνειας γλώσσας (και κάθε άλλου μαθήματος) αρκεί το μάθημα αυτό (ή ύλη και ή μέθοδος) να ανταποκρίνεται προς τα τωρινά ενδιαφέροντα και τις τωρινές ανάγκες του παιδιού που συγκεντρώνονται στις λέξεις ανάγκη - ενδιαφέρο για π α ν ε λ λ ή ν ι α ς ε ρ γ α σ ι α ς.

—Μάλιστα, μπορεί, μάς απαντάει ή παιδαγωγική, γιατί το παιδί αγαπάει να βαδίζει από «το καθολικό στο μερικό» που είναι πιο απλό από το αντίθετό του. Μάλιστα, μπορεί, μόνο όταν ή ύλη της ανάγνωσης συνυφαίνεται ή εκπορεύεται από ένα συγκεντρωτικό πρόγραμμα στηριγμένο στις ανάγκες, στα ενδιαφέροντα και στα βιώματα του παιδιού της βαθμίδας αυτής. Κι έναν τέτοιο φυσικό δρόμο και τρόπο έμαθε το παιδί να ακολουθεί από τις Α—Β τάξεις για την κατάκτηση πολλών γνώσεων, όπως π.χ. της ανάγνωσης κλπ.

—Μάλιστα, μπορεί, μάς απαντάει ή σύγχρονη Διδακτική και Μεθοδολογία, γιατί το παιδί και του μεσαίου τμήματος, άμα διδαχτεί την ανάγνωση (και τα άλλα μαθήματα) με τη μέθοδο της Ε.Σ.Δ., με ζωντανό τρόπο, μέσα στην πραγματική ζωή, με ζωντανές και εναλλασσόμε-

νες μορφές έπεξεργασίας και εργασίας, και μέσα στην γενικότερη προσπάθειά του προς τελειοποίηση του έκφραστικού του οργάνου (όμιλία, γραφή - καλλιγραφία, ανάγνωση - άφηση ανάγνωση), θα έμπεδώσει και θα κατακτήσει όριστικά τον πλούτο και την πολυμορφία της πανελλήνειας δημοτικής γλώσσας, που μπαίνει σαν σκοπός στη βαθμίδα αυτήν.

—Μάλιστα, μπορεί, λέμε κι εμείς οι δάσκαλοι που ζήσαμε κοντά στο παιδί, γιατί το παιδί είναι ένας SUI GENERIS ψυχολογικός οργανισμός που άμα κατάλληλα χρησιμοποιήσουμε το δυναμισμό του μπορούμε να κάνουμε θαύματα μαζί του, για το δικό του καλό, για τη δική του προκοπή. Η προσωπικότητα του δασκάλου θα παίξει και στο σημείο αυτό μεγάλο ρόλο. Η επιτυχία θα εξαρτηθεί από τη συνεργασία της ψυχολογίας, της παιδαγωγικής, της διδακτικής και της προσωπικότητας του δασκάλου. Χωρίς τον εμπνευστή δάσκαλο δεν γίνεται τίποτε κι αν ακόμη έχουμε θαυμάσια προγράμματα, κι αν ξέρουμε θαυμάσιες μεθόδους, κι αν κατέχουμε νέα συστήματα κλπ.

Από τα παραπάνω βγαίνουν δυο συμπεράσματα: α) ο σκοπός της δ'λίας της ανάγνωσης στην Γ—Δ τάξη είναι να κατακτήσουν τα παιδιά την πανελλήνια δημοτική γλώσσα ούλη της την πολυμορφία. β) Να περάσουν από το πλαίσιο της μητρικής - τοπικής γλώσσας που είναι γεμάτη από ιδιοματισμούς και να ριχτούν έπειτα στον ώκεανό της καθολικής δημοτικής γλώσσας, όπως αυτή ολόένα διαμορφώνεται από το λαό και τους λογοτέχνες μας, χωρίς ιδιοματισμούς. γ) Να μπορούν να διαβάζουν άνετα κάθε χειρόγραφο στη δημοτική κείμενο: επιστολή, έκθεση ή κάθε που θα πέσει στα χέρια τους. ε) Να κατανοεί με ευκολία το περιεχόμενό τους. στ) Να διαβάζουν με ύψος, με χάρμα, με σιγουριά, με φυσικότητα, με χάρη, με δροσιά κάθε προσιτό στην ηλικία και στα ενδιαφέροντά τους λογοτεχνικό κομμάτι (πεζό ή ποίημα). ζ) Να μπορούν να συντάσσουν, σχετάρια, διηγηματάκια προς δημοσίευση στο περιοδικό τους (χειρόγραφο, πολυγραφημένο, έντυπο) ή σε πανελλήνια παιδικά περιοδικά.

(Συνεχίζετε)

ΞΕΝΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Από το BULLETIN DU BUREAU INTERNATIONAL D'ÉDUCATION NOUVELLE

Περίληπτική απόδοση ΕΜΜΗΣ Χ. ΠΑΤΣΗ,
Σπουδαστριάς της École de Lettres, και
των Παιδαγωγικών του Πανεπ. Λωζάνης

ΣΟΥΗΔΙΑ

Υποχρεωτική φοίτηση έννέα έτών. Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, μερικοί δήμοι, καθιέρωσαν ένα νέο σχολικό σύστημα, που συνδυάζει τη δημοτική εκπαίδευση και την κατώτερη μέση, για να σχηματίσουν έναν κύκλο, σχολικής υποχρεωτικής φοίτησης έννέα έτών (άντι των έπτά που απαιτούσαν προηγουμένως οι περισσότεροι δήμοι). Αυτή ή παράταση της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης, έδωσε την ευχέρεια να εισαγάγουν στο πρόγραμμα σπουδών, ξένες γλώσσες και άλλα μαθήματα. Οι μαθητές μπορούν να διαλέξουν μεταξύ τριών τμημάτων: ανθρωπογνωσία, γενική μόρφωση και μόρφωση προεπαγγελματική. Αυτή ή μεταρρύθμιση έγινε δεκτή με ευμένεια και περιμένουν να γενικευθεί αυτό το νέο σύστημα στη χώρα.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Έλλειψη δασκάλων. Για ν' ανταπεξέλθουν στην έλλειψη δασκάλων που έγινε αισθητή μετά την αύξηση των παιδιών της σχολικής ηλικίας, το Καντόνιο του Φρίμπουργ έκανε έκκληση το 1956 σε μερικές αυστριακές δασκάλες που είχαν σπουδάσει στα διδασκαλεία του Γκράτς και της Βιέννης.

ΤΑΙΛΑΝΔΗ

Κινητή βιβλιοθήκη. Το εκπαιδευτικό κέντρο της δάσης του Υμπού, που δημιουργήθηκε από την Κυβέρνηση της Ταϊλάνδης, με την βοήθεια της Ουέσκο, έβαλε σ' ενέργεια μια υπηρεσία κινητής βιβλιοθήκης επάνω σε ρόδες. Το όχημα που έγινε από τους σπουδαστές του κέντρου με την βοήθεια ενός τεχνίτη Ταϊλανδού, σέρνεται από ένα πόνεϊ και έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να διατρέχει τους δρόμους της χώρας σε κάθε εποχή (πράγμα που δεν συμβαίνει με τ' αυτοκίνητα) και να είναι λιγότερο πολυέσθη από ένα όχημα αυτοκινήτου. Κατά το διάστημα των δύο τελευταίων έτών μπόρεσαν να μπουή στην διάθεση των κατοίκων πολλών χωριών, κιβώτια που περιείχαν πενήντα αντίτυπα, κάθε τρεις μήνες. Οι κάτοικοι αυτοί ζητούν τώρα συχνότερες έξυπνησεις.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Τεχνικό πανεπιστήμιο της Μέσης Ανατολής. Το τεχνικό πανεπιστήμιο της Μέσης Ανατολής, που άνοιξε το 1956 στην Αγκυρα με δύο σχολές, θα αποκτήσει περισσότερες σχολές και διαμερίσματα για ν' ανταποκριθεί στις ανάγκες όλης της περιοχής. Προβλέπεται επίσης ή ίδρυση ενός μεγάλου πανεπιστημιακού κέντρου που θα δεχθή τους Τούρκους και ξένους φοιτητές.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Γλώσσες διδασκαλίας. Η αρχή να χρησιμοποιείται ή μητρική γλώσσα των μαθητών για μέσον διδασκαλίας, ισχύει από πολλά χρόνια στην Ουκρανία. Κατά συνέπεια, ή διδασκαλία γίνεται στην Ουκρανική γλώσσα σε 25.000 σχολεία, στην Ούγγρική σε 15.000 σχολεία και στην Πολωνική σε 4.000 σχολεία. Η ιστορία και ή πνευματική καλλιέργεια της Ουκρανίας καθώς και οι παραδόσεις και οι θρύλοι της αποτελούν μέρος του προγράμματος σε όλα τα σχολεία.

ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Δωδεκαετής φοίτηση. Η οικονομική ανάπτυξη της χώρας, θα επιτρέψει, κατά πάσαν πιθανότητα ν' αυξήσουν τα χρόνια της υποχρεωτικής φοίτησης στο σχολείο σε 12. Ελπίζουν ότι το μέτρο αυτό θα μπορέσει να γενικευθεί από σήμερα έως το 1970. Το 1960 ήδη ή ηλικία της εισαγωγής στο σχολείο θα έχει γίνει έξι χρόνων αντί των έπτά, πράγμα που θα συντελέσει στο να γίνει ή υποχρεωτική φοίτηση ένδεκαετής. Η αρχή του ένιαίου γενικού σχολείου, δεν έμπόδισε την ανάπτυξη των πολλών τύπων σχολείων, προσηρμοσμένων στις γεωγραφικές και οικονομικές συνθήκες των διαφόρων περιοχών, αλλά ή μεταγραφή από το ένα σχολείο στο άλλο είναι πάντοτε εύκολη. Έτσι υπάρχουν σχολικά συστήματα που περιλαμβάνουν τις τάξεις 1 έως 4, 1 έως 7, 1 έως 10 ή 1 έως 12 καθώς και τάξεις 5 έως 10, 8-10 ή 8-12.

Διαφοροποιημένη διδασκαλία της Μέσης. Στο πλαι-

σιο του τρέχοντος πενταετούς σχεδίου θα εισαγάγουν δοκιμαστικά και σε ώρισμα μόνον σχολεία, μία διαφοροποίηση των προγραμμάτων στις δύο τελευταίες τάξεις των σχολείων της δεκαετούς φοίτησης, άμέσως από τώρα, για όλους τους μαθητές, και τον ίδιο αριθμό ωρών για τα κύρια μαθήματα. Αντιμετωπίζουν την δημιουργία τριών τμημάτων σ' αυτά τα σχολεία: α) φυσικών, μαθηματικών, τεχνολογίας. β) βιολογίας, αγρονομίας. γ) οικονομικών και κοινωνικών επιστημών, ανθρωπογνωσίας.

ΝΟΤΙΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Εκπαιδευτικοί Δόκιμοι. Με την παρακολούθηση των μαθημάτων της Ανώτερης Παιδαγωγικής Σχολής του Γουίτγουάτερσαντ, που ιδρύθηκε το 1957 μπορεί κανείς ν' αποκτήσει τον τίτλο «Εκπαιδευτικού Δοκίμου». Οι υπαψήφιοι για τον τίτλο αυτό πρέπει να είναι πρωτοετείς του Πανεπιστημίου να έχουν διδάξει με επιτυχία το λιγώτερο τρία χρόνια σε ένα σχολείο.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Υγιεινή εκπαίδευση. Στο Ζάγκρεμπ συνήλθε η πρώτη ομοσπονδιακή εκπαιδευτική σύνοδος για τη υγιεινή εκπαίδευση, υπό την προστασία του Γιουγκοσλαβικού ομοσπονδιακού Ινστιτούτου της δημοσίας Υγείας, και της παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας. Παρουσίασαν εκεί τα αποτελέσματα της δοκιμαστικής εφαρμογής που έγινε στο χωριό Ποζαράνζε.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ευρωπαϊκό σχολείο. Το νέο κτίριο του Ευρωπαϊκού σχολείου εγκαινιάστηκε στις 11 Δεκεμβρίου από τους υπουργούς της Παιδείας έξι Κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του ανθρώπου και του χάλυβος. Το ίδρυμα αυτό, που οικοδομήθηκε από την Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, έγινε χάρη σε μία συμφωνία που υπεγράφη τον Απρίλιο του 1957, μία κοινή επιχείρηση έξι χωρών. Προσφέρει σε 500 παιδιά υπαλλήλων της Κοινότητας μία τέλεια μόρφωση του δημοτικού και της Μέσης.

Ξένοι φοιτητές. Μία έρευνα που έγινε από την Ουνέσκο, σε 74 χώρες φανερώνει ότι ο αριθμός των φοιτητών που έχουν εγγραφεί στα ιδρύματα ανωτέρων σπουδών άλλων χωρών από τη δική τους, έφθασε το 1956 στις 150.000 περίπου. Είναι 24.000 περισσότεροι από τον προηγούμενο χρόνο. Μεταξύ τω χωρών που δέχθηκαν περισσότερους ξένους φοιτητές είναι οι Ένωμένες Πολιτείες (36.494), η Γαλλία (16.877), η Σοβιετική Ένωση (12.300), η Αργεντινή

(10.782) και το Ένωμένο Βασίλειο (9723).

Υποτροφίες σπουδών για τους ξένους. Έπειτα από τα στατιστικά δεδομένα από την Ουνέσκο, ο αριθμός των υποτροφιών που προσεφέρθηκαν στους ξένους από τις κυβερνήσεις, τα πανεπιστήμια, τα ιδρύματα και άλλους οργανισμούς που ανήκαν σε 83 Κράτη και πολλές χώρες, φθάνει τις 75.000.

Η παιδαγωγική στο Πανεπιστήμιο. Το δεύτερο διεθνές συνέδριο των παιδαγωγικών επιστημών του Πανεπιστημίου, συνήλθε στην Φλωρεντία υπό την προεδρία του καθηγητού Γ. Καλό, το θέμα του συνεδρίου αυτού ήταν η οργάνωση πειραματικής διδασκαλίας στην παιδαγωγική. Οι συνέδριοι έζησαν την θέση της πειραματικής παιδαγωγικής στα πανεπιστήμια των χωρών τους και επέμεναν ιδιαίτερος στην οργάνωση έρευνών. Συνέστησαν οριστικά τον Διεθνή Σύνδεσμο των επιστημών της παιδείας και υπέδειξαν τα μέλη του συμβουλίου που θα διευθύνει αυτόν τον Σύνδεσμο. Ο Σύνδεσμος έχει την έδρα του στην Γάνδη, οδός Πανεπιστημίου 14.

Πρόγραμμα συνεργασίας έρευνών. Έπειτα από μία συγκέντρωση των διευθυντών των ευρωπαϊκών κέντρων ψυχοπαιδαγωγικών έρευνών, που έγινε στο Λονδίνο τον περασμένο Νοέμβριο, αποφασίστηκε να συντονίσουν τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων αυτών κέντρων, και να καθιερώσουν μία κανονική ανταλλαγή των νεωτέρων πληροφοριών που αφορούν τις έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρώπη στον τομέα της ψυχοπαιδαγωγικής. Το «Εθνικό Ίδρυμα εκπαιδευτικών έρευνών» του Ένωμένου Βασιλείου ανέλαβε στο πλαίσιο αυτό, να βάλει τις βάσεις μίας πειραματικής έρευνας στη διδασκαλία των μαθηματικών που θα πραγματοποιηθεί από διάφορα ευρωπαϊκά κέντρα. Προβλέπεται μία ανάλογη μελέτη για τη γλωσσική διδασκαλία το έτος 1958 - 1959.

Ανισότητα άποδοχών. Αντιπρόσωποι 22 γυναικείων διεθνών οργανώσεων, έζησαν από την Ουνέσκο ν' αναλάβει τη μελέτη της ανισότητας των αποδοχών που προσφέρονται στους άνδρες και αυτών που προσφέρονται στις γυναίκες στον κόσμο, καθώς και την εξέταση των νόμων που καθιερώνουν μία διάκριση για τις παντρεμένες γυναίκες εκπαιδευτικούς.

Προκαταρκτικές μελέτες για την εκπαίδευση των νέων. Η προκαταρκτική μελέτη για την εκπαίδευση των ενηλίκων που οργάνωσε από την Ουνέσκο στη Βαρσοβία, συγκέντρωσε 35 συνέδρους που ανήκουν στις ακόλουθες χώρες: Βουλγαρία, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Ένωμένο Βασίλειο, Σουηδία, Έλβετία, Τσεχοσλοβακία, Σοβιετική Ένωση και Γιουγκο-

σλαβία. Οι εργασίες περιορίστηκαν σε τρία θέματα: α) την οργάνωση και τις μεθόδους για την εκπαίδευση των φυσικών και κοινωνικών επιστημών. β) την εκπαίδευση των ενηλίκων ως οικοτρόφων, γ) τις σχολικές μορφές της εκπαίδευσης των ενηλίκων.

Εκπαίδευση νέων. Μία συνέλευση για την εκπαίδευση των ενηλίκων, συγκέντρωσε στο Διεθνή Οίκο του Σόννενμπεργκ (Χέρτζ) 80 διευθύνοντας την κίνηση αυτή, που ανήκουν σε 12 χώρες. Εξήτασαν μεταξύ άλλων, τις διάφορες μορφές της εκπαίδευσης ενηλίκων, τις σχέσεις της με την βιομηχανία, το μέλλον της, τα λαϊκά Πανεπιστήμια του Ανατολικού Βερολίνου, την διδασκαλία της Ιστορίας, και τη διεθνή κατανόηση, τα σημερινά πολιτικά προβλήματα και η εκπαίδευση των ενηλίκων, την εκπαίδευση των ενηλίκων στην Αγγλία, και τέλος το πρόβλημα μίας ανθρωπιστικής και ελεύθερης εκπαίδευσης σε μία εποχή των μεγάλων τεχνικών προόδων.

Εκπαιδευτικό συνέδριο. Με τον τίτλο «Η συνεισφορά του δασκάλου στη διεθνή κατανόηση» ένα διεθνές εκπαιδευτικό συνέδριο, που συνεκλήθη στη Μαϊνα (Ιταλία) από το Ινστιτούτο της Ουνέσκο του Αμβούργου, συγκέντρωσε 26 νεαρούς δ/λούς του Αμβούργου που ανήκαν σε 20 Ευρωπαϊκές χώρες. Τα τρία θέματα στην ημερησία διάταξη ήταν: 1) η δραστηριότητα της Ουνέσκο και η μελέτη των δημοσιεύσεών της, 2) η παραβολή των σχολικών βιβλίων των διαφόρων χωρών (που οι συνέδριοι έφεραν μαζί τους), 3) η καθιέρωση έδς «οδηγού του δασκάλου» στον τομέα της διεθνούς κατανόησης.

Ευρωπαϊκή εκπαίδευση. Αντιπρόσωποι 29 πόλεων, από έντεκα ευρωπαϊκές χώρες, έλαβαν μέρος σε μία εβδομάδα σπουδών, που οργανώθηκε από την πόλη της Βιέννης για τους ευρωπαίους εκπαιδευτικούς. Οι συζητήσεις, περιστράφησαν ιδιαίτερος στη διδασκαλία της Ιστορίας και της γεωγραφίας στην πηρεσία της ευρωπαϊκής ιδέας, τη σύγχρονη διδασκαλία των ζωντανών γλωσσών, την ανταλλαγή μαθητών και τις διεθνείς κατασκευές της νεολαίας, την πιθανότητα να δημιουργήσουν ένα αναγνωστικό βιβλίο στην Ευρώπη, τα κοινά έργα των ευρωπαίων εκπαιδευτικών κλπ.

Εκπαιδευτική Σύνοδος. Στο Τόκιο, συνεκλήθη μία παγκόσμια εκπαιδευτική Σύνοδος για να υπογράψουν την παραδοχή της Ιαπωνίας στο Διεθνή Σύνδεσμο για τη Νέα Αγωγή. Οι συνέδριοι, που προήρχοντο από τις νοτιανατολικές χώρες της Ασίας, από την Αμερική, τη Μ. Βρετανία και τη Γερμανία προσπάθησαν να δρουν μία βάση για την εκπαίδευση, που να μπορεί να γίνει δεκτή σε διεθνή κλίμακα, βάση που θα ήταν ανθρωπιστικού χαρακτήρος και έξω από κάθε εθνικιστική ιδεολογία. Η

σύνοδος, απεφάσισε να προωθηθούν περισσότερα ή μελέτη των ξένων γλωσσών και η παγκόσμια ιστορία, με τρόπο που να ευκολύνει τη διεθνή κατανόηση.

Κοινωνική βοήθεια στους σπουδαστές. Ο διεθνής Σύνδεσμος σχολικών πληροφοριών, πανεπιστημιακών και επαγγελματικών, που έχει την έδρα της στο Παρίσι συνεκάλεσε στη Μαδρίτη μία διεθνή συγκέντρωση για τη σχολική προστασία. Οι ειδικοί, που έλαβαν μέρος στις εργασίες έψηφισαν μία διακήρυξη αρχών με 14 άρθρα, που κυρύσσει το δικαίωμα στη εκπαίδευση έξω από κάθε ταξική προκατάληψη.

Αλληλοβοήθεια των φοιτητών. Στην Σκωτία γιορτάστηκε η «Διεθνής εβδομάδα των φοιτητών» από τις 17—23 Νοεμβρίου του 1957 έπειτα από μία έκκληση της Παγκόσμιας Ένωσης του Πανεπιστημίου της Σκωτικής Ένωσης φοιτητών και της Αγγλικής εθνικής ένωσης φοιτητών. Επρόκειτο να συνεισφέρουν στα Αφρικανικά Κεφάλαια, υποτροφίες για την ιατρική (για τους μη Ευρωπαίους φοιτητές της της Νοτιοαφρικανικής Ένωσης) να συνεργασθούν στη χρηματοδότηση των φοιτητικών έστιών, στο Λίβανο και στην Κορέα, να βοηθήσουν τα ιατρικά κέντρα των φοιτητών στις Ινδίες και την Ιαπωνία και να συνεισφέρουν στη δημιουργία ενός σανατορίου για τους φυματικούς Άγγλους φοιτητές στο Μόττιγχαμ Χώλ.

Ημέρες Πανεπιστημιακών σπουδών. Έκατον είκοσι μέλη που ανήκαν σε 24 πανεπιστήμια έλαβαν μέρος στις «ημέρες πανεπιστημιακών σπουδών» που οργανώθηκαν από την Παγκόσμια Υπηρεσία Πανεπιστημίου, (πανεπιστημιακή αλληλοβοήθεια) στο Πανεπιστήμιο Όσμανία, στο Χαϊντερμπάτ (Ινδίες) για να μελετήσουν «το ρόλο του Πανεπιστημίου στην ανάπτυξη των κοινωνικών υπηρεσιών ενός κράτους». Η συνέλευση απεφάσισε μεταξύ άλλων τη δημιουργία φοιτητικών έστιών που να μπορούν να στεγάσουν τουλάχιστον τα 15%, των φοιτητών. Υπεγράμισε τη σημασία της πνευματικής υγείας των φοιτητών και το ρόλο που παίζουν στο τομέα αυτό, τα κέντρα προσανατολισμού και η βοήθεια στους φοιτητές, και παρήγγειλε να φροντίσουν ώστε όλο το περιεχόμενο του προγράμματος, να γίνει κατά τέτοιον τρόπο, που να προτρέψει στη διεθνή συνεργασία και κατανόηση.

Συνέδριο των καθολικών εκπαιδευτικών. Η παγκόσμια ένωση καθολικών εκπαιδευτικών, που το τρίτο τους Συνέδριο έγινε στη Βιέννη από τις 28—31 Αυγούστου, 1956, εψήφισε αρκετές αποφάσεις με το σκοπό να βοηθήσει στην εφαρμογή του προγράμματος της Ουνέσκο, που αφορά ειδικά τη σχολική, την προσχολική και τη βασική εκπαίδευση.

Εκπαίδευση για την κυ-

κ λ ο φ ο ρ ί α. Σε μία συγκέντρωση για την εκπαίδευση των νέων σχετικά με την κυκλοφορία, που οργανώθηκε στη Βόννη και το Βερολίνο υπό την υποεπιτροπή της νεολαίας της Ένωσης της Δυτικής Ευρώπης, αντιπροσωπεύτηκαν έπτα χώρες. Μία έκθεση που είχε εγκατασταθεί με την ευκαιρία αυτή, συνεδύαζε το υλικό για την εκπαίδευση και την προπαγάνδα που χρησιμοποιείται σχετικά με την κυκλοφορία στους δρόμους στις χώρες που είχαν συμμετάσχει στη συγκέντρωση.

Διεθνής βιβλιοθήκη για τη νεολαία. Η διεθνής βιβλιοθήκη της νεολαίας του Μονάχου έλαβε από το Ίδρυμα Ροκφέλλερ ένα δωρό, που θα της επιτρέψει να επεκτείνει τη δράση της στην Αφρική, την Ασία και τη Νότιο Αμερική.

Βραβείο για τη διεθνή οργάνωση. Με το σκοπό να ενθαρρύνει στην Ευρώπη τη μελέτη των διεθνών οργανώσεων το Ευρωπαϊκό κέντρο της Προκοδοτήσεως Κάρνετζ, για τη διεθνή Ειρήνη, οργάνωσε έναν έτησιο διαγωνισμό, που θα γίνει έως το 1960. Οι άποστολές μπορούν να διαπραγματευθούν από οποιαδήποτε άποψη τη δραστηριότητα των διεθνών οργανώσεων, υπό τον όρο, να βασίζονται σε μία βαθιά ανάλυση της πρακτικής. Πρέπει να φθάσουν πριν από την 1η Ιουλίου 1959 στο ευρωπαϊκό Κέντρο Προκοδοτήσεως Κάρνετζ στη Γενεύη.

Διαγωνισμός φωτογραφίας για τη νεολαία. Η Εθνική Γερμανική Επιτροπή για την Ούνεσκο, προκήρυξε, χάριν της νεολαίας όλων των χωρών, ένα διεθνή διαγωνισμό φωτογραφιών, από έρασιτέχνες, με γενικό θέμα: «Πώς ζούμε» που θ' αναφέρονται ειδικά στις ακόλουθες υποθέσεις: «Οι νέοι στη δουλειά» (όπου θα περιλαμβάνεται η σχολική ζωή, ή μαθητεία σε τέχνη, σπουδές κλπ.). «Οι νέοι και οι ασχολίες τους κατά τις διακοπές» (δραστηριότητα στην κίνηση της νεολαίας, συμμετοχή στις δημόσιες εκδηλώσεις, αθλοπαιδιές, φεστιβάλ της νεολαίας, παιχνίδια και πρωτογενείς απασχολήσεις).

Η μόρφωση των γιατρών. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δίνει το νέο παγκόσμιο ρεπερτόριο που δημοσίευσε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, υπάρχουν σήμερα στον κόσμο 1.200.000 γιατροί και 638 σχολές ιατρικές που δίνουν το όλον, κάθε χρόνο, διπλώματα σε 66.700 νέους γιατρούς. Έξ άλλου τα δέκα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν 108 σχολές ιατρικής, αριθμός που σημειώνει ρεκόρ στην ιστορία της ιατρικής.

Βιβλία αναγνωστικά. Μία εκπαιδευτική συνέλευση που οργανώθηκε από την Ούνεσκο έγινε στο Ραγκούν. Είκοσι συγγραφείς, εικονογράφοι και εκδότες της Βιρμανίας, της Κεϊλάνης, των Ίνδιων και του Πακιστάν, υποχρεώθηκαν να υποβάλουν άπλες

και αποτελεσματικές μέθοδους, για τη σύνταξη, την εκτύπωση και τη διανομή των αναγνωστικών, που προορίζεται για τα εκατομμύρια των νέων αλφαριθμητικών της Νοτίου Ασίας.

Παγκόσμια συναδέλφωση. «Στις 16—20 Φεβρουαρίου του 1958 γιορτάστηκε η «Εβδομάδα της συναδέλφωσης» σε 10 χιλιάδες πόλεις της Ασίας, της Ευρώπης και της Αμερικής. Με τη συνεργασία διακεκριμένων προσωπικοτήτων, τα ιδρύματα της Εκκλησίας, των σχολείων, του ραδιοφώνου, του τύπου και των μεγάλων πολιτικών οργανώσεων να υπενθυμίζουν στους ανθρώπους ότι είναι υπεύθυνοι να συντελέσουν στην καθιέρωση μιάς πραγματικής συναδέλφωσης μεταξύ όλων των μελών της ανθρωπίνης οικογενείας χωρίς διακρίσεις φυλής, θρησκείας, εθνικότητας ή κοινωνικής θέσης.

Εκπαιδευτική σύνοδος Αφρικοασιατική. Η παγκόσμια Συνομοσπονδία των οργανώσεων του δασκαλικού κλάδου, εκάλεσε τα μέλη των συνεταιρισμών της συνομοσπονδίας αυτής καθώς και άλλων ενδιαφερομένων οργανώσεων, να λάβουν μέρος σε μία Αφρικοασιατική εκπαιδευτική Σύνοδο, που θα γίνει στην Κεϊλάνη στις 23—30 Απριλίου του 1960. Η ημερησία διάταξη θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: 1) Ρόλος των δασκάλων της Αφρικής και της Ασίας, στη βελτίωση της κατάρτισης μεταξύ της Ανατολής και Δύσεως. 2) Τρόποι για την ενίσχυση και την ανάπτυξη των οργανώσεων του διδακτικού προσωπικού. 3) Υποστήριξη του κοινού στην εκπαίδευση. 4) Θέματα συναφή, όπως τα σχολικά βιβλία και τα προγράμματα. 5) Προστασία των οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων του διδακτικού προσωπικού. 6) Ενίσχυση της ακεραιότητας της εκπαίδευσης και της υποστήριξης που έχει από το κοινό.

Συνέλευση του Νέου Σχολείου. Η 14η συνέλευση του Νέου Σχολείου (Μέθοδος Φρενέ) έγινε στο Παρίσι στις 30 Μαρτίου έως τις 4 Απριλίου του 1959. Συγκέντρωσε χίλιους εκπαιδευτικούς από τη Γαλλία, και άλλες χώρες, που ασχολούνται με την καλύτερη τεχνική και ανθρωπιστική μόρφωση των παιδιών. Μία έκθεση παιδικής τέχνης με τεχνολογική έκθεση και επιδείξεις πρακτικής με παιδιά, θα εύκολύνουν την κατανόηση των θεμάτων που ανεπτυχθήσαν. Η ελεύθερη έκφραση του παιδιού παράγων μόρφωσης, απόδοσης και πειθαρχίας.

Νεαροί απροσάρμοστοι. Σαν συνέχεια στη Συνέλευση που συγκέντρωσε 600 αντιπροσώπους από 35 χώρες στο Φονενμπλ (Γαλλία) το 1956, η 4η Συνέλευση του διεθνούς συνδέσμου των καθυστερημένων παιδιών, έγινε στο Μέγαρο Μπαλιέ, στη Λωζάνη (Ελβετία) από τις 20—24 Ιουνίου 1958. Στην ημερησία διάταξη εί-

ναι τα ακόλουθα θέματα που θ' αποτελέσουν το αντικείμενο ανακοινώσεων σε μορφή διαλέξεων και συζητήσεων μεταξύ των ομάδων εργασίας: 1) Η τελειοποίηση στα μαθήματα εφαρμογής των δασκάλων των καθυστερημένων παιδιών. 2) Κριτήρια παραμονής ενός νέου καθυστερημένου στο οικογενειακό του περιβάλλον.

Παιδική ψυχιατρική. Από τις 15—20 Ιουνίου 1958 έγινε στη Λισσαβώνα η 4η Διεθνής Συνέλευση παιδικής ψυχιατρικής. Μεταξύ των θεμάτων που προβλέπονταν για συζήτηση και ενδιαφέρουν ειδικώς τους εκπαιδευτικούς έγινε η συνεργασία μεταξύ των παιδιών, των σχολείων, των υπηρεσιών παιδικής εγκληματικότητας, των κοινωνικών υπηρεσιών. Οι σχέσεις του παιδιού με την οικογένειά του. Το παιδί και το σχολείο κλπ. Η γενική γραμματολογία της συνέλευσης είναι εγκατεστημένη στο Ίνστιτούτο Α. Α. της Κόστα Φερέιρα στη Λισσαβώνα.

Παγκόσμια συνέλευση της οικογενείας. Η διεθνής Ένωση των οικογενειακών οργανισμών, οργάνωσε στο Παρίσι από τις 15—23 Ιουνίου 1958 μία παγκόσμια συνέλευση της οικογενείας. Είχε για βασικό της θέμα την ανακάλυψη της επαναφοράς του θεσμού της οικογενείας από το σύγχρονο κόσμο. Αποσκοπούσε να δια φωτίσει την κοινή γνώμη για το ενδιαφέρον που πήραν όλες οι χώρες για τη σύνθεση και την οικογενειακή πραγματικότητα, παρουσιάζοντας μία σειρά απαντήσεων που έφθασαν τελευταίως για τις ανάγκες και τις επιθυμίες των οικογενειών, τόσο από τα εθνικά ιδρύματα, και τα διεθνή, όσο και από τις διάφορες έπιστημονικές υπηρεσίες.

Οικογενειακή εκπαίδευση. Με το τίτλο «Οι γονείς μπροστά στην εκπαίδευση του παιδιού» η Διεθνής Ένωση Προστασίας Παιδιού, οργάνωσε στις Βρυξέλλες από τις 20—26 Ιουλίου 1958, μία παγκόσμια Συνέλευση, που είχε για αντικείμενο να υπογραμμίσει τη σημασία της προληπτικής δράσης, στον τομέα της προστασίας του παιδιού. Οι σύνεδροι από τις Βρυξέλλες απέδειξαν πως μπορεί η προστασία του παιδιού να προετοιμάσει τους γονείς στο έργο τους και να τους βοηθήσει στην πραγματοποίησή του.

Φυσική αγωγή. Στο Γκράτς θα θά γίνει μία διεθνής διδασκαλία για τις καινούργιες μέθοδους στην εκπαίδευση, υπό τη διεύθυνση του καθηγητού Ρέκλα από τις 29 Ιουλίου έως τις 6 Αυγούστου 1958 από το Ίνστιτούτο φυσικής αγωγής, του Πανεπιστημίου του Γκράτς, από το Παιδαγωγικό Ίνστιτούτο της πόλης αυτής και από το «Landes jugenderferat» της Ζυρίχης.

Καλλιτεχνική εκπαίδευση. Ο Διεθνής Σύνδεσμος για την καλλιτεχνική εκπαίδευση, θα οργάνωση τη 10η Διεθνή Συνέλευσή του στην Μπαλ από τις

7—12 Αυγούστου 1958. Θέμα: «Η μύηση στις καλές τέχνες, ουσιαστικές στοιχείο κάθε ανθρωπιστικής πνευματικής καλλιέργειας». Εκ παραλλήλου στα συνέδρια, τα σεμινάρια και τις ομάδες εργασίας. Θα γίνει μία μεγάλη έκθεση που θα δείξει τα ψυχολογικά και παιδαγωγικά προβλήματα της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης σε όλες τις σχολικές βαθμίδες.

Φυσική αγωγή. Στις Βρυξέλλες συνήλθε Συνέλευση διεθνής, για τη φυσική αγωγή, από τις 5—12 Ιουλίου 1958 (Γενική Γραμματεία, Λεωφόρος Σωβενιέρ 33, Λιέγη). Μεταξύ των θεμάτων στην ημερησία διάταξη ήταν: Προτερήματα και ελαττώματα της αγωγής στη σχολική και εφηβική ηλικία. Το μάθημα της σχολικής γυμναστικής: Τύπος και ελευθερία του καθηγητού. Φυσική αγωγή προσαρμοσμένη στο πλαίσιο της φυσικής σχολικής και μετασχολικής άναμψης. Οι παιδαγωγικές βάσεις της ατομικοποίησης στην φυσική αγωγή. Σύμπτωμα ψυχολογικής ισορροπίας που αποκτάται από το παιχνίδι κλπ.

Συνέλευση και βραβείο παιδικής λογοτεχνίας. Η 5η Συνέλευση της διεθνούς Ένωσης λογοτεχνίας για τη νεολαία έγινε στη Φλωρεντία από τις 7—10 Μαΐου του 1958. Αυτή η οργάνωση κοινής ώφελος, που έχει την έδρα της στη Ζυρίχη και εθνικά παραρτήματα στις πιο σημαντικές χώρες, συνεργάζεται με τις διεθνείς βιβλιοθήκες για τη νεολαία, ιδιαίτερος με το Μονάχου. Η συνέλευση θα έχει για θέμα: Η λογοτεχνία για τη νεολαία και η κοινή γνώμη. Στο πλαίσιο της Συνέλευσης αυτής θα γίνει η απονομή του δευτέρου διεθνούς βραβείου του Χάνς Άντερσον, που θα αμείψει ένα βιβλίο μεγάλης αξίας που θα έχει δημοσιευθεί για τη νεολαία, κατά τα δύο τελευταία χρόνια. Γραμματεία της Συνέλευσης, οδός Μπουαναρόττι 10, Φλωρεντία.

Βραβείο Εύρωπης. Το βραβείο αυτό που απονέμεται από το συμβουλευτικό Συμβούλιο δόθηκε για το 1958 στον καθηγητή Γεώργιο Έκκερτ, διευθυντή του διεθνούς Ίνστιτούτου των σχολικών βιβλίων του Μπρούνοβικ. Ο κ. Έκκερτ είναι ένας από τους κυριότερους παρακινήτες της κινήσεως που επιδιώκει την επανόρθωση των ανακριβειών στα βιβλία της ιστορίας, που οφείλονται σε μία αντίληψη πολύ εθνικιστική των ιστορικών γεγονότων.

ΔΙΑΒΑΣΤΗΚΕ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 26 ΦΥΛΛΟ ΤΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

(1η Τριμηνία του 1933)

Τα εξοργιστικά αποτελέσματα της ελαττώσεως του προϋπολογισμού που έγιναν αισθητά σε πολλές χώρες, εκδηλώθηκαν, στην ανατολική Πρωσία με την αύξηση του αριθμού των μαθητών που έχει αναλάβει ο κάθε δάσκαλος. Όρισμένες τάξεις έχουν πλέον α-

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΙΤΣΑΡΑ (Υποδ) του Παιδ. 'Ακαδημίας): 'Επαγγελματικός Προσανατολισμός. 'Αθήναι 1959 σελ. 303.

«Η κριτική—το λεπτότατο αυτό λουλούδι του πνεύματος—ανθίζει μονάχα εκεί όπου υπάρχει κάτι τι αξιόλογο να υποβληθῇ εἰς κριτικὴν Ε. Σούρλας».

Καὶ ὑπάρχει πράγματι εἰς τὴν ὥς ἄνω συγγραφὴν τοῦ ἐνθουσιώδους καὶ ἀγαπητοῦ συνδιδάσκοντος Κίτσαρᾶ κάτι ὅχι ἀπλῶς ἀξιόλογο, ἀλλ' ὑπεράξιον γιὰ τὴν ὑποβληθῆ εἰς Κριτικὴν δεδομένον ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ θέμα τῆς συγγραφῆς του εἶναι ἀπὸ τὰ βασικὰ ἐκεῖνα προβλήματα ποὺ ἐνδιαφέρουν τὴν νεολαίαν τῆς ἐποχῆς μας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἔθνους μας.

Ἡ ψυχολογία τῆς νεολαίας τοῦ καιροῦ μας καὶ ἡ προβληματικότης τῆς ἀποτελοῦν τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς περισπουδαστοῦ, λίαν κατατοπιστικῆς καὶ ἐξαντλητικῆς εἰς βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωσιν συγγραφῆς τοῦ Κου Κίτσαρᾶ.

Ἄλλ' ἄς ἀφίσωμεν τὸν ἴδιον νὰ μᾶς διατυπώσῃ τὰ συμπεράσματα τῆς ἐρεύνης του.

«Ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ νεολαία—τονίζει ὁ Κίτσαρᾶς—στερεῖται ἰδανικῶν δὲν βαρύνεται αὐτὴ, τὸ λάθος καὶ ἡ εὐθύνη βαρύνει τὴν πνευ-

ματικὴ καὶ πολιτικὴ ἡγεσίαν τῆς χώρας μας, ἡ ὁποία δὲν ἠθέλησε ἢ δὲν ἠδυνήθη νὰ συλλάβῃ τὸν μύθον τὸν ἱκανὸν νὰ διαχειρῇ τὴν νεανικὴ φαντασίαν καὶ νὰ δώσῃ διέξοδον εἰς τὸν νεανικὸν παλμόν, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς νεότητος καὶ τῆς Ἑλλάδος».

(Κίτσαρᾶ, Αὐτόθι σελ. 19)

Καὶ συνεχίζει τὴν διάγνωσιν τοῦ παιδαγωγικῆ καὶ ψυχολογικῆ μετὰ τὴν πείραν τοῦ δικοῦ του νεανικοῦ παλμοῦ.

«Οἱ νέοι—τονίζει—εἶναι δέκτης εὐαίσθητος καὶ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ πρότυπα ἀπὸ παραδείγματα, ἀπὸ αὐθεντίας καὶ εὐγενεῖς ἰδέας διὰ νὰ καταστῶν παράγοντες τῆς ἐθνικῆς ἐξελίξεως, ἀλλίως ὅταν εὕρσκουν τὸν δρόμον τῆς δημιουργίας κλειστὸν θὰ υἱοθετοῦν τὰ συνήματα τῆς ἀρνήσεως καὶ τῆς ἀνατροπῆς. Καλῶς ὁδηγετούμενοι δύνανται νὰ δώσουν ἡρώας, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τετυμπόιδες».

(Κίτσαρᾶ, Αὐτόθι σελ. 19)

Καὶ τὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν εὐθαρσὴ διάγνωσιν τοῦ συγγραφέως εἶναι τὸ κάτωθι:

«Ἡ νεολαία εἶναι θύμα τῆς καταστάσεως καὶ ὑπεύθυνος οἱ ἡλικιωμένοι. Ἡ νεολαία ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ στοργῇ, ἀπὸ προστασίαν, ἀπὸ πνευματικὴ τροφή, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἰδανικὰ».

(Κίτσαρᾶ, Αὐτόθι σελ. 19—20)

πὸ 60 μαθητὲς καὶ φθάνουν τοὺς 80 ἢ 90. Στὴ Σαξωνία τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Δημοσίας Παιδείας χρειάστηκε νὰ περιορίσῃ τὸ ἐλάχιστο τὴν εἰσαγωγὴ νέων βιβλίων. Τὰ ἐκδιδόμενα βιβλία πρέπει νὰ εἶναι ἀπλὰ καὶ στερεὰ καὶ ἡ πληρωμὴ τους μὲ δόσεις, πρέπει νὰ γίνεται ἐνδεχομένως ἀπὸ τοὺς ἐκδότες.

Τὰ ἐξοργιστικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐλαττωτικῆς, ἄρχισε μιὰ ἐρευνα γιὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὴν ἀργίαν τους. Τὸ ἐρωτηματολόγιον ποὺ ἀπεστάλην τοὺς διευθυντὰς τῶν σχολείων διαφόρων Πολιτειῶν περιλαμβάνει τὴν ἀκόλουθον ἐρωτήσιν: «Τί κάνουν τὰ παιδιά γιὰ τὴν ἀργίαν τους; Πῶς βοηθοῦνται οἱ ἐνήλικες ἀπὸ τὰ σχολεῖα κατὰ τὴν ἀργίαν;» «Ποῖοι εἶναι σὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες, τὸ σχέδιόν σας, ὥστε τὰ σχολεῖα νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀναιμίας;».

*Ἡ Σχολὴ Ἀνωτέρων Παιδαγωγικῶν Σπουδῶν τῆς Πράγας ὀργάνωσε μιὰ διεθνή ἑκθεσὴν παιδικῶν περιοδικῶν. Συγχρόνως, ὀργανώθηκε σὲ ὅλην τὴν Τσεχοσλοβακίαν μιὰ ἐβδομάδα ἀφιερωμένη στὴν προπαγάνδα γιὰ τὴν παιδικὴ λογοτεχνία, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς κριτικῆς ἐπιθεώρησης τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας «Υἱὸς».

*Τὸ Περιοδικόν τῆς Ζυρίχης, μετὰ τὴν συνεργασίαν τῶν κατοίκων, ἱδρύσῃ ἕνα διεθνὲς ἴνστιτούτο γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργειαν,

μετὰ ἑκφραση καλλιτεχνική, γιὰ τὴν νεολαία. Τὸ ἴνστιτούτο σκοπεύει νὰ διαλέξῃ σχολικὰ προγράμματα, γιὰ τὴν πλαστικὴν τέχνην, ἰχθυογραφία, ζωγραφικὴν, σκίτσιν, ἀντιγραφὰς, κλπ., παιδιῶν καὶ ἐφήβων.

*Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας τῆς Οὐγγαρίας εἰσήγαγε τὴν στενογραφίαν ὡς ὑποχρεωτικὸ μάθημα στὴν 4ῃ καὶ 5ῃ τάξιν τῶν δημοτικῶν σχολείων ὅλων τῶν τύπων. Στὶς ἄλλες τάξεις, αὐτὴ ἡ διδασκαλία εἶναι προαιρετικὴ. Ὁ χρόνος ποὺ θὰ ἀφιερώνεται στὰ δύο ἐβδομαδιαία μαθήματα στενογραφίας πάθρηκε ἀπὸ τὸ ὥραιο τῆς διδασκαλίας τῶν ξένων γλωσσῶν, νεωτέρων καὶ κλασσικῶν.

*Ἡ ἀπόφασις γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς σχολικῆς ἐπιθεώρησης ποὺ δημοσιεύθηκε στὴν Ἰσπανίαν, προβλέπει τὴν ἑκδοσιν, σὲ κάθε ἐπαρχίαν, ἐνὸς παιδαγωγικοῦ δελτίου στὸ ὁποῖο θὰ εἶναι ὑποχρεωτικοὶ συνδρομητὲς ὅλα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Οἱ καθηγητὲς κάθε διδασκαλείου καὶ οἱ ἐπιθεωρητὲς κάθε ἐπαρχίας πρέπει νὰ συνεργασθοῦν γιὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ δελτίου αὐτοῦ. Τὸ Ἑθνικὸ Ἑκπαιδευτικὸ Συμβούλιον τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας, ἀποφάσισε νὰ γιορτάζεται κάθε χρόνον ἡ ἡμέρα τῆς 11ης Νοεμβρίου, σὲ ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς χώρας σὰν ἡμέρα τῆς Εἰρήνης».

ΕΜΜΗ Χ. ΠΑΤΣΗ

(Τῆς École de Lettres Πανεπ. τῆς Λωζάνης.)

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη διαπίστωσις τοῦ συγγραφέως ἐξαγγελομένη μετὰ τὸν πόνον τοῦ παιδαγωγοῦ τοῦ ἱερούργουτος γύρω ἀπὸ τὰ ἰδεώδη τῆς νεότητος.

Εἶναι τὸ ἐμβατήριο, σάλπισμα ποὺ θὰ μᾶς εἰσαγάγῃ στὸ κύριον θέμα τῆς μελέτης τοῦ γύρω ἀπὸ τὸν ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμόν, εἶναι θέμα πολυσχιδὲς καὶ λαβυρινθώδες τὸ ὁποῖον διεξέρχεται εἰς τὴν κοινωνιολογικὴ θεώρησιν τοῦ (σελ. 35—123) καθὼς καὶ εἰς τὴν ψυχολογικὴ καὶ πρακτικὴ τοιαύτη (σελ. 124—280).

Γύρω ἀπὸ τὴν ἐρευνα τῶν δύο αὐτῶν βασικῶν ἀπόψεων, ποὺ συνθέτουν τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζει ἀναλυτικὰ καὶ πειστικὰ τὴν διχοτόμισιν ποὺ ὑφίσταται τὸ ἄτομον μετὰ τὰς συνεπείας τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν καταπιάνεται μετὰ τὸ ἐπάγγελμα, ὅποτε διαπιστῶνται ὅτι ἡ προσωπικὴ ζωὴ του καὶ ἡ ἐπαγγελματικὴ τοιαύτη δὲν εἶναι δύο ὁμόκεντροι κύκλοι μετὰ κέντρον τὴν οἰκογένειαν—ὅπως συνέβαινε παλαιότερον—ἀλλ' εἶναι ἕνας διχασμὸς τραγικὸς, δεδομένου ὅτι τὸ ἐπάγγελμα δὲν ἀπαγορεύεται πρὸς τὰς προδιαθέσεις καὶ τὴν ἐνδόμυχον κλίσην του καὶ συνεπῶς δὲν ἀπολυτρώνεται τὸ ἄτομον, αὕτη ἀποτελεῖ μέρος τῆς ψυχικῆς του τροφῆς.

Ἐν συνεχείᾳ εἰσερχόμενος ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν διαπραγματεύσιν τοῦ βασικοῦ θέματος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματος (Αὐτόθι σελ. 68—85) διακηρύσσει τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσιν, κατόνομαζεν (Αὐτόθι σελ. 81—118) τὰ ἀλλοχρῶς ἰσχύοντα καὶ ἐξήρην τὴν προσπάθειαν ποὺ καταβάλλει τὸ πρότυπον Κέντρον τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου Παπακωνσταντίνου καὶ τῶν συνεργατῶν του, μετὰ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ἡ Δις Μερτζιώτου.

Πρῶτον δὲ τὸ θέμα εἰς τὴν ψυχολογικὴ καὶ πρακτικὴ προοπτικὴν του καὶ συνδέων τοῦτο μετὰ τὸ ὅλον πρόβλημα τῆς ἐρεύνης τῆς ἀτομικότητος τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς προσωπικότητος, δρασκέλει ὅλες τὶς Χώρες καὶ κατονομαζεν παιδαγωγούς καὶ ψυχολόγους Εὐρωπαίους καὶ δικούς μας ποὺ καταπιάστηκαν μετὰ τὴν ἐρευναν τοῦ ἀκανθώδους αὐτοῦ θέματος, καθὼς καὶ τὰς διατυπωθεῖσας ὑπὸ τούτων θεωρίας, παραθέτουν πλουσίαν βιβλιογραφίαν—ἰδέες Γερμανικὰς—καὶ ἀξίαν τῆς ὁποίας μονάχα οἱ μνηθέντες εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ψυχολογικὴν ἐργασίαν τῆς Γερμανίας θὰ ἠδύναντο νὰ κρίνουν ἐπ' αὐτῆς καὶ νὰ τὴν συγχαροῦν διὰ τὴν ἐνημερότητά του.

Ἐν τέλει ἡ παράθεσις τύπων ἀτομικῶν δελτίων χρησιμοποιομένων εἰς τὰ σχολεῖα μας, ὡς καὶ δελτίων ἀτομικότητος συμπληρῶν τὴν συγγραφὴν τοῦ ἐξαίρετου καὶ ἐνθου-

σιώδους Συνδιδάσκοντος, ἡ παιδαγωγικὴ συγκρότησις τοῦ ὁποίου πολλὰ ὑπόκειται διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεολαίας μας, γύρω ἀπὸ τὸ ἀνώτερον καὶ ἰδανικώτερον καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἃς μᾶς ἐπιτρέπει μετὰ τὴν παρυσιαζομένη αὐτῇ εὐκαιρίαν τῆς συντόμου Κριτικῆς μας, γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴν συγγραφὴν τοῦ περὶ τοῦ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ, νὰ τοῦ σφίξωμεν τὸ χερί καὶ νὰ τὸν συγχαροῦμε μετὰ ὅλην μας τὴν καρδίαν.

Ἐτελειώσαμε... χωρὶς νὰ τελειώσωμε ἄλλα γιὰ νὰ τελειώσωμε καὶ μετὰ διαπίστωσιν τῆς ταπεινότητος μας, γύρω ἀπὸ τὴν εἰκόνα ποὺ παρουσιάζει ἡ σύγχρονος ζωὴ καὶ ἡ σύγχρονος νέα γενεά. Καμμιὰ ἐποχὴ δὲν ἔχει ἀρνηθῇ τὴν ἐγγιότητα τῆς ζωῆς, ὅσον ἡ δική μας ἡ σημερινὴ ἐποχὴ.

Σήμερον οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγαποῦν τὴν ζωὴν γιὰ τὴν ἀξίαν τῆς καὶ δὲν τὴν ζοῦν γιὰ τὴν ἀξίαν τῆς.

Ἡ πλειονότης δουλεῖ ζῇ ἀπὸ προδιαθέσεων ἀλλὰ μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ κερδίσει δύναμιν καὶ χρήμα. Ἡ ζωὴ καθήντησε ἕνα σύστημα σκοπῶν.

Καὶ ἀντιστρέφοντας κάποιον γνώμη τοῦ Πλάτωνος ποὺ ἐλέγχετο σχετικά μετὰ τὸν «δαίμονα ποὺ ἐνοικεῖ μέσα μας» θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πῶς δὲν ἐκλέγονται οἱ νέοι τὸ ἐπάγγελμα τοὺς ἀλλὰ τὸ ἐπάγγελμα ἐκλέγει τοὺς νέους.

Μιὰ διαπίστωσις δηλαδὴ ἐνὸς ψυχολογικοῦ γεγονότος, τὸ ὁποῖον συνάγεται ἀπὸ τὸν ἑλεγχον τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς καταστάσεως τῆς κοινωνικῆς, τῶν παραγόντων δηλαδὴ ἐκεῖνων ποὺ παίζουν ρόλον προσδιοριστικὸν γύρω ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἀντιτίθενται πολλὰς φορὰς στὸ προσωπικὸν ἐπάγγελμα καὶ τὰς προδιαθέσεις τῶν ἐφήβων μᾶς—ἀμφοτέρων τῶν φύλων—ποὺ θέλουν νὰ ἐκλέξουν ἐλευθερὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν τοὺς κατεύθυνσιν.

Τὸ βαρὺ συνεπῶς ἔργον τῶν ἐκπαιδευτικῶν—ἰδίᾳ δὲ τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Παιδείας—ἐντοπίζεται εἰς τὸ γεγονός νὰ μπορέσουν νὰ διατηρήσουν οἱ ἐφηβοὶ μας, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τὸν ψυχικὸν πυρῆνα τοῦ ἰδανισμοῦ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας μετὰ παράλληλον διαφώτισιν, παιδαγωγικὴ καὶ ψυχολογικὴ—ποὺ εἶναι τὸ δυσχερέστατον σημεῖον τῆς μορφωτικῆς προπαθείας, ἀποτελοῦν μετὰ τὰς σημερινὰς συνθήκας τρόπου λειτουργίας τῶν σχολείων, μετὰ τὸ εἶδος τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν καθηγητῶν καὶ μετὰ τὴν διάγνωσιν τῶν διαφόρων τύπων τῆς ἐφηβικῆς ψυχῆς, ζητήματα φλέγοντα καὶ πολὺπλοκα συγχρόνως.

Ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία δὲν μπορεῖ νὰ παραιτηθῇ τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς—εἶναι ἀξίωμα διατυπωθὲν ἀπὸ ὅλους τοὺς διασημοὺς παιδαγωγούς καὶ ψυχολόγους.

Ὅταν ὅμως ζῇ ὑπὸ συνθήκας αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀσχήμιας δὲν ἐπιτρέπουν νὰ φουντώσῃ τὸ ἰδανικὸν καὶ τὸ ἀ-

Φ. ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ—Δ. ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ:
«Παιδικοί Περίπατοι»

Είναι γνωστή η ραγδαία συγγραφική και εκδοτική προσπάθεια του κ. Χάρη Πάτση σε διδακτικά—παιδαγωγικά και φιλολογικά βιβλία καθώς και σε ελεύθερα αναγνωστικά του δημοτικού σχολείου. Μία νέα επίσης προσπάθεια στο τομέα της αναγνωσματογραφίας βλέπουμε να παρουσιάζεται από δύο εκλεκτούς συγγραφείς οι οποίοι συνέγραψαν και κυκλοφόρησαν το ελεύθερο ανάγνωσμα: «Οι παιδικοί περίπατοι». Το βιβλίο αυτό χωρίς προκατάληψη και διαφημιστική διάθεση έρχεται στη κατάλληλη εποχή να καλύψει ένα κενό που παρουσιάζεται στη σύγχρονη αναγνωστική απαίτηση υπό μαθητών του δημοτικού σχολείου. Είναι κοινή διαπίστωση από δασκάλους και γονείς ότι ο σκοπός της αναγνώσεως δεν εξυπηρετεί μόνον με τα αναγνωστικά του Ο. Ε.Σ.Β. Χρειάζονται αναγνωστικά τέτοια που τὸ περιεχόμενό τους νὰ μιλά ἀπ' εὐθείας στὴν ἀνεξέλικτη ἀκόμη ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ· νὰ τοῦ προαγάγῃ τὴν ἰκανότητά του νὰ ἐκφράζεται καθαρὰ καὶ ὀρθά. Νὰ τοῦ δυναμώσῃ καὶ νὰ καλλιεργῇ τὴς ψυχολειτουργικὲς ἰδιότητες καὶ νὰ τοῦ παρέχῃ καλαισθητικὴ μόρφωση. Νὰ τοῦ συμπληρώσῃ τὴς πατριδογνωστικὲς του γνώσεις καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ ἱκανὸ ν' ἀγαπήσῃ τὸ βιβλίο, νὰ δρίσκῃ τὸ κατάλληλο καὶ νὰ παίρῃ ἀπ' αὐτὸ ὅ,τι εἶναι ἀπαραίτητο καὶ χρήσιμο γιὰ τὴ ψυχοπνευματικὴ καὶ ἠθικὴ συγκρότησή του. Χωρὶς δισταγμὸ ὀφεί-

νότερον τότε ἀνακόπτεται ἡ πορεία καὶ πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὸ φῶς. Σπῆλher.

Γύρω δὲ ἀπὸ τὴν ψυχολογίαν τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματος, ἰσχύει ἀνάγλυφος ἡ γνώμη τοῦ δασκάλου μας τοῦ

«Χωρὶς τὴν χαρὰ γύρω ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα, ἀδύνατος ἡ ἐξασφάλισις ἐπαγγελματικοῦ ἡ-
θους».

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΛΙΑΚΟΣ

— ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ. Ἐὰν θέλετε νὰ μᾶς ἐνισχύσετε στεῖλτε μας ἐγκαιρῶς τὶς ὀφειλόμενες συνδρομὲς στὸ «Νέο σχολεῖο».

— ΠΡΟΤΙΜΗΣΑΤΕ καὶ συστήσατε στοὺς μαθητάς σας : τὰ βοηθητικά μας, τοὺς χάρτες μας, τὰ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ μας.

λω νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὸ εὐλεύθερο ἀνάγνωσμα «Παιδικοί Περίπατοι» πληροῖ ὅλους τοὺς παραπάνω ὁρους. Τὰ κεφάλαια ποὺ περιέχει ἀντιστοιχοῦν στὸ διανοητικὸ ἐπίπεδο στὴ γλώσσα καὶ στὴς πνευματικὲς ἀνάγκες καὶ διαφέροντα τῶν μαθητῶν ποὺ ἀπευθύνεται. Ἡ αἰτιώδης ἀλληλουχία καὶ ἡ ἀρχικτετονικὴ τοῦ δομῆ εἶναι ἀπὸ τὸν καθημερινὸ βίον. Τὸ κάθε κεφάλαιο καθρεπτίζει τὴ θεία ἀπλότητα καὶ φέρνει σὲ ἀμιλλα τὴν ἐνέργεια τῶν εἰκόνων καὶ τὴ σαφήνεια τῶν ἐννοιῶν. Εἶναι βιβλίο ἐπαγωγικὸ καὶ πολὺ προσιτὸ στὰ παιδιά ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη τὴν κριτικὴ σκέψη ἀνεπτυγμένη. Οἱ συγγραφεῖς σὰν παιδαγωγοὶ εἶδαν τὸ παιδί μὲ τὸ φακὸ τῆς σύγχρονης παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καὶ σὰν βιολογικὴ καὶ ψυχοπνευματικὴ ὄντοτητα ποὺ εἶναι, κατόρθωσαν νὰ τὸ φέρουν μὲ μαεστρία πολὺ κοντὰ σὲ πολλὰ στοιχεῖα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἐπιτυχάνουν τοῦτο μὲ ἐκλεκτὰ μαθήματα θρησκευτικῆς, γεωγραφικῆς, λογοτεχνικῆς καὶ ἐγκυκλοπαιδικῆς ὕλης. Μαθήματα ποὺ ἀναφέρονται στὴς σημερινὲς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος καὶ πολλὰ ἄλλα θέματα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου ὅλα μὲ ἐνότητα καὶ σύνδεση πρὸς ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς καὶ διδασκαλίας.

Γενικὰ τὸ βιβλίο τῶν ἐκλεκτῶν συναδέλφων ἡμπορεῖ νὰ χαρακτηριστῇ πρωτότυπο στὸ εἶδος του καὶ στὴ μορφή. Δείχνει ἀνάγλυφα καὶ ξεκάθαρη τὴν ἀγάπη τοὺς πρὸς τὸ παιδί ποὺ τὸ ὑπηρετοῦν μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ πεστολότσειον ἀφοσίωση. Εἶναι μία ἀξιοπρόσεκτη προσφορὰ στὴ παιδεία καὶ θὰ βραβευθῇ μὲ τὸ σιωπηλὸν ἔπαινον τῶν χιλιάδων δασκάλων καὶ μαθητῶν ποὺ θὰ τὸ χαροῦν. Συγχαίρω τοὺς κ.κ. συναδέλφους καὶ τοὺς εὐχομαι νὰ συνεχίσουν μὲ τὸν ἴδιον παλμὸ καὶ πίστη τὴ συγγραφὴ καὶ ἄλλων πρωτοτύπων ἐργασιῶν καὶ ἃς εἶναι βέβαιοι ὅτι οἱ ἀφανεῖς ἐργάτες τῆς λαϊκῆς παιδείας καὶ τὰ ἑλληνόπουλα θὰ δικαιώσουν τὸ ἐπίμοχθον ἔργο τους.

ΔΙΑ ΠΡΩΤΗΝ ΦΟΡΑΝ

ΑΠΑΝΤΑ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟΜΟΙ 15 - ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΕΚΔΟΣΙΣ - Σελ. 6000

Τὰ «ΑΠΑΝΤΑ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ» κυκλοφοροῦν κατὰ τὴν ἐξῆς σειρὰν:

Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ (τόμοι 5)

Β' ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ (τόμοι 3)

Γ' ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΕΘΝΟΥΣ (τόμοι 7)

— Ἡτοι ὁλόκληρος ἡ σειρά τῶν «ΑΠΑΝΤΩΝ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ» θὰ περιληφθῇ εἰς ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ (15) πολυτελεῖς τόμους τῶν 400 σελίδων ἑκαστος καὶ θὰ ἀποτελέσῃ ἀπόκτημα καὶ κόσμημα κάθε Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης.

— Ὅσοι τυχὸν ἔχουν προμηθευθῇ μέχρι σήμερον τὴν «ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ» ἐκ παλαιῶν ἐκδόσεων καὶ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποκτήσουν τὴν νέαν ἱδικήν μας βελτιωμένην καὶ συμπληρωμένην πολυτελῆ ἐκδοσιν, δύναται νὰ προμηθευθῶσιν μόνον τὴν «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ» τοῦ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ (τόμοι 5) καὶ τὰ «ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ» τοῦ ἴδιου (τόμοι 3). Ὅτε θὰ συμπληρώσουν τὰ «ΑΠΑΝΤΑ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ».

— Ὅσοι ὅμως δὲν ἀπέκτησαν τὴν «Ιστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους» ἐκ παλαιῶν ἐκδόσεων (ἢ τὴν ἔχουν ἀποκτήσει, ἀλλὰ ἐπιθυμοῦν τὴν ἱδικήν μας πολυτελῆ ἐκδοσιν), ἔχουν τὰρα τὴν μοναδικὴν ἐκκαιρίαν νὰ προμηθευθῶν ὑπὸ ἐνοίκους ὁρους τὰ «ΑΠΑΝΤΑ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ», ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν ἐγνωστον εἰς τοὺς πολλοὺς «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ» τοῦ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ.

ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΚΤΗΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ, ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΔΡΑΧΜΑΙ

ΤΙΜΗ. ΧΡΥΣΟΔΕΤΩΝ ΤΟΜΩΝ, ΕΚΑΣΤΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 150

ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟΝ (15 τόμοι χρυσόδετοι) ΔΡΧ 2.250

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΝΤΑΣ ὁλόκληρον τὴν ἀξίαν μόνον δραχμαὶ 1.500 (δηλαδὴ τοὺς παρέχεται ἐκπτώσις 33 ο/ο καὶ παραδίδεται εἰς αὐτοὺς ἐξοφλητικὸν τιμολόγιον ἐπὶ τῆς συνολικῆς ἀξίας τοῦ ἔργου καὶ λαμβάνουν τὴν σχετικὴν ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν).

ΤΑ «ΑΠΑΝΤΑ Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ»

Ἀληθινὸ στολίδι κάθε Ἑλληνικῆς βιβλιοθήκης

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ : ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ - ΑΘΗΝΑΙ, ΣΤΑΔΙΟΥ 48 - ΤΗΛ. 36-188



ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΝ ΕΡΓΟΝ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΟΜΟΙ 4 - ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΕΛΗΣ - ΣΕΛ. 1.300

—“Όσοι αγοράσατε την «ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑ» και τα «ΑΠΑΝΤΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ» πρέπει να μη χάσετε την ευκαιρία να αποκτήσετε και την «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ» του ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ.

—“Η «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ» του ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ συμπληρώνει την «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝ. ΕΘΝΟΥΣ» του ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, γιατί περιγράφει λεπτομερώς και ως αυτότης μάργυς τα γεγονότα της «Ελληνικής Επανάστασης 1821—1830» δηλαδή της σημαντικότερης περιόδου της «Ελληνικής Ιστορίας». Ο ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ συνέγραψε μέσα αλλά γενικό σύγγραμμα για την «Ιστορία του Έλληνικού Έθνους». Δεν ενδιέτριψε λεπτομερώς στην περίοδο της «Ελληνικής Επανάστασης». Αυτό το κενόν εκάλυψε ο άλλος με άλλος ιστορικός του Έθνους μας, ο ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ 50 ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ

—Συμφέρον όλων σας είναι να αποκτήσετε και την «ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ» του ΣΠΥΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ. Αγοράζοντας την σε ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ. Έτσι θα σας στοιχίση τα πια χρήματα (τεύχη 50×6 δραχ. έκαστον=300 δραχ. δώδεκλήφον) ενώ όταν το έχετε σε τόμους θα στοιχίση τόμους 4×150 δραχ. έκαστος=600 δραχ. μόνο.

ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΟΛΟΙ

ΤΗΝ “ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ”

ΣΠΥΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ

ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΚΑΙ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Αληθινά στολίδια κάθε «Ελληνικής Βιβλιοθήκης»

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ - ΑΘΗΝΑΙ - ΣΤΑΔΙΟΥ 43 - ΤΗΛ. 36.15